

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
כי תבוא לאומן
י' – ט"ז אלול תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

יבא עליה ולקחה לו — כלומר, ביאתה הן ליקוחה. **וילמא נאשה** — מה אשה בסף ושטר כי ביאה, אף יבמה בסף ושטר כי ביאה, דהא כתיב "לאשה". **ויבמה** — ביאה משמע, שנה עליה הכתוב לעבב. הכי גרסינן: **האי מיבעי ליה ויבמה בעל ברחה** — דלהכי דרשינן לה ביבמות (יב,ב). **אם כן** — דלביאה גמורת אותה, נימא "ויבמה", מאי "ויבמה" — למילף נמי בעל ברחה, והכי תניא ליה בהדיא ביבמות בפרק "הבא על יבמתו" (נד,א): "ויבם" — ביאה גמורת בה, ואין בסף ושטר גמורין בה. "ויבמה" — בעל ברחה. מנלן — דחלוצה מותרת להנשא? דילמא מצות חליצה הוא דרמא רחמנא עלה, ולעולם לא משחריא. **בישראל בית חלוץ** — הכי משמע: בישראל האויה להביא לבית משחלצה. **תרי בישראל** — "להקים לאחיו שם בישראל". **שחיא בלאו** — לשוק, "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר". **מה לאשת איש** — הנתרת על ידי מיתת הבעל. **שכן אוסרה מתירה** — שהרי בעלה הוא האוסרה, לפיכך הוא מתירה במיתתו. אבל יבמה, דקידושי דבעל קאסרי לה — הייאך תהא מיתת היבם מתירתה? **הא נמי** — כשמת יבם נמצא אוסרה מתירה, דאי לאו יבם — מכי מייתי הבעל אישתריא לה.

כבה — "יעשה... אשר לא יבנה וגו'". **דכתיב גוזל** — על השעירים. **וכתיב חוקה** — בפרשה, **וכל "חוקה" עיכובא הוא.** הגוזל עושה תשאת — שעיר שגורל השם עולה עליו — עושה חטאת. **ואין השם** — אם קרא עליו שם חטאת — אינו נקבע בכך. ויפיל עליהם גורלות, ואם יפול, הגורל של חבירו — יהא זה לעזאזל. **שיכול** — כלומר, לדבי איצטרוך האי קרא, שהייתי יכול לומר: ומה במקום שלא קידש הגורל, כגון גבי קנין, דכתיב בהם (ויקרא ה) "אחד לחטאת ואחד לעולה", ואם הטיל עליהם גורל — אינם נקבעים בכך, ויכול לשנותם, דקימינא לן בסדר יומא (מא,א): אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן. **קידש השם** — אם אמר בשעת לקיחה "זו לחטאת וזו לעולה" — הוקבעו, ואם שינה — פסול. **כאן שקידש הגורל** — דכתיב (ויקרא טז) "ונתן אהרן וגו'" אין דין בו. **תלמוד לומר** — שנה עליו לעכב. **הוה דרשינן קל וחומר** — להביא מה שלא נכתב בפרשה, ואף על גב דכתיב עיכובא. **לה** — דכתיב "וכתב לה". **תרי לה כתיבי** — "ושנאה האיש האחרון וגו'". **ולא לה ולחבירתה** — ששמותן שוין. שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד, אם כתב "פלוני מגרש פלונית ופלונית נשיו". **אטר קרא נעל** — קרא יתירא "בית חלוץ הנעל", דמצי למיכתב "בית החלוץ". **פרט** — לנעל גדול שאין יכול להלוך בו.

מסורה

הא נמי יוצאה בחליצה — כיון דחליצה במקום גט, לא חשיב לה פירכא. **ותהא** אשת איש יוצאה בחליצה — ואם תאמר: איכא לביאה, דהא כתיב "לאשה". **ויבמה** — ביאה משמע, הוא שתצא בקל, תאמר באשת איש שהיא במיתה! ויש לומר: כיון שמצינו שחליצה מפקעת איסורה — אין לחלק בין חמור לקל. והכי נמי אמרינן ביבמות (קיט,א): וכי מאחר שהתרתה — מה לי איסור לאו, מה לי איסור כרת. ואף על גב דעבדינן מינה לעיל קל וחומר: ומה אשת איש שהיא במיתה כרי — לא דמי? דתחם אנו רוצים להשוותם זה לזה, ולימא דבבולהו אשה מותרת לאחר מיתה, בין דבעל בין דיבם. אבל אין לומר בשמפקיע את הקל לא יפקיע את החמור — דאדרבה, נאמר עתה להפך: הוא הדין את החמור — דאין לחלק בין לחמור בין לקל, כדפירשתי.

ותהא יבמה יוצאת בגט מקל וחומר — תימה: מה לאשת איש — שכן נקנית בשטר, ולכך הין הוא שתצא בשטר, אבל יבמה לא! וכי תימא: דלא פרכינן מהכנסה להוציאה — הא לעיל (ה,ב) פרכינן: מה לשטר — שכן מוציא, ומשום הכי הין הוא שמכניס? וכמו כן נאמר עתה להפך: דכיון שמכניס — דין הוא שמוציא! ואומר הרב רבינו משה: דעיבד קל וחומר מיבם ויבמתו. וקורא לה אשת איש, דכתיב (דברים כה) "ולקחה לו לאשה". לאשה", כיון שלקחה — נעשית כאשתו לכל דבר, להיות יוצאה בגט, אף על פי שאינה נקנית בשטר.

אמר קרא בבה עיכובא — ואם תאמר: מנא לן דאתיא "בבה" למעוטי יבמה מגט? דילמא אתי למעוטי מיתת היבם, שלא תהא מותרת במיתת היבם? ויש לומר: דסברא הוא, ד"בבה יעשה" לא ממעט אלא יציאות דבידי אדם, דהיינו גט, דומיא דחליצה דתלו בעשיה. אבל יציאה דבידי שמים, דהוי ממילא, כגון מיתה — לא ממעט. **הא** לאו הכי דרשינן קל וחומר אף על גב דכתיב ביה חוקה — תימה: הא בפרק "טרף בקלפי" (יומא מא,א) מוקמינן הא ברייתא כרבי יהודה משום דסתם ספיפרא רבי יהודה, ושמעינן ליה לרבי יהודה בפרק "הוציאו לו" (שם ס,ב) דאמר: לא כתיב "חוקה" אלא בדברים הנעשים בגבי לבן בפנים, והגרלה הוי בדברים הנעשים בגבי לבן בחוץ, אם כן מאי פריך לעיל "דהוי יום הכפורים דכתיב ביה גורל וחוקה"? והא לא כתיב "חוקה" בהגרלה, כדפירשתי? ויש לומר: דפריך הבא משום דכתיב "אשר עלה" חרי זמני, אלמא דריש קל וחומר אף על גב דכתיב עיכובא. והרב רבינו שמשון מקרעי תירץ: מדאיצטריך ליה לרבי יהודה "ואת" לגלות דלא קיימא חוקה אלא אדברים הנעשים בגבי לבן בפנים — שמע מינה דדרשינן קל וחומר אף על גב (היכא) דכתיב חוקה. דאי לא דרשינן קל וחומר היכא דכתיב חוקה — לישתוק מ"ואת" ואנא ידענא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ, דהיינו הגרלה. מדאצטריך "ועשהו חטאת" למידרש: הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת — מכלל דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בחוץ, דהיינו הגרלה. דאי קאי חוקה על דברים הנעשים בגבי לבן בחוץ — אמאי איצטריך "ועשהו חטאת" למעוטי קריאת שם? הא לא דרשינן קל וחומר היכא דכתיב עיכובא. והיכי תיסק אדעתין לדרוש קריאת שם מקל וחומר? אלא שמע מינה דדרשינן קל וחומר אפילו היכא דכתיב חוקה, ולהכי איצטריך "ועשהו", ואפילו אי כתיבה חוקה בחוץ, ואיצטריך נמי "ואת" לגלויי דלא כתיבה חוקה בדברים הנעשים בגבי לבן בחוץ. דליכא למימר מדאיצטריך "ועשהו" דיעינן ליה, כיון דדרשינן קל וחומר אפילו היכא דכתיב חוקה.

"וְיָבְמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה". - וְאִימָא לְכוּלָּהּ מִילְּתָא בְּאִשָּׁה? - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ. דְּתָנֵיא: יָכוֹל יְהוּ בְּסֶף וּשְׁטָר גּוֹמְרִים בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵבִיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְיִבְמָהּ" - בִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ, וְאֵין בְּסֶף וּשְׁטָר גּוֹמְרִים בָּהּ. - וְאִימָא: מַאי "וְיִבְמָהּ" - דִּבְעַל בְּרָחָה מִיבֶּם. - אִם כֵּן לֵיאָמַר קְרָא "וְיִבֶּם", מַאי "וְיִבְמָהּ" - שְׁמַעְתָּ מִינָּהּ תַּרְתֵּי. "בַּחֲלִיצָה". מַנְלָן? - דִּכְתִיב "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנָּעַל" - בְּיִן שֶׁחָלַץ בָּהּ נָעַל הוּתְּרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל. - הָאי "יִשְׂרָאֵל" לְהֶכִי הוּא דַּאֲתָא? הָאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: "בְּיִשְׂרָאֵל" - בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּבֵית דִּין שֶׁל נָכְרִים. - תַּרֵי "בְּיִשְׂרָאֵל" כְּתִיבִי. - וְאַפַּאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנֵיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: פַּעַם אַחַת הָיִינוּ יוֹשְׁבִים לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן, וּבָאתָה יְבָמָה לַחֲלוֹץ, וְאָמַר לָנוּ: עָנוּ בְּיוֹלְכֶם וְאִמְרוּ "חֲלוּץ הַנָּעַל, חֲלוּץ הַנָּעַל"! - הַהוּא מ"וְנִקְרָא שְׁמוֹ" נָפְקָא. "וּבְמִיתַת הַיָּבָם". מַנְלָן? - קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אִשָּׁה אִישׁ שֶׁהִיא בְּחֶנֶק - מִיתַת הַבַּעַל מַתִּירָתָהּ, יְבָמָה שֶׁהִיא בְּלָאו - לֹא כָל שֶׁכֵּן? - מָה לְאִשָּׁה אִישׁ שֶׁכֵּן יוֹצֵאת בְּגֵט, תֹּאמַר בָּזוֹ - שֶׁאֵינָהּ יוֹצֵאת בְּגֵט! - הָא נָמֵי יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה. - אֶלָּא, מָה לְאִשָּׁה אִישׁ - שֶׁכֵּן אוֹסֶרָה מַתִּירָה. - אֲמַר רַב אַשִׁי: הָא נָמֵי אוֹסֶרָה מַתִּירָה, יָבָם אוֹסֶרָה - יָבָם שָׁרֵי לָהּ. - וּתְהֵא אִשָּׁה אִישׁ יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה מִקַּל וָחוֹמֶר; וּמָה יְבָמָה שֶׁאֵינָהּ יוֹצֵאת בְּגֵט - יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה, זוֹ שֶׁיּוֹצֵאת בְּגֵט - אֵינוֹ דִּין שֶׁיּוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה? - אֲמַר קְרָא: "סֵפֶר כְּרִיתֻת" - סֵפֶר כּוֹרֶתֶת, וְאֵין דָּבָר אַחֵר כּוֹרֵתָהּ. - וּתְהֵא יְבָמָה יוֹצֵאת בְּגֵט מִקַּל וָחוֹמֶר; וּמָה אִשָּׁה אִישׁ שֶׁאֵין יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה - יוֹצֵאת בְּגֵט, זוֹ שֶׁיּוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה - אֵין דִּין שֶׁיּוֹצֵאת בְּגֵט? - אֲמַר קְרָא "בְּכָה", וְ"בְּכָה" עִיכּוּבָא. - וְכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא עִיכּוּבָא לָא דָּרְשִׁי קַל וָחוֹמֶר? וְהָא יוֹם הַכִּפּוּרִים דִּכְתִיב "גּוֹרָל" "גּוֹרָל" "חוּקָּה", וְתָנֵיא: "וְעָשָׂהוּ חַטָּאת" - הַגּוֹרָל עוֹשֶׂה חַטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת. שֶׁיָּכוֹל, וְהָלֹא דִּין הוּא: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא קִדֵּשׁ הַגּוֹרָל - קִדֵּשׁ הַשֵּׁם, מָקוֹם שֶׁקִּדֵּשׁ הַגּוֹרָל אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּקַדֵּשׁ הַשֵּׁם? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְעָשָׂהוּ חַטָּאת", וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חַטָּאת. וְטַעֲמָא - דִּמְעַטְתֵּיהּ קְרָא, הָא לָאו הָכִי - דְּרָשִׁינַן קַל וָחוֹמֶר, אַף עַל גַּב דִּכְתִיב בֵּיהּ "חוּקָּה"! - אֲמַר קְרָא: "לֹה" - לֹה וְלֹא לְבֵמָה. - וְאִימָא: "לֹה" - לְשֵׁמָה. - תַּרֵי "לֹה" כְּתִיבִי. - וְאַפַּאי מִיבָּעֵי לֵיהּ; חַד "לֹה" - לְשֵׁמָה, וְאִידָךְ "לֹה" - וְלֹא לֹה וְלַחֲבֵירְתָהּ! - אֶלָּא אֲמַר קְרָא: "נעל" נָעַל - אִין, מִידֵי אַחֲרִינָא - לָא. - וְהַאי "נעל" לְהֶכִי הוּא דַּאֲתָא? הָאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "נַעֲלוֹ" - אֵין לִי אֶלָּא נַעֲלוֹ, נַעַל שֶׁל כָּל אָדָם מָנָא לֵיהּ - תַּלְמוּד לוֹמַר "נַעֲלוֹ" "נַעַל" דִּיבָּה. אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר - "נַעֲלוֹ" - נַעֲלוֹ הָרָאוּי לוֹ, פָּרַט לְגָדוֹל שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַלֵּךְ בּוֹ, פָּרַט לְקָטָן שֶׁאֵין חוֹפֶה אֶת רוֹב רַגְלוֹ, פָּרַט

מסורה

הואיל וכל קנינו בכסף — פירש הקונטרס: הואיל ולא נאמר בו משיכה בישראל, דכתיב "או קנה מיד עמיתך" — דבר הנקנה מיד ליד, דהיינו משיכה. וקשה לרבינו תם, לפי שיהא כתמא דמורא כדדריש לקיש. דלרבי יוחנן דאמר בפרק "הזהב" (בבא מציעא מה,ב): דבר תורה מעות קונות, דרשינן בפרק שני דבכורות (יג,ב): "מיד עמיתך" — בכסף, הא לגברי — במשיכה, וקימא לן כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש! ועוד דבמסכת עבודה זרה (עב,א) אמרינן דלכולי עלמא משיכה בגברי קונה! לכך נראה לרבינו חם דהכי פירושו: הואיל וכל קנינו דגברי בעבד עברי בכסף, דכתיב ביה "מכסף מקנתו", לאפוקי שאינו קונה בשטר, דישראל גופיה לא קני עבד עברי בשטר אלא משום דאיתקש לאמה, ואמה לאחרת, דדרשינן (קדושין טז,א): מה אחרת מקניא בשטר — אף זו וכו'. ובגברי לא שייך האי טעמא, שהרי אינו בתורת גיטין וקידושין. ועוד נראה לרבינו חם: דאפילו בקרקעות — נברי אינו קונה בשטר, כדאמר ב"חזקה הבתים" (בבא בתרא נד,ב): נברי — מבי מטא זוזי לידיה איסתלק ליה, וישראל לא קני עד דמטא שטרא לידיה. משמע דאין קנין שטר לנברי. ואם תאמר: לאו כל חומר הוא? ומה נברי שאינו קונה עבד עברי בשטר — קונה בכסף, ישראל כו'! ויש לומר: דמסתברא דלכל אחד יש קנין לעצמו, כדאשכחן בפרק שני דבכורות (יג,א) גבי מטלטלין, מדאשכחן בחרא — נברי נמי בחדא.

מובר עצמו מנלן ליליף שביר שביר — פירש בקונטרס: נאמר במובר עצמו "כשביר בתושב יהיה עמך" ונאמר במכרוהו בית דין "כי משנה שכר שכיר". ואם תאמר: ביון דיליף שביר שביר — למה לי מיכתב גבי נברי (ויקרא כה), "כשביר שנה בשנה וגו' מנמכר לישראל, ונמכר לישראל מאמה, כדמפרש גמרא לעיל! ויש לומר: דאיצטריך ליה לכדדרשינן לעיל (ח,א): בכסף הוא נקנה, ואינו נקנה בתבואה וכלים. ואם תאמר: אמאי איצטריך "והפדה" לענין בסף! לישתוק מיניה, ונילף עבריה מעבד עברי הנמכר לישראל, ועברי הנמכר לישראל מעברי הנמכר לנברי מגזירה שוה דשביר שביר! ויש לומר: אין הכי נמי, אלא איצטריך לדרשה אחרינא, לגרעון בסף. ואם תאמר: אמאי איצטריך היקישא דעבד עברי ועבריה לקנין בסף! נילף שביר שביר ממנמכר לנברי! ויש לומר: דהיקישא דעבד עברי לעבריה איצטריך, למימר: מה עבריה אינה יוצאה בראשי איברים — אף עברי אינו יוצא, ומה עברי יוצא בשש ויובל — אף עבריה כו'. **לך** ולא ליורש — פירוש: בגון בת ואח, אבל עובד הוא את הבן, בדלקמן (יז,ב). **ולא** אזנו של מובר עצמו — ואם תאמר: למה לי "אזנו" למעוטי דמובר עצמו אינו נרצע, תיפוק ליה דמובר עצמו אינו נרצע — דאין רבו מוסר לו שפחה בנענית, בדלקמן (כא,ב), דבענין "אהבתי את אשתי ואת בני"! ויש לומר: דאי לאו "אזנו" — הוה לפינן מגזירה שוה דשביר שביר, ממכרוהו בית דין; דאף על גב דלא מצי אמר "אהבתי את אשתי" הוה אמינא דנרצע, קא משמע לן "אזנו" דאין נרצע.

ואידך

לְמִסְוֹלַיִם שֶׁאֵין לוֹ עָקֵב! - אם כֵּן נִיכְתוֹב קְרָא "נַעַל", מַאי "הֲנָעַל" - שְׁמַעְתָּ מִינָּהּ תַּרְתֵּי. **משנה** עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבְשְׁטָר, וְקוֹנֶה עַצְמוֹ בְּשָׁנִים, וּבְיוֹבֵל, וּבְרֵעוֹן כֶּסֶף. יְתֵירָה עָלָיו אָמָה הָעִבְרִיָּה שֶׁקּוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּסִימָנִין. הַנִּרְצָע נִקְנֶה בְּרִצְיָעָה, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן. **גמרא** עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף מְנָלַן? - אָמַר קְרָא "מִמְּכָר מִקְנָתוֹ" - מִלְּמַד שֶׁנִּקְנֶה בְּכֶסֶף. - אִשְׁתַּמֵּט עֶבֶד עִבְרִי הַנִּמְכָּר לְנָכְרִי הוֹאִיל וְכָל קִנְיָנוֹ בְּכֶסֶף. נִמְכַּר לְיִשְׂרָאֵל מְנָלַן? - אָמַר קְרָא "וְהִפְדָּה" - מְלַמֵּד שֶׁמְּגַרְעֶת פְּדִיּוֹנָהּ וְיוֹצֵאָה. - אַשְׁתַּמֵּט אָמָה הָעִבְרִיָּה, הוֹאִיל וּמִיקַּדְּשָׁה בְּכֶסֶף - מִיקְנְיָא בְּכֶסֶף. עֶבֶד עִבְרִי מְנָלַן? - אָמַר קְרָא "כִּי יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים" - מִקִּישׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה. - אִשְׁתַּמֵּט מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין, הוֹאִיל וְנִמְכַּר בָּעֵל פּוֹרְחוֹ. מוֹכֵר עַצְמוֹ מְנָלַן? - יְלִיף "שָׁבִיר" "שָׁבִיר". - הָנֵיחָא לְמַאן דְּיָלִיף "שָׁבִיר" "שָׁבִיר", אֶלָּא לְמַאן דְּלָא יָלִיף "שָׁבִיר" "שָׁכִיר" מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - אָמַר קְרָא: "וְכִי תַשִּׂיג" - מוּפָךְ עַל עָנְיָן רִאשׁוֹן, וְיִלְמַד עֶלְיוֹן מִתַּחְתּוֹן. וּמַאן תָּנָא דְּלָא יָלִיף "שָׁבִיר" "שָׁבִיר"? - הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא: הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ - נִמְכָּר לְשֵׁשׁ וְיֵרֵד עַל שֵׁשׁ, מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין - אֵינוֹ נִמְכָּר אֶלָּא לְשֵׁשׁ. הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ - אֵינוֹ נִרְצָע, מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין - נִרְצָע. מוֹכֵר עַצְמוֹ - אֵין מַעֲנִיקִים לוֹ, מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין - מַעֲנִיקִים לוֹ. הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ - אֵין רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין - רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: זֶה וָזֶה אֵינוֹ נִמְכָּר אֶלָּא לְשֵׁשׁ, זֶה וָזֶה נִרְצָע, זֶה וָזֶה מַעֲנִיקִים לוֹ, זֶה וָזֶה רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. מַאי לָאו בְּהָא קָמִפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא לָא יָלִיף "שָׁכִיר" "שָׁבִיר", וְרַבִּי אֶלְעָזָר יָלִיף "שָׁכִיר" "שָׁבִיר"? - אָמַר רַב טַבְיוֹמִי מִשְׁמֵיהּ דְּאַבָּיי: דִּכּוּלֵּי עָלְמָא יָלִיף "שָׁכִיר" "שָׁבִיר", וְהָכָא בְּהַאי קָא קָמִיפַּלְגִי; מַאי מַעֲמָא דְּתַנָּא קַמָּא דְּאָמַר: מוֹכֵר עַצְמוֹ נִמְכָּר לְשֵׁשׁ וְיֵרֵד עַל שֵׁשׁ - מִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין: "וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים" - זֶה, וְלֹא מוֹכֵר עַצְמוֹ. - וְאִידָךְ: "וַעֲבָדְךָ" אַחֲרִינָא כְּתִיב. - וְאִידָךְ: הַהוּא לְהַרְצָאַת אָדוֹן הוּא דַּאֲתָא. מַאי מַעֲמָא דְּתַנָּא קַמָּא דְּאָמַר מוֹכֵר עַצְמוֹ אֵינוֹ נִרְצָע - מִדְּמִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין "וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ" - אָזְנוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא אָזְנוֹ שֶׁל מוֹכֵר עַצְמוֹ.

ואידך

מסוליא — נפחת. כדמסיים ואזיל, שאין לו עקב = *שול"א בלעז. **משנה** נקנה בכסף **ובשטר** — בגמרא יליף לה. **בשנים** — לסוף שש שנים יוצא חפשי. **וביובל** — אם פגע בו יובל בתוך שש. **וברעון כסף** — פודה את עצמו, ומגרע לו אדונו מפדיונו דמי שיעבוד השנים שעברו, והכל לפי חשבון דמי מקנתו, כדתניא (ויקרא כה) "והיה כסף ממכרו במספר השנים". קנאו בשש מנים ועתיד ליצאת בסוף שש — נמצא קונה עבודת כל שנה במנה. **יתירה עליו** — שקונה עצמה בכל אלה, ובסימני נערות, כדילפינן לעיל (ד,א) מ"ויצאה חנם". **ובמיתת האדון** — ואינו עובד את יורשיו. אבל עבד הנמכר בתחילתו, ומת האדון בתוך שש — משלימין ליורשיו. וכולהו יליף בגמרא.

גמרא **מכסף מקנתו** — בעבד עברי הנמכר לנברי הכתוב מדבר "וכי תשיג יד גר ותושב", **הואיל** וכל קנייני — של נברי בכסף. שלא נאמרה בו משיכה במטלטלין, אלא בישראל כתיב (ויקרא שם) "מיד עמיתך" עד שימשוך מיד לידי, לפיכך עבד נקנה לו בכסף. **שמגרעת פדיונה** — מדלא כתיב "ונפדה" משמע "והפדה" שאף הבעל מסייע בפדיונה. אלמא בכסף נקנה, דאי לא קנאה בדמים — מאי מגרעת? **אשכחן אמה עבריה דמקניא בכסף** — והדין נותן: הואיל וקידושיה בכסף — קנינה בכסף. **מבריהו בית דין** — בגניבתו. דכ"ע "ממכר" גבי אחרים משמע. והדין נותן שיזכה נקנה בכסף בלא חזקה, הואיל ויש בו צד קל שנמכר בעל כרחו. **שביר שביר** — נאמר במובר עצמו (שם) "כי ימוך אחיך ונמכר" וגומר, "בשביר כתושב יהיה עמך", ונאמר במכרוהו בית דין "כי משנה שכר שכיר" וגומר. בפרשת "כי ימכר" כתיב (דברים טו). **למאן דלא** יליף = דלית ליה הך גזירה שוה. ולקמיה מפרש מאן ניהו. **וכי תשיג** — במובר עצמו לנברי, וסמכתה לפרשת מובר עצמו לישראל, דילמד נמכר לישראל מנמכר לנברי בהיקישא, ובנמכר לנברי כתיב "מכסף מקנתו". **ויתר על שש** — אם התנה לימכר לעשר שנים. **מבריהו בית דין** — דכתיב (שם) "ועבדך שש שנים". אבל במובר עצמו — לא כתיב שש, ד"כי תקנה עבד עברי" — מיד אחרים משמע. ורציעה במכרוהו בית דין כתיבא. וכן הענקה דגבי "ימכר לך" כתיב. **רבו מוסר לו שפחה כנענית** — שיהו לו ולדות ממנה. **אין רבו מוסר לו שפחה כנענית** — ואסורה לו. אבל במכרוהו בית דין כתיב (שמות כא) "אם אדוניו יתן לו אשה". **לא יליף שביר שביר** — מהילכך, דלא כתיב ביה — לא כתיב ביה. **דבולי עלמא יליף שביר שביר** — לשאר מילי. והני לתנא קמא בהדיא כתיב מיעוטיהו ולא אזני ליה קמא שוה. **ולא ליורשין** — דאינו עובד לא את הבת ולא את האח אם אין לו בן. אבל עובד הוא את הבן בדלקמן (יז,ב). **ועבדך אחריגא כתיב** — "כי משנה שכר שכיר עבדך". **להרצאת אדון** — דמרצוע קרא. **אזנו** — מיעוט הוא. דקרא יתירא לדרשא, דהא כתיב "ונתת באזנו".

ונאמר

ונאמר להלן **אוון** — במצורע נמי. שכל הפרשה לדרשה, שדרי נאמרה לעצמה במצורע עשיר, והובכלה. והכי אמרינן במנחות (י,א), **ההוא** — (מאוזן), ומיעוטא נפקא לן מדכתיב "אזנו" — דמשמע אזנו של זה ולא של אחר. **ולא אזנה** — של אמה העבריה נרצעת. והא דכתיב (דברים טו) "ואף לאמתך תעשה כן" — אהעניקה קאי, כדלקמן (יז,ב), **בשהוא עבד** — מ"ואם יאמר העבד" נפקא. שאם לא אמר "אהבתי את אדוני לא אצא לחופשי" עד שיכלו שש שנין, אינו נרצע. **עבד הנבר** — "עבד" — עד שיאמר בשהוא עבד. "הנבד" — נפקא ליה מה"א יתירא למעוטי אמה. **לא דריש** — דאורחא דקרא לאישתעי בהכי. **ולא לירושין** — אם לא הספיק להשתעיק עד שמת. **פעולתו** — שכר פעולתו. **ולא לבעל חובו** — אין האדון מחויב להגבות הענקו לבעל חובו. ומשום דסבירא לן בעלמא כרבי נתן, דאמר: הנושה בחברו מנה וחברו בחברו — מוצעיתו מוה ונותנין לזה, אינטריך למעוטי הענקה מהאי דינא. **מ"כי משמה שכר שכיר" נפקא** — גמרינן בעל כרחו. וכי תנא קרא "אדוניו יתן לו" — "לו" — למעוטי מוכר עצמו. **ושב אל משפחתו** — במוכר עצמו כתיב, לומר שיצא ביובל. **אם במוכר עצמו** — דילמא שאם פגעו יובל בתוך שש — יובל מוציאו. **הרי כבר אמור** — דכתיב לעיל מיניה "עד שנת היובל יעבוד עמך". **אי בגרעצ** — ללמד שאף הנרצע יוצא ביובל. **הרי כבר אמור** — לקמיה בעי לה מאי היא. **דלא עבד אישורא** — דלא גנב כלום. אבל מכרוהו בית דין בגניבתו — נימא נקנסיה לעבוד עד שש. **ושבתם איש אל אחוזתו** — בפרשת יובל כתיב. **הרי כבר אמור** — בדאמר לעיל "עד שנת היובל יעבוד עמך". **אי במכרוהו בית דין הרי כבר אמור** — "ושב אל משפחתו", בדאוקימנא לעיל. **דלא מטא** ימניה — לא מלאו שש שניו לצאת. ליקנסיה — על שאמר לא אצא, ועבר על "כי עבדי הם" (ויקרא כה) והוא קונה אדון לעצמו חנם. **משום דעבד ליה שש** — קודם לכן, ואין רבו מפסיד כשלוחו. אבל מכרוהו בית דין, שפגע בו יובל בתוך שש — אימא דלא נפסדיה לאדון, קא משמע לן. **לעולם** — "ועבדו לעולם". והוא לעולמו של יובל, דתפי מהכי ליכא למימר, דהא כתיב קרא אחרינא "ושבתם איש וגו' ואוקימנא בנרצע. **רבי מילי** — דיוצא נרצע ביובל ולא קודם לכן — היכא דלא עבד שש אחר רציעה, אבל היכא דעבד שש אחר רציעתו — אימא ניפוק בששי, דלא תהא רציעה חמורה מתחילת ממכרו. **קמשמע לן לעולם** — מידי דהשוב עד לעולם. **ואם**

ואידך לגזירה שוה הוא דאתא — פירוש: דצריך שתהא מופנה משני צדדין. דאי אינה מופנה אלא מצד אחד — איכא מאן דאמר (נדה כב,ב) דלמדין ומשיכין. ומאי משיכין — דאיכא למיפרך: מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת. **ואידך** — פירוש: הוה קמוא, בעלמא נמי לא סבירא ליה כרבי נתן. מכאן מדקדקין דאין הלכה כרבי נתן, דהא רבי אליעזר ורבנן פליגי בדרבי נתן. ורבי אליעזר דשמותיו הוא סבר כרבי נתן, והלכה כרבנן. ועוד מדקדק רבינו הם מהא דאמר לקמן פרק "האומר" (סט,א) גבי אושפיזיכיה דרבי שמלאי ממזירא הוה, אמר ליה: אי קדימתך שהרתיגהו לבנך. ומפרש משום דאמר ליה: זיל גנוב ואיזדבל לעבד עברי, ואי מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית — למה ליה למימר זיל גנוב? הוה ליה למימר זיל זבון עצמך. אלא, שמע מינה דאין הלכה כרבי אליעזר, דודאי מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית. וכי היכי דבהא לית הלכתא כוותיה — בהא דקאמר מעניקן לו נמי לית הלכתא כוותיה, אלא דאי אין מעניקין לו, כתנא קמא. ועוד ראיה: מהא דאמר לקמן (טז,ב): הא מני תוטאי היא, דאמר "לו" — ולא לבעל חובו, משמע דאין הלכה כוותיה. ורבינו הם ורבינו יצחק פירשו: דהלכה כרבי נתן, דהא גבי פלוגתא דאביי ורבא בפרק "כל שעה" (פסחים לא,א) דאמר רבא: מכאן ולהבא הוא גובה, אי אפשר לרבא ליישב אליבא דרב נחמן דאמר יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן, אלא רבי נתן, וקיימא לן כרב נחמן בדיני. ורבא נמי דחק להעמידה כמותו, וקיימא לן כרבא בבי אביי. ומה שהבאתי, דמדלית הילכתא כרבי אליעזר בהא דרבו מוסר לו שפחה כנענית — הכי נמי נימא דלית הילכתא כוותיה בההיא דמעניקין לו — אין זה ראיה: דילמא בההיא אין הלכה כוותה. — אבל באחריני הלכתא כוותיה. ועוד: דשמא בגוה בהא דמוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית נמי הילכתא כוותיה. והא דנקט התם דאין גנוב — לרווחא דמילתא נקט, דמכרוהו בית דין בולי עלמא מודו דרבו מוסר לו שפחה כנענית. ומה שאומר דרבי אליעזר שמותיו הוא — ברוב ספרים גרס רבי אלעזר. והא דקאמר תוטאי היא — דילמא הכי קאמר: תוטאי היא, וסבירא לן כוותיה. והרב רבינו נתנאל מפרש: לגבי מלוה כולי עלמא אית להו דרבי נתן, והכי פשיט לעיל אליבא דרבי אליעזר. אלא "לו" ולא לבעל חובו — משום דסבירא לן בעלמא כרבי נתן בשאר שבירות, שמוציאין מזה ונותנין לזה, אתא "לו" דאפקיה. פירוש: שאינו משלם הענקה לבעל חוב. ואידך תנא קמא, בעלמא נמי, פירש בשאר שבירות, לא קיימא לן כרבי נתן, משום דטרח בגופו, אבל בבעל חוב כולי עלמא אית להו דרבי נתן כדפירשתי.

ואידך אי מהתם הוה אמינא הני מילי מדעתיה — אף על גב דמדעתו מ'זאם אדוניו יתן לו אשה" נפקא, מכל מקום הוה אמינא דאדוניו יתן אדון קאתי.

כי טוב לו עמך — הרב רבינו אברהם גריש: "בשביר בתורת הניתנים. אבל בספרי לא דריש מידי מ'כי טוב לו עמך", ורש"י זה צודי מידי מ'כי טוב בעלמא.

איזהו דבר שנוהג באיש ואינו נוהג באשה — ואם תאמר: ואימא זו מכרוהו בית דין, דלא שייך באשה, דהכתיב (שמות כב) "בגניבתו" ולא בגניבתה! ויש לומר: דמכל מקום שם מכירה נוהגת באשה, אבל שם רציעה אינו נוהג באשה. [ותימה: דבסיון דקרא לא משתמע אלא בגרעצ, למאי איצטריך למימר אי במכרוהו בית דין — הרי כבר אמור!] תוספות ישנים.

אמאי

1 **וְאִידָךְ** - הָהִיא לְגְזֵירָה שָׁוָה הוּא דְּאָתָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
2 אוֹמֵר: מַנַּיִן לְרְצִיעָה שֶׁהִיא בְּאֹזֶן יְמָנִית? נֶאֱמַר כָּאן "אֹזֶן"
3 וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "אֹזֶן", מַה לְּהַלָּן יְמָנִית - אַף כָּאן יְמָנִית. - וְאִידָךְ:
4 אִם כֵּן לְיַמֵּא קְרָא "אֹזֶן", מַאי "אָזְנוֹ"? - וְאִידָךְ: הָהוּא
5 מְיַפְּעֵי לֵיהּ: "אָזְנוֹ" - וְלֹא אָזְנָהּ. - וְאִידָךְ: נִפְקָא לֵהּ מִ"וְאִם
6 יֹאמַר הָעֶבֶד" - הָעֶבֶד וְלֹא אָמָה. - וְאִידָךְ: מִיפְּעֵי לֵיהּ עַד
7 שֶׁיֹּאמַר בְּשֶׁהוּא עֶבֶד. - וְאִידָךְ: מִ"עֶבֶד" "הָעֶבֶד" נָפְקָא.
8 - וְאִידָךְ: "עֶבֶד" "הָעֶבֶד" לָא דָּרֵישׁ. מַאי מַעְמָא דְּתַנָּא
9 קַמָּא דְּאָמַר מוֹכֵר עַצְמוֹ אֵין מַעֲנִיקִין לוֹ? מִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי
10 מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין "הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ", לוֹ - וְלֹא לְמוֹכֵר עַצְמוֹ.
11 - וְאִידָךְ: הָהוּא מְיַפְּעֵי לֵיהּ "לוֹ" - וְלֹא לְיוֹרְשָׁיו. יוֹרְשָׁיו
12 אֲמַאי לָא? "שְׂכַר" קְרִייהּ רַחֲמָנָא, מָה שָׂכִיר פְּעֻלָּתוֹ
13 לְיוֹרְשָׁיו - אַף הָאי פְּעֻלָּתוֹ לְיוֹרְשָׁיו! - אֶלָּא: "לוֹ" - וְלֹא
14 לְבַעַל חוֹבוֹ. מִדְּסָבְרִיהּ לָן בְּעַלְמָא קְרֵבֵי נָתָן, דְּתַנְיָא, אָמַר
15 רַבִּי נָתָן: מַנַּיִן לְנוֹשֶׁה בְּחַבְרוֹ מָנֶה, וְחָבְרוֹ בְּחָבֵרוֹ, מַנַּיִן
16 שֶׁמּוֹצִיאִין מִזֶּה וְנוֹתְנִין לְזֶה - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְנָתַן לַאֲשֶׁר
17 אָשָׁם לוֹ", אֲתָא "לוֹ" לְאַפּוֹקֵי. - וְאִידָךְ: בְּעָלְמָא נְמִי לָא
18 סְבִירָא לָן קְרֵבֵי נָתָן. מַאי מַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא דְּאָמַר: מוֹכֵר
19 עַצְמוֹ אֵין רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית - מִיעֵט רַחֲמָנָא
20 גַּבֵּי מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין "אִם אֲדֹנָיו יִתֶּן לוֹ אִשָּׁה", לוֹ - וְלֹא
21 לְמוֹכֵר עַצְמוֹ. - וְאִידָךְ: "לוֹ" - בְּעֵל בָּרְחוֹ. - וְאִידָךְ: מִ"כִּי
22 מִשְׁמָה שָׂכָר שָׂכִיר" נִפְקָא. דְּתַנְיָא: "כִּי מִשְׁמָה שָׂכָר שָׂכִיר
23 עֲבָדְךָ", שָׂכִיר אֵינוֹ עוֹבֵד אֶלָּא בְּיוֹם, עֶבֶד עִבְרִי - עוֹבֵד בֵּין
24 בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁעֶבֶד עִבְרִי עוֹבֵד
25 בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ"
26 עִמְּךָ בְּמַאֲכָל, עִמְּךָ בְּמִשְׁתֶּה! וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִמָּשָׁל שָׂרְפוּ
27 מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. - וְאִידָךְ: אִי מִהָתָם הָוֵה אָמֵינָא:
28 הָנֵי מִילֵי מַדַּעְתֵּיהּ, אֲבָל בְּעַל כָּרְחוֹ אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע
29 לָן. אֶלָּא מֵאן תָּנֵי דְּלֵיהּ "שָׂכִיר" "שָׂכִיר" - דְּתַנְיָא: "יִשָּׂכֵם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל
30 הוּא, דִּתְנֵי: "וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ" וגו'". אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
31 בֶּן יַעֲקֹב: פָּמַה הַכָּתוּב מְדַבֵּר? אִי בְּמוֹכֵר עַצְמוֹ - הֲרֵי כְּבָר

32 אָמוּר, אִי בִּגְרִיעָא - הֲרֵי כְּבָר אָמוּר, הָא אֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁתֵּים וְשִׁלֹּשׁ שָׁנִים
33 לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, שֶׁהַיּוֹבֵל מוֹצִיאוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יָלִיף "שָׂכִיר" - "שָׂכִיר" - לָמָּה לִי? נִילַף "שָׂכִיר" - "שָׂכִיר"!
34 - אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְעוֹלָם יָלִיף "שָׂכִיר" - "שָׂכִיר", וְאִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: מוֹכֵר
35 עַצְמוֹ הוּא - דְּלָא עֲבַד אִיסּוּרָא, אֲבָל מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין, דַּעֲבַד אִיסּוּרָא - אֵימָא נֵיקְנְסֵיהּ, קָא מַשְׁמַע
36 לָן. אָמַר מָר: אִי בִּגְרִיעָא - הֲרֵי כְּבָר אָמוּר. מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: "יִשָּׂכֵם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל
37 מִשְׁפַּחְתּוֹ וגו'" פָּמַה הַכָּתוּב מְדַבֵּר? אִי בְּמוֹכֵר עַצְמוֹ - הֲרֵי כְּבָר אָמוּר, אִי בְּמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין - הֲרֵי
38 כְּבָר אָמוּר. הָא אֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בִּגְרִיעָא שְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, שֶׁהַיּוֹבֵל מוֹצִיאוֹ. מַאי
39 מַשְׁמַע? - אָמַר רָבָא בַּר שִׁילָא: אָמַר קְרָא "אִישׁ", אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁנֹּהֲגִין בְּאִישׁ וְאֵין נוֹהֲגִין בְּאִשָּׁה - הֱוֵי
40 אוֹמֵר זוֹ רְצִיעָה. וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין, וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב נִרְצָע; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן מְכָרוּהוּ
41 בֵּית דִּין - מִשּׁוּם דְּלָא מְטֵא זְמַנִּיהּ, אֲבָל נִרְצָע דְּמָטֵא זְמַנִּיהּ - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן נִרְצָע
42 - מִשּׁוּם דְּעָבַד לֵיהּ שֵׁשׁ, אֲבָל מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין דְּלָא עָבַד לֵיהּ שֵׁשׁ - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִיצְטְרִיךְ
43 לְמִיכְתַּב "וְשִׁבְתֶּם", וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב "לְעוֹלָם"; דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא "לְעוֹלָם" - הָוָה אָמֵינָא: לְעוֹלָם
44 מַמָּשׁ, כָּתַב רַחֲמָנָא "וְשִׁבְתֶּם". וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא "וְשִׁבְתֶּם" - הָוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵי - הֵיכָא דְּלָא עָבַד
45 שֵׁשׁ, אֲבָל הֵיכָא דְּעָבַד שֵׁשׁ - לֹא יְהֵא סוֹפוֹ חָמוּר מִתְּחִלָּתוֹ, מָה תְּחִלָּתוֹ שֵׁשׁ - אַף סוֹפוֹ נְמֵי שֵׁשׁ,
46 קָמַשְׁמַע לָן: "לְעוֹלָם" - לְעוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. אֶלָּא מֵאן תָּנֵי דְּלֵיהּ "שָׂכִיר" "שָׂכִיר" - רַבִּי הִיא, דְּתַנְיָא:

אמאי קאמר ומה מי שאינו נגאל באלה נילף שביר שביר — פירוש: שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה. ואם תאמר: כי נמי לא נילפינן "שביר" "שביר" שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לנכרי, מכל מקום נילף מ"רובי תשיג" ורי"ו מוסיף על ענין ראשון, ונילמד מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לנכרי? ויש לומר: דעביד קל וחומר ממכרוהו בית דין שאינו כתוב למעלה בנמכר לנכרי. ואם תאמר: היכי תיסק אדעתין דנילף מכרוהו בית דין מנמכר לנכרי בגזירה שוה ד"שביר" "שביר"? הא אמרת דסברא לומר גבי מכרוהו בית דין דלילקנסיה משום דעבד איסוראו! ויש לומר: דבתר דגלי קרא לעיל שיוצא ביובל אף על גב דעבד איסורא כדמפרש, הוה בעי למילף "שביר" "שביר" שיגאל באלה, אי לאו הוה קרא. ואם תאמר: אבתי היכי בעי למילף "שביר" "שביר" שיגאל באלה מנמכר לנכרי? מה לנמכר לנכרי — דין הוא שיגאל באלה כדי שלא יטמע בין הנוכרים! ויש לומר: דהאי סברא שלא יטמע אינה כתובה, ואין לסתור מדר סברא. **אמר** קרא ינאלנו — הקשה הרב רבינו מאיר: למאי דסלקא דעתך דלא ידעינן מיעוטא — האי "ינאלנו", אמאי לא ליקח לו חלוצו שמכרוהו בית דין יהיה נגאל באלה: ומה נמכר לנכרי שאינו שנגאל בשש — נגאל באלה, מכרוהו בית דין דאיכא למיפרך: מה לנמכר לנכרי — שכן יוצא במיתת האדון, ולכן דין הוא שיגאל באלה, תאמר לנמכר לישראל שאינו יוצא במיתת האדון, שהרי עובד את הבן — ולכך דין הוא שלא יגאל באלה. ומכל מקום קשה: דהא אמת עבריה מצינו למילף מהאי קל וחומר דנמכר לנכרי, שהרי אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת, והדר נילף עבד עברי הנמכר לישראל מדהקישא דעברי לעבריה! ומורנו הרב רבי יצחק תירץ: דאי לא "ינאלנו" הוה אמינא דנמכר לישראל נמי נגאל באלה, והכי פירושו: ומה מי שאינו נגאל באלה, פירוש דלא כתיב בקרא בהדיא שיגאל באלה — נגאל בשש, נמכר לנכרי דכתיב בהדיא בקרא שנגאל באלה — אינו דין שיגאל בשש! והכי נמי אמרינן בפרק "השוכר את הפועלים" (בבא מציעא פח,ב) דבעי למימר דשור אוכל אפילו במחובר מקל וחומר מאדם; ומה אדם שאינו אוכל בתלוש — אוכל במחובר, שור שאוכל בתלוש, אינו דין שאוכל במחובר. אלמא עביד קל וחומר מאדם שאינו אוכל בתלוש, אף על פי שאמת הוא שאוכל אף בתלוש! אלא הכי פירושו: שאינו אוכל בתלוש — דלא כתיב בהדיא בקרא שאדם אוכל בתלוש, כדפירשתי הכא. **ומה** מי שאינו נגאל באלה יוצא בשש כו' — ואם תאמר: שדה אחוזה יוכיח, שנגאלת באלה ואינה נגאלת בשש, אף אני אביא נמכר לנכרי? דהכי נמי לקמן (כב,ב) עביד הוכחה מעבד לשדה, ומשדה לעבד! ויש לומר: דאיכא למפרך: מה לשדה — שכן אינה יוצאה במיתת האדון, ולהכי אינה יוצאה בשש, תאמר בנמכר לנכרי שיוצא במיתת האדון — על כן דין הוא שיוצא בשש. **ורבי** יוסי הגלילי מידי אלא [באחר] כתיב — דפשטיה דקרא הכי הוא. ועוד: דבמסקנא לא מתרצא ההיא קשיא בין לרבי יוסי הגלילי בין לרבי עקיבא. וברוב ספרים אינו. ולספרים דגרסי ליה, נראה להגר"א משה דהכי פירושו: מידי אלא [באחר] כתיב? כיון דלא אירדי בלל אלא מקרובים — מנליה לרבי יוסי הגלילי דבשאר כל אדם לשעבוד? דילמא קרובים מצו למפריקיה, אבל אחרים לא מצו למפריקיה אפילו לשעבוד! ובהכי מתרצא שפיר אמסקנא, דמיירי קרא נמי אגאולת רחוקים, ואם כן אפשר דקרא הכי הוא, למר בדאית ליה ולמר בדאית ליה. **אלא** בסברא קמיפלגי — פירש בקונטרס: אי פשיטא לן דאחי "באלה" אקרובים קאי — על כרחך שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אאחרים משמעי, בדקאמר רבי יוסי הגלילי, משום דמצית להקשות לרבי עקיבא: מידי "אלא באלה" כתיב? אלא בסברא פליגי, אי הוי "באלה" אקרובים קאי או אאחרים קאי, דהא אחרים נמי כתיב בהאי קרא. רבי יוסי סבר: "באלה" — אלו קרובים, ורבי עקיבא סבר: "באלה" — אלו אחרים. והקשה רבינו ברוך: כיון דאית ליה לרבי עקיבא דהאי "באלה" אלו אחרים, ולשחרור, היכי קאמר לעיל דשחרור אחריתי. **באלה** לשיחרור — גאולתו קרובים — אינו משתעבד לחם. **ויצא בשנת היובל** — מאותו אחר שיגאלהו מן הנכרי. אלמא, גאלו שאר כל אדם — משתעבד לו. **וננאל זו גאולת אחרים** — ולימדך שכל אדם בישראל גואלו מיד הנכרי, ואין הנכרי יכול לעבד עליו. ובנכרי שתחת ידינו הכתוב מדבר. **רבי יוסי סבר מקרא נדרש לפניו** — גאולת עצמו פשיטא לן דהויא לשחרור, והיא מלמדת על שאר גאולות. לרבי יוסי אינה מלמדת אלא על גאולת קרובים שדיא לפניה, ומקרא הנדרש ללמד — נדרש ללמד על שלפניו, הכתוב למעלה הזימנו. **שדי גאולת קרובים אגאולת עצמו** — ללמד הזימנו, לפי שמלמד על שלפניו. הילכך גאולת קרובים למדו מגאולת עצמו הכתובה אחריה. **לאחריו** — הכתובה למטה הזימנו. הילכך גאולת עצמו מלמדת על גאולת אחרים, אלמא למוד גאולת אחרים מגאולת עצמו. **הוה אמינא כו'** — אבל השתא דכתיב "באלה" לומר שיש חילוק בין אלה לאחרים, למד בדאית ליה ולמר בדאית ליה. **אי הכי** — דבעלמא נדרש לפניו ולאחריו, והכא משום דכתיב "באלה" הוא, הדר קושיא לדוכתיה: דרבי עקיבא היכי משתמע שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אקרובים? **אלא בסברה פליגי** — כלומר, אי פשיטא לן דהאי "באלה" אקרובים קאי — על כרחך שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אאחרים משתמע. אלא בסברא פליגי, אי האי "באלה" אקרובים קאי או אאחרים קאי, דהא אחרים נמי בההוא קרא כתיב. **רבי יוסי הגלילי סבר מסתברא** — אחרים לשעבוד, דהאי "באלה" אקרובים קאי, שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אאחרים, דאי אמרת כו'. **ורבי עקיבא סבר מסתברא** — אקרובים שעבוד. והאי "אלה" — אאחרים קאי. ושעבוד ד"ויצא ביובל" — אקרובים קאי, דאי אמרת כו'. **לכדתניא** — ללמדך שאף על פי שהנכרי תחת ידך, אם לא יגאל — ישתעבד בו עד היובל, ואי אתה רשאי לבא עליו בעקיפין.

לאחרת

ואם לא יגאל באלה — בנמכר לנכרי כתיב. **באלה** — בקרובים, דכתיב לעיל מיניה "או דודו" וגו'. **ומה מי שאינו נגאל באלה** — נמכר לישראל לא כתיב ביה גאולת קרובים, דלא נפקא לן (קדושין יד,ב) מ"והתנחלתם" אלא גאולת עצמה. **נילף שביר שביר** — לנמכר לישראל מנמכר לנכרי, דבנמכר לנכרי נמי כתיב "כשביר שנה בשנה יהיה עמו".

דפליגי עליה דרבי — ואמרי דנמכר לנכרי יוצא לשש. **רבי יוסי הגלילי סבר** — דמפיק האי "באלה" לדרשה אחריתי. **באלה לשיחרור** — גאולתו קרובים — אינו משתעבד לחם. **ויצא בשנת היובל** — מאותו אחר שיגאלהו מן הנכרי. אלמא, גאלו שאר כל אדם — משתעבד לו. **וננאל זו גאולת אחרים** — ולימדך שכל אדם בישראל גואלו מיד הנכרי, ואין הנכרי יכול לעבד עליו. ובנכרי שתחת ידינו הכתוב מדבר. **רבי יוסי סבר מקרא נדרש לפניו** — גאולת עצמו פשיטא לן דהויא לשחרור, והיא מלמדת על שאר גאולות. לרבי יוסי אינה מלמדת אלא על גאולת קרובים שדיא לפניה, ומקרא הנדרש ללמד — נדרש ללמד על שלפניו, הכתוב למעלה הזימנו. **שדי גאולת קרובים אגאולת עצמו** — ללמד הזימנו, לפי שמלמד על שלפניו. הילכך גאולת קרובים למדו מגאולת עצמו הכתובה אחריה. **לאחריו** — הכתובה למטה הזימנו. הילכך גאולת עצמו מלמדת על גאולת אחרים, אלמא למוד גאולת אחרים מגאולת עצמו. **הוה אמינא כו'** — אבל השתא דכתיב "באלה" לומר שיש חילוק בין אלה לאחרים, למד בדאית ליה ולמר בדאית ליה. **אי הכי** — דבעלמא נדרש לפניו ולאחריו, והכא משום דכתיב "באלה" הוא, הדר קושיא לדוכתיה: דרבי עקיבא היכי משתמע שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אקרובים? **אלא בסברה פליגי** — כלומר, אי פשיטא לן דהאי "באלה" אקרובים קאי — על כרחך שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אאחרים משתמע. אלא בסברא פליגי, אי האי "באלה" אקרובים קאי או אאחרים קאי, דהא אחרים נמי בההוא קרא כתיב. **רבי יוסי הגלילי סבר מסתברא** — אחרים לשעבוד, דהאי "באלה" אקרובים קאי, שעבוד ד"ויצא בשנת היובל" אאחרים, דאי אמרת כו'. **ורבי עקיבא סבר מסתברא** — אקרובים שעבוד. והאי "אלה" — אאחרים קאי. ושעבוד ד"ויצא ביובל" — אקרובים קאי, דאי אמרת כו'. **לכדתניא** — ללמדך שאף על פי שהנכרי תחת ידך, אם לא יגאל — ישתעבד בו עד היובל, ואי אתה רשאי לבא עליו בעקיפין.

"וְאִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה" רַבִּי אוֹמֵר: בְּאֵלֶּה הוּא נִגְאָל, וְאֵין נִגְאָל בְּשֵׁשׁ. שֶׁיָּכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה מִי שֶׁאֵינוֹ נִגְאָל בְּאֵלֶּה נִגְאָל בְּשֵׁשׁ, זֶה שֶׁנִּגְאָל בְּאֵלֶּה אֵינוֹ דִין שֶׁנִּגְאָל בְּשֵׁשׁ - תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּאֵלֶּה" - בְּאֵלֶּה הוּא נִגְאָל, וְאֵין נִגְאָל בְּשֵׁשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יָלִיף "שָׁכִיר" "שָׁכִיר" - אַמַּאי קָאָמַר "וּמָה מִי שֶׁאֵינוֹ נִגְאָל בְּאֵלֶּה"? נֵילַף "עֶבֶד" "עֶבֶד"! - אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְעוֹלָם יָלִיף "שָׂכִיר" "שָׂכִיר", וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאָמַר קְרָא "יִגְאָלֶנּוּ" - לֵוֶה וְלֹא לְאָחֵר. וּמַאן תְּנָא דְּפָלֵיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי - רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבִּי עֲקִיבָא: "לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה"?, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בְּאֵלֶּה - לְשִׁחְרוּר, בְּשָׁאֵר כָּל אָדָם - לְשִׁעְבּוּד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: בְּאֵלֶּה - לְשִׁעְבּוּד, בְּשָׁאֵר כָּל אָדָם לְשִׁחְרוּר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי - אָמַר קְרָא: "אִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה" אֶלָּא בָּאַחֵר - "וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל". וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "אִם לֹא יִגָּאֵל" אֶלָּא "בְּאֵלֶּה" - "וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל". וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: מִידֵי "אֶלָּא בְּאֵלֶּה" כְּתִיב? אֶלָּא בְּהַאי קְרָא קָמִיפַּלְגִי: "אוֹ דּוֹדוֹ אוֹ בֶן דּוֹדוֹ יִגְאָלֶנּוּ" - זֶה גְּאוּלַּת קְרוֹבִים, "אוֹ הִשִּׂיגָה יָדוֹ" - זֶה גְּאוּלַּת עַצְמוֹ, "וְנִגְאָל" - זוֹ גְּאוּלַּת אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: מִקְרֶא נִדְרָשׁ לְפָנָיו, שְׁדֵי גְּאוּלַּת אֲחֵרִים אֲגְאוּלַּת קְרוֹבִים אֲגְאוּלַּת עַצְמוֹ; מָה גְּאוּלַּת עַצְמוֹ - לְשִׁחְרוּר, אַף גְּאוּלַּת קְרוֹבִים - לְשִׁחְרוּר. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: מִקְרֶא נִדְרָשׁ לְאַחֲרָיו, שְׁדֵי גְּאוּלַּת אֲחֵרִים אֲגְאוּלַּת עַצְמוֹ; מָה גְּאוּלַּת עַצְמוֹ - לְשִׁחְרוּר, אַף גְּאוּלַּת אֲחֵרִים - לְשִׁחְרוּר. - אִי הָכִי "בְּאֵלֶּה" לָמָּה לִי? - אִי לָאו "בְּאֵלֶּה" הָוָה אָמִינָא מִקְרֶא נִדְרָשׁ בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו, וְהֵכִל לְשִׁחְרוּר. - אִי הָכִי הַדַּר קוֹשְׁיָא לְדוּכְתֵּיהּ? - אֶלָּא בִּסְבָרָא קָמִיפַּלְגִי; רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: מִסְתַּבְּרָא גְּאוּלַּת אֲחֵרִים לְשִׁעְבּוּד, דְּאִי אָמְרַתְּ לְשִׁחְרוּר - הָוֵי מִיעֵטְנְעִי וְלָא פָּרְקֵי לֵיהּ.

וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: מִסְתַּבְּרָא גְּאוּלַּת קְרוֹבִים לְשִׁעְבּוּד, דְּאִי אָמְרַתְּ לְשִׁחְרוּר - כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא אָזֵל וְזַבֵּין נַפְשֵׁיהּ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבִּי עֲקִיבָא, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל לְשִׁחְרוּר. מַאן חֲכָמִים - רַבִּי הִיא, דְּמַפֵּיק לֵיהּ לְהַאי "בְּאֵלֶּה" לִדְרָשָׁה אַחֲרִינָא, וּמִקְרֶא נִדְרָשׁ בֵּין לְפָנָיו וּבֵין לְאַחֲרָיו. וְרַבִּי, הַאי "וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל" מַאי עָבִיד לֵיהּ? מִיפְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל" בִּנכרי

בקרא אחרינא "עד שנת היובל"!

בנכרי

לאחרת — לקיחת קידושין. **הניחא כו'** — פלוגתייהו לקמיה. **אדון כותבו** — "בתך קנויה לי". ונותנו לאב, כדרך שאר קידושין שהבעל כותב "בתך היא מקודשת לי". **אלא למאן דאמר אב כותבו** — לא יליף משאר קידושין, ומנליה דקני ליה שטרא? **לא הצא בצאת העבדים** — בשן ועין, בראשי איברים, בעבד בנעני. שאם סימא את עיניה, וכן עינו של עבד עברי — אינו יוצא בכך, אלא נותן לו דמי עינו, וזה משלים שן ויוצא. **אבל נקנית היא בקנין עבדים** — בנעניות, והם נקנין בשטר, כדלקמן (כב,ב), דאיתקש לקרקעות, דנקנין בשטר בכסף ובחזקה. **ומאי ניהו חזקה** — ולקמן (שם) מפרש כיצד בחזקה — שיכפוה לעשות מלאכה אחת. **והתנחלתם אותם** — בעבד כנעני כתיב; אותם כאחוזה הנקנין בחזקה, ולא אחר. **בנכסי הנר** — שמת ואין לו יורשין, ונכסיו הפקר. **להכי אהני אם אחרת** — הקישה הכתוב לאחרת, לגלות על הלימוד של "כצאת העבדים" שבא ללמדנו על קנין השטר, ולא על החזקה. אבל עיקר שטר — לאו מקדושין יליף, דתימא אדון כותבו, אלא משטר קרקעות יליף, בשטר עבד כנעני, ואב כותבו, כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו, כדילפינן (קדושין ט,א) מן "ואקח את ספר המקנה". **שאינה יוצאה בראשי איברים** — ולגופיה איצטריך, ולא למידק מיניה אבל נקנית בקנין עבדים, דכל קרא דמיבעי לגופיה — לא אתי לדוקיא. **מאי בצאת** — דלדוקיא נמי אתי, לומר לך: מדין יציאה לבדה מיעטוה, ולא מדין הקנין. **למה לי שטר** — הא אין גופו קנוי, אלא חוב ממון — עבודת שש שנים שיש עליו. **נימא ליה באפי תרי זיל** — ליח לי עלך מידי, ונפטר. **גופו קנוי** — עד שיגיעו ימי היפשוט. ולפיכך, הרב שמחל על ערעונו — אינו מחול, וצריך שחרור, ואם לאו — חוזר ומשתעבד בו, אם ירצה. דלא שייך בו מחילת ממון אלא לשון שחרור, וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה — נפיק, דלא גרע מכנעני דנפיק בשטר, דתניא "או חופשה לא ניתן לה", וגמר "לה" "לה" מאשה. **בסיתת האב** — אביה. **מיתה שפוציאה מרשות אב** — שאין מעשה ידיה ליורשין, כדקיימא לן בבתרובות (מג,א), אמר רב יהודה אמר רב: בת היזונית מן האחין — מעשה ידיה לעצמה. אמר רב כהנא: מאי טעמא דרב — דכתיב "והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם" אותם לבניכם, ולא בנותיכם לבניכם. מגיד שאין אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו. **שייר מיתת אדון** — דקיימא לן לקמן (יז,ב) דאינה עובדת את הבן. **דאיתא נמי באיש** — דנרצע נמי יוצא במיתת אדון, דאינו עובד את הבן, כדתנן במתניתין (קדושין יד,ב). **ואלא ניתני** — מיתת האב, דהואיל ולא שייר מידי. **שיש לו קצבה** — ובסוף מקנתו. ושש שנים, ויובל — כולהו ידעי לאימת, וכמה. **והא מיזני ב'** — שיש שמוזהרת להביא, ויש שמאוחרת. **למעלה** — אימת דמייתא לאחר שלש עשרה שנים הוו סימני נערות.

למטה

בנבכי שישנו תחת ידך — פירש בקונטרס: אם לא יגאל — ישתעבד בו עד היובל, ואין אתה רשאי לבא עליו בעקיפין. ואם תאמר: תיפוק ליה מדכתיב (ויקרא כה) "והחזק עם קונהו משנת המכרו לו עד שנת היובל", דאי בנבכי שאינו תחת ידך לא צייתו! ויש לומר: דאי מהתם הוה אמינא דמיירי בנבכי שאינו תחת ידך, דאתי קרא למימר שמודיעין לו את הדין לנכרי, אם ירצה לשמוע לקבל עליו דין תורה. אבל בנכרי שישנו תחת ידך הוה אמינא לא ניתיב ליה כלל, קא משמע לן דא קרא דאייתר, שהרי הרבה "יובל" כתיבי בפרשה, לומר: שאפילו יכול להתראיצו בעל כרחו — לא תבא עליו עקיפין, ולא יצא אלא אם כן ישלם כסף. ואף על גב דכתיב "וחשב עם קונהו" דדרשינן ליה שידקדק עם קונהו, ולא יכעוס עליו, ואף על פי שאינו תחת ידך — פעמים שיכול להטריס עליו ולהטעותו בדין וחשבון. ואם תאמר: אי בנבכי שישנו תחת ידך — מה שייך יובל, ולמה לי נמי דקדוק כלל? ויש לומר: דהכא שהנבכי בטוח עליו ונתן לו מעות על מכר גופו — בא הכתוב להשמיענו שצריך לדקדק. **שכן** מוציא בבת ישראל — הא דלא נקט שכן מבנים, דהוה דמי טפי — משום דבנו בכתיב בהדיא.

לימא ליה באפי תרי זיל — תימה: אמאי פריך גמרא "לימא ליה באפי תרי זיל" אמאי לא פריך: ויפקרנו? שהרי אפילו עבד בנעני שגופו קנוי יצא בהפקר לשמואל, דאמר: המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור, בפרק "השולח" (גיטין לח,א), ולמה לי שטר? ואפילו למאן דאמר שם (לח,ב) דהמפקיר עבדו יוצא לחירות וצריך גט שחרור — היינו משום הפקעת איסור, כדי להתירו בבת ישראל. ואם כן בעבד עברי למה לי שטרא? דבלאו הכי מותר! ויש לומר: דאין הכי נמי. ומיהו, לא הוה קשה: למה לי שטרא, ליפקוה בהפקר — דפשיטא דיש יציאות אחרות לבד משטר. אלא הכי קשיא ליה: אף בשבא להוציא בשטר — למה לי שטר? אותו לשון הכתוב בשטר, דהיינו "הרי את בן חורין" "הרי את לעצמך" כדתנן ב"המגרש" (שם פה,ב) — אותו לשון עצמו יאמר לו בעל פה. דסלקא דעתך דאין צריך אלא מחילה, כמו מחילת חוב בעלמא. ולבסוף דמסיק עבד עברי קנוי קנוי — לשון הכתוב בשטר אין מועיל בעל פה.

אמר רבא ואת אומרת עבד עברי גופו קנוי — מדלא חשיב במתניתין שטר — משמע דסבר דעבד עברי אין גופו קנוי. ותימה: דדבא דקאמר עבד עברי גופו קנוי, הכי פליג אמתניתין? וליכא למימר דרבא דייק מברייתא הכי, ולימה לא סבירא ליה הכי. דאמר לקמן בפרקין (כח,א): עד היכן גלגול שבועה? ומסיק, רבא לטעמיה, דאמר רבא: עבד עברי גופו קנוי. ויש לומר: דמתניתין נמי סברה דגופו קנוי. ותא דלא חשיב שטר — משום דתנא דמתניתין לא חשיב אלא יציאות שהם בעל כרחו של אדון, אבל שטר — מדעתו של אדון.

והרב שמחל על ערעונו — אבל אם לא היה גופו קנוי — היתה מחילה מועלת. ויש לדקדק מכאן דמחילה לא בעי קנין. ומיהו, יש לדחות: דבין שהוא מוחזק בגופו — אין לך קנין גדול מזה.

מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון — ואם תאמר: תופה תוכיח, שמוציאה מרשות אביה ואין מוציאה מרשות אדון. דאי תופה מוציאה מרשות אדון — אין אדם קונה בת חבירו, שהרי יכול להבניסה להוציאה מרשות אדון! ויש לומר: מה לתופה — שכן אינה מוציאה מרשות אב אלא מדעתו, ולכך אינה מוציאה מרשות אדון, תאמר במיתה שמוציאה מרשות אב בעל כרחו.

ודאי

בְּנֵבְרֵי שֶׁיֶּשְׁנוֹ תַּחַת יָדֶךָ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּנֵבְרֵי שֶׁאֵינוֹ תַּחַת יָדֶךָ? אָמַרְתְּ: וְכִי מָה אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת לוֹ? הָא אֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנֵבְרֵי שֶׁיֶּשְׁנוֹ תַּחַת יָדֶךָ. "וּבְשִׂטָּר". מְנָלַן? אָמַר עוּלָּא: אָמַר קְרָא "אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ" - הִקִּישָׁה הַכָּתוּב לְאַחֶרֶת; מָה אַחֶרֶת מְקֻנְיָא בְּשִׂטָּר - אַף אָמָה הָעִבְרִיָּה מְקֻנְיָא בְּשִׂטָּר. חֲנִיכָה לְמַאן דְּאָמַר: שְׂטַר אָמָה הָעִבְרִיָּה אֲדוֹן כּוֹתְבוֹ, אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר: אָב כּוֹתְבוֹ - מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּאִיתְּמַר: שְׂטַר אָמָה הָעִבְרִיָּה מִי כּוֹתְבוֹ? רַב הוּנָא אָמַר: אֲדוֹן כּוֹתְבוֹ, רַב חִסְדָּא אָמַר: אָב כּוֹתְבוֹ. חֲנִיכָה לְרַב הוּנָא, אֶלָּא לְרַב חִסְדָּא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אָמַר קְרָא "לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים" - אֲבָל נְקֵנִית הִיא בְּקִנְיַן עֲבָדִים. וּמַאי נִיהוּ - שְׂטָר. וְאִימָא: אֲבָל נְקֵנִית הִיא בְּקִנְיַן עֲבָדִים - וּמַאי נִיהוּ חֲזָקָה! - אָמַר קְרָא: "וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם", אוֹתָם - בְּחֶזְקָה, וְלֹא אַחֵר בְּחֶזְקָה. וְאִימָא: אוֹתָם - בְּשִׂטָּר, וְלֹא אַחֵר בְּשִׂטָּר! - הָכְתִיב "לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים". - וּמָה רְאִיתָ? - מַסְתַּבְּרָא: שְׂטַר הָוֶה לֵיהּ לְרִבְוֵיי, שֶׁכֵּן מוֹצִיאָה בְּבַת יִשְׂרָאֵל. - אִדְּרַבָּה, חֲזָקָה הָוֶה לֵיהּ לְרִבְוֵיי, שֶׁכֵּן קוֹנָה בִּנְכְסֵי הַגֵּר. - בְּאִישׁוּת מִיהָא לָא אַשְׁכַּחַן. אִי בְּעֵית אֵימָא: לְהָכֵי אֲהֵנֵי "אִם אַחֶרֶת". וְרַב הוּנָא, הַאי "לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים" מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ? - הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ שֶׁאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּרֹאשֵׁי אֵבָרִים כָּעֶבֶד. - וְרַב חִסְדָּא: אִם כֵּן לְכְתוֹב קְרָא "לֹא תֵצֵא כָּעֲבָדִים", מַאי "כְּצֵאת הָעֲבָדִים" - שְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי. "וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁנִים". דִּכְתִיב "שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת" וגו'. "בְּיוֹבֵל". דִּכְתִיב "עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ". "בְּגֵרְעוֹן כֶּסֶף". אָמַר חִזְקִיָּה: דְּאָמַר קְרָא "וְהֶפְדָּה" - מִלְמַּד שֶׁמְּגֹרֶעֶת פִּדְיוֹנָהּ וְיוֹצְאָה. תָּנָא: וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף וּבְשׁוֹה כֶּסֶף - וּבְשִׂטָּר. בְּשִׂלְמָא כֶּסֶף - דִּכְתִיב "מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ", שָׁוֶה כֶּסֶף כֶּסֶף נַמִי - "יֶשׁ נֶאֱלָתוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, לְרַבּוֹת שָׁוֶה כֶּסֶף בְּכֶסֶף. אֶלָּא הַאי שְׂטָר הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּכָתַב לֵיהּ שְׂטָרָא אַדַּמְיָה - הֵיינוּ כֶּסֶף, אֶלָּא שִׁיחְרוּר - שְׂטָר לָמָּה לִי? לֵימָא לֵיהּ בְּאַפֵּי תְּרֵי: זִיל. - אֵי נַמִי, בְּאַפֵּי בֵּי דִּינָא: זִיל. - אָמַר רָבָא: זֹאת אוֹמֶרֶת עֶבֶד עִבְרִי גּוּפוֹ קָנוּי, וְהָרַב שָׁמַחַל עַל גֵּרְעוֹנוֹ - אֵין גֵּרְעוֹנוֹ מָחוּל. "יְתֵירָה עָלָיו אָמָה הָעִבְרִיָּה". אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אָמָה הָעִבְרִיָּה קוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּמִיתַת הָאָב מֵרְשׁוּת אֲדוֹן וְחוֹמֶר: וּמָה סִימָנִין שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מֵרְשׁוּת אָב - מוֹצִיאִין מֵרְשׁוּת אֲדוֹן, מִיתָה שֶׁמּוֹצִיאָה מֵרְשׁוּת אָב - אֵינוֹ דִּין שֶׁמּוֹצִיאָה מֵרְשׁוּת אֲדוֹן? מִיתֵּבִי רַב הוֹשַׁעְיָא: יְתֵירָה עָלָיו אָמָה הָעִבְרִיָּה שֶׁקּוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בִּסְימָנִין. וְאִם אִיתָא - נִיתְּנֵי נַמִי מִיתַת הָאָב! - תָּנָא וְשִׁייֵר. - מַאי שִׁייֵר? דְּהַאי מִיתַת הָאָדוֹן. - אִי מִשּׁוּם מִיתַת הָאָדוֹן - לָאו שִׁיּוּרָא הוּא, דְּיָכְלִין דְּאִיכָּא נַמִי בְּאִישׁ - לָא קָתָנֵי. וְאֶלָּא נִיתְּנֵי: תַּנָּא, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִצְבָּה - קָתָנֵי, דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה - לָא קָתָנֵי. וְהָא סִימָנִין דְּאֵין לָהֶם קִצְבָּה, וְקָתָנֵי! - אָמַר רַב סְפָרָא: אֵין לָהֶם קִצְבָּה לְמַעְלָה, אֲבָל יֵשׁ לָהֶם קִצְבָּה

למטה

והא ארבעה קתני — נראה דדייק מהא דקתני "ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן", דמשמע דנהיות לפרושי כולהו. וליכא למימר דדייק מדקתני "ארבעה מעניקים להן" — דהא אמר בפרק שני דסוטה (לב,א) תנא ושייר אף על גב דתנא מגינעא, גבי הא דאמרינן: לסימנין שכן נשתנה הגוף — ואם תאמר: למטה — אם הביאה לפני זמנה אינן סימנין. הכי גרסינן להא מתניתא בפרק "יוצא דופן": בן תשע שנים שהביא שתי שערות — שומא. מכן תשע שנים ויום אחד עד שתים עשרה שנה ויום אחד ועודן בו — שומא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: סימן. בן שלש עשרה שנה ויום אחד — דברי הכל סימן. והתם פריך ליה בגדה: אמאי נקט שלש עשרה ולא נקט שתים עשרה? ומתרץ לה: **בן תשע שנים** — הכל מודים שומא. **מכן תשע ועד בן שתים עשרה שנה ועודן בו** — כשהגיע לשתים עשרה ולא נשרו פלונתא. אבל אם נשרו קודם שתים עשרה לא פליג רבי יוסי, דאינלטי מילתא דלאו סימן הוי. ומכן שלש עשרה שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי סימן, ואפילו נשרו, **שומא** — *ורוא"ה בלעז, ודרכה לצמח בה שיער. אלמא המביאה קודם תשע אינו סימן ויש לה קצבה למטה. **ארבעה מעניקים להם** — תנאי פליגי לקמן: איכא למאן דאמר: בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו, ואיכא למאן דאמר: יוצא בגרעון כסף מעניקים לו. לפיכך קבע בהן רבי שמעון מנין ארבעה, ואין בורח וגרעון אחד מהן. וקא סלקא דעתך השתא שהן הסימנין בשש שנים, והיינו ביובל, ונרצע שיוצא במיתת אדון, וסימנין דאמה העבריה. **שלשה מהן באיש** — שנים ויובל ומיתת אדון דנרצע. ושלשה באשה: שנים ויובל וסימנין. **ואין רציעה באשה** — ולקמיה פריך: בלא רציעה נמי, אמה העבריה יוצאת במיתת האדון. **בידב ספרא** — דיש לה קצבה למטה. **מיתת אדון** — לא קתני בהני ארבעה. **שנים ויובל** — הפוגע בתוך שש. **ויובל של רציעה** — ויובל המוציא את הנרצע. והני תפושי דיובל כל חד חשיב באפיה נפשיה. **הכי נמי מסתברא** — דמיתת אדון לא קתני בהו. **ואם איתא** — דתנא מיתת האדון ותרתי יובלי כחד חשיב להו — הא איתא נמי באשה, ומאי ניהו דקאמר אין רציעה באשה? דבלא רציעה נמי הוו בה ארבעה ענק. **ואין לרבה** — במציאתה אלא שכר בטלה, כמה שבטלה ממלאכתה כשהגבהתה. ולקמיה פריך: ענק עבד עברי לעצמו פשיטא! **הא דנפקא בסימנים** — ואביה קיים, הוו דאב. **והא דנפקא במיתת האב** — דהואיל דליתיה לאב — זכייה אידי בענק. **זכות בתו** — זכות שזכתה לו תורה בשבח בתו. יו"ד קרת — יו"ד שהיא קטנה עשאה עיר גדולה. כלומר, האריך שמנתו חנם. **ולא לבעל חובו** — ומדסבירא לן כרבי נתן אתא "לו" אפקיה, בדפרישית לעיל (פו,א), **אלו מעניקין לחן בו'** — ולקמן ילפינן כולהו לטעמייהו. **אלא ליוצא בשש** — דהענק בדידיה כתיב. **תשלחנו וכי תשלחנו** — תרי זימני "תשלחנו" ולדרכות שאר שילוחין להעניק. **שאין שילוחו מעמך** — מדעתך אלא מאליהם. **ששילוחו מעמך** — שיהא מקבל גרעון ומשלחו. **השלמה בעי** — להשלים שש ולאדר השלמה הרי הוא כיוצא בשנים ויעיינקה.
(יכול

לְמַטָּה. דְּתַנְיָא: בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - שׁוּמָא, מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עַד בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְעוֹדָן בּוֹ - שׁוּמָא. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סִימָן. בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד - דִּבְרֵי הַכֹּל סִימָן. מְתֵיב רַב שֵׁשֶׁת: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבָּעָה מַעֲנִיקִים לָהֶם, שְׁלֹשָׁה בְּאִישׁ וּשְׁלֹשָׁה בְּאִשָּׁה. וְאִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר אַרְבָּעָה בְּאֶחָד - לְפִי שֶׁאֵין סִימָנִים בְּאִישׁ, וְאֵין רְצִיעָה בְּאִשָּׁה. וְאִם אִיתָא: נִיתְנֵי נַמִי מִיתַת אָב! וְכִי תֵּימָא: הָכָא נַמִי תָּנֵי וְשַׁיֵּיר - וְהָא אַרְבָּעָה קָתָנֵי! וְכִי תֵּימָא: תַּנָּא, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִצְבָּה - לָא קָתָנִי, וְדָבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה - לָא קָתָנִי, וְהָא סִימָנִין דְּאִין לָהֶם קִצְבָּה וְקָתָנִי! וְכִי תֵּימָא: הָכָא נַמִי מִיתַת אָב דְּאִין לָהֶם קִצְבָּה, וְקָתָנִי! מִיתַת אָדוֹן נַמִי לָא קָתָנִי. וְאֶלָּא אַרְבָּעָה מַאי נִיהוּ? - שְׁנִים, וְיוֹבֵל, וְיוֹבֵל שֶׁל רְצִיעָה, וְאָמָה הָעִבְרִיָּה בִּסְימָנִים. - הָכִי נַמִי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: אִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר אַרְבָּעָה בְּאֶחָד מֵהֶם - לְפִי שֶׁאֵין סִימָנִים בְּאִישׁ, וְאֵין רְצִיעָה בְּאִשָּׁה. וְאִם אִיתָא בְּאִשָּׁה מִיהָא מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ אַרְבָּעָה, שְׁמַע מִינָּהּ. מְתִיב רַב עַמְרָם: וְאִלּוּ מַעֲנִיקִים לָהֶם: הַיּוֹצֵא בְּשָׁנִים, וּבְיוֹבֵל, וּבְמִיתַת הָאָדוֹן, וְאָמָה הָעִבְרִיָּה בִּסְימָנִים. וְאִם אִיתָא - נִיתְנֵי נַמִי מִיתַת אָב! וְכִי תֵּימָא: תָּנָא וְשַׁיֵּיר - וְהָא "אֵלּוּ" קָתָנֵי. וְכִי תֵּימָא: דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִצְבָּה קָתָנֵי, דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה לָא קָתָנֵי - וְהָא סִימָנִין דְּאִין לָהֶם קִצְבָּה וְקָתָנֵי! וְכִי תֵּימָא הָכָא נַמִי בְּדִידֵהּ סִפְרָא - הָאֵיכָא מִיתַת אָדוֹן. תְּיוּבְתָּא. תְּיוּבְתָּא דְּרִישׁ לָקִישׁ! - קַל וָחוֹמֶר פְּרִיכָא הִיא; מָשׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר: מָה לְסִימָנִין - שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַגּוּף, תֹּאמַר בְּמִיתַת אָב - שֶׁכֵּן לֹא נִשְׁתַּנָּה הַגּוּף. תָּנֵי חֲדָא: עָנָק עֶבֶד עִבְרִי לְעַצְמוֹ, וְעָנָק אָמָה הָעִבְרִיָּה לְעַצְמָהּ, וְתָנֵא אִידָךְ: עָנָק אָמָה הָעִבְרִיָּה וּמִצְיָאתָהּ - לְאָבִיהָ, וְאֵין לְרַבָּהּ אֶלָּא שָׂכָר בְּטָלָה בִּלְבַד. מַאי לָאו, הָא - דְּנָפְקָא בְּסִימָנִים, וְהָא - דְּנָפְקָא לָהּ בְּמִיתַת אָב? - לָא, אִידִי וְאִידִי דְּנָפְקָא לָהּ בְּסִימָנִין, וְלָא קַשְׁיָא; הָא - דְּאִיתְיְהִיב לְאָב, הָא - דְּלָא אִיתְיְהִיב לְאָב. בְּשִׁלְמָא עָנָק אָמָה הָעִבְרִיָּה לְעַצְמָהּ - לְמַיעוּטֵי אֲחִין, דְּתָנֵיָא: "וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם" אוֹתָם לִבְנוֹתֵיכֶם לִבְנֵיכֶם, מִפָּאן שֶׁאֵין אָדָם מוֹרִישׁ זְכוּת פִּתְחוֹ לִבְנוֹ. אֶלָּא עָנָק עֶבֶד עִבְרִי לְעַצְמוֹ פְּשִׁיטָא! אֶלָּא לְמַאן? - אֲמַר רַב יוֹסֵף: יו"ד קֶרֶת קָא חָזֵינָא הָכָא. אֲבִיי אֲמַר: הָכִי אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי - תּוֹטָפֵי הִיא. דְּתָנֵיָא, תּוֹטָפֵי אוֹמְרִים: "לוֹ" - וְלֹא לְבַעַל חוֹבוֹ. גּוּפָא, אִלּוּ מַעֲנִיקִים לָהֶם: הַיּוֹצֵא בְּשָׁנִים, וּבְיוֹבֵל, וּבְמִיתַת אָדוֹן, וְאָמָה הָעִבְרִיָּה בִּסְימָנִין. אֲבָל בּוֹרֵחַ וְיוֹצֵא בִּגְרִיעוֹן כֶּסֶף - אֵין מַעֲנִיקִים לוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בּוֹרֵחַ - אֵין מַעֲנִיקִין לוֹ, וְיוֹצֵא בִּגְרִיעוֹן כֶּסֶף - מַעֲנִיקִים לוֹ, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבָּעָה מַעֲנִיקִים לָהֶם, שְׁלֹשָׁה בְּאִישׁ וּשְׁלֹשָׁה בְּאִשָּׁה, וְאִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר אַרְבָּעָה בְּאֶחָד מֵהֶן, לְפִי שֶׁאֵין סִימָנִין בְּאִישׁ וּרְצִיעָה בְּאִשָּׁה. מְנָא הָנֵי מִילֵּי דְּתָנוּ רַבָּנַן: יָכוֹל לֹא יִהוּ מַעֲנִיקִים אֶלָּא לְיוֹצֵא בְּשֵׁשׁ, מִנַּיִן לְרִבּוֹת יוֹצֵא בְּיוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן, וְאָמָה הָעִבְרִיָּה בִּסְימָנִין - תַּלְמוּד לוֹמַר "תַּשְׁלִיחֶנּוּ". "תַּשְׁלִיחֶנּוּ". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מַרְבֶּה בּוֹרֵחַ וְיוֹצֵא בִּגְרִיעוֹן כֶּסֶף - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְכִי תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ" מִי שֶׁשִּׁילּוּחוֹ מֵעִמָּךְ - יָצָא בּוֹרֵחַ וְיוֹצֵא בִּגְרִיעוֹן כֶּסֶף, שֶׁאֵין שִׁילּוּחוֹ מֵעִמָּךְ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְנַיִן לְבוֹרֵחַ שֶׁחַיָּיב לְהַשְׁלִים - תַּלְמוּד לוֹמַר "שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד". יכול

אמה

וְהִתְנַחַלְתֶּם אותם לבניכם שתחריכם מכאן שאין אדם מוריש כו' — דרב רבינו יהודה *מקורבי"ל הקשה: למה לי "והתנחלתם" שאין מוריש זכות בתו לבנו? פשיטא; דמדהיכא נפקא לן (כתובות מו,ב) דמעשה הבת לאב — מ"לאמה", ואמה נופה אינו יכול להוריש לבנו, כדדייק לקמן (יז,ב) דאמה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת? ויש לומר: הני מילי, גדולה הוא דנפקא לן מ"לאמה", אבל קטנה — לא נפקא מ"לאמה", אלא מסברא, דהשתא זכוני מזבין לה וכו' — ולהכי איצטריך "והתנחלתם".

(יכול אפילו חלה — בתוך שש, יהא חייב להשלים ימי חליו. תלמוד לומר ובשביעית יצא — ואפילו לא עבד שש שלימים). **ופגע בו יובל** — אחרי כן, למחרת. **בעושה מעשה מחט מלאכה. מעשה מחט** — תופר. חלה **אריבע נעשה בו** — דהכי קתני: כי חלה שלש — אינו משלים. חלה יותר מכאן — כחלה כל ששׁ, והוא חייב להשלים. **מכל** פין ומין — מצאנך ומגרנך ומיקבך, שוה חמשה סלעים מכל אחד, שהן חמשה עשר סלעים. ולקמיה פריך: מנינא אתא לאשמועינן? **בשלשים של עבד** — נזק שור מועד שהרג את העבד. ולקמיה יליף טעמא. **בחמשים של עיריין** — הוא ערך גדול שבערכין. **מנינא אתא לאשמועינן** — בשלשה מינין של חמש, הוו להו חמשה עשר. **הא קא משמע לן בו׳** — להכי תני שהן חמש עשרה: לאשמועינן דלא קפיד אלא אמנינא דחמשה עשר סלעים, אבל אחמש מכל מין — לא קפיד; דאי בציר ליה מהאי וטפי ליה מהאי — לית לן בה. **ריקם ריקם** — "לא תשלחנו ריקם" (דברים טו) ובפרוין הבן כתיב (שמות לד) "וכל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם". **אי כתיב ריקם לבפוף** — הענק תעניק לו מצאנך מגרנך מיקבך ולא תשלחנו ריקם — כדקאמרת. **ריקם מיקרא** — קודם "הענק תעניק", שדי "ריקם" בו׳. **מעולת ראיה** — דליתיה אלא שתי כסף. **אשר ברכך** — סיפא ד"הענק תעניק" הוא, ללמדך שתדרוש המקרא לרבות **נתינה נתינה** — כתיב הכא "תתן לו", וכתיב התם בנזקי עבד "כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו" (שם כא). **ונילף נתינה נתינה מעבד חרא התפשתה מרובה בו׳** — כולה חדא קושיא היא, עד "עבד מעבד הוה ליה למילף". **מיכה מיכה נמי** — אין אדם דן גזרה שוה מעצמו, ומסורה היא להם מרבותיהם ומסיני, איזו תיבה נכתבה לגזרה שוה, בכל דבר הלמד מחבירו. ועד השתא דהוה אמרינן דרבי שמעון גמר מרביה דנתינה הענק נדרש לגזרה שוה, הוה פרכינן: גזרה שוה מנא ליה, דגמר מנתינה דערכין, נגמר מנתינה דעבד? משום הכי איצטריך לתרוצי גזרה שוה, דרבי שמעון לאו גזרה שוה דנתינה גמר, אלא דמיכה. כתיב בעבד (ויקרא בה) "וכי ימוך", וכתיב בערכין (שם כז) "ואם מך הוא". **היינו דכתיב צאן** גורן ויקב — למימר: שדי גזרה שוה אבל חד מיניהו, דהוו להו חמשה עשר. **למ״ד** כו׳ — כאמר ברכה״. **כבלל ברכה** — צאן פֵּרָה וְרִבָּה, וכן גידולי קרקע.

למעוטי

אמה העבריה בסימנים תלמוד לומר וכי תשלחנו — תימה: דלקמיה דרשינן "אף לאמתך תעשה כן" — להענקה, ולמה לי תרי קראי? ויש לומר: דתרוויהו צריכי; דאי לאו "לאמתך" — לא הוה ילפינן הענקה באמה העבריה מ"וכי תשלחנו" — מ"אף לאמתך" לא הוה שמענין הענקה אלא בידצאת הענקה כלל. ואי לא "וכי תשלחנו" דהכי קתני: כי חלה שלש — אינו בשש, דומיא דעבד, אבל בסימנים — לא. **חלה** שלש ועבד שלש אינו חייב להשלים — יש שהיו רוצים לומר שאותם שכירים מלמדי תינוקות, אם חלו חצי זמן — כמו כן לא יהיו משלימים את זמן, כמו עבד עברי דהכא, ויטלו כל השכירות, כיון שהיו אונסין. ודקשה: דבפרק "השובר את האומנין" (בבא מציעא עז,א) קאמר רב: פועל יכול לחזור בו ואפילו בחציי היום. ופריך, והתנן: השובר את הפועל, ושמע שמת לו מת או שאחותו חמה — יכול לחזור בו. טעמא דמת לו מת, שאנוס הוא, הא לאו הכי — אינו יכול לחזור בו! והשתא, אי היכא דאנוס נוטל שכירותו משלם — מאי פריך לרב? דילמא היכא דמת לו מת דאנוס הוא נוטל שכירות משלם, ורב אייתי בדלא אניס, ואינו נוטל אלא מה שהרויח! אלא על כרחך אף כי נמי הוי אנוס — אינו נוטל אלא מה שהרויח, ואי לא אניס — ידו על התחתונה, דבעל הבית שוכר עליו אם באתה חבילתו לידו, או מטעמו, כדאמר (שם עה,ב) גבי השוכר את הפועל להעלות פשתנו מן המשרה. והשתא פריך שפיר לרב. ואם כן מלמדי תינוקות נמי, אם חלו — לא יקחו אלא מה שהרויחו, דאין לדמותם כלל לעבד עברי, דעבד עברי גופו קנוי לאדונו, הילכך חלה שלש — אינו חייב להשלים, דאין יכול לעשות מלאכה יותר מיכולתו. אבל מלמד — אין גופו קנוי, אלא שכר עצמו ללמוד עד הזמן, וכשאינו יכול להשלים — לא יטול אלא מה שהרויח. ועוד נראה להלק בין מלמד לעבד עברי: דעבד, היכא דחלה שלש ועבד שלש — היינו טעמא דאינו חייב להשלים — משום דכתיב בספר ישעיה (טז) "מקצה שלש שנים כשני שכיר" אם כן מצינו ד"שנים" דשכיר חן שלש שנים, והיינו דכתיב "כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים", והילכך היכא דעבד שלש, דהיינו שני שכיר — אמר דאינו חייב להשלים, ויטול שכרו כיון דעבדו שלש שנים, דהיינו "שני שכיר".

ונילף ריקם ריקם מעולת ראיה — ואם תאמר: בעולת ראיה גופה מנא לן דבבל שהוא? נילף מבבור, ותהא חמשה סלעים? ויש לומר: דשמא הלכה למשה מסיני הוא שהוא. דדמי לגאלן דאמר בפרק קמא דחגיגה (ז,א) דעולת ראיה שתי כסף דבר תורה, אמרו בירושלמי פרק קמא דמסכת פאה דהוי הלכה למשה מסיני.

חדא דהפשתה מרובה לא תפשתה — תימה: כיון דכתיב "אשר ברכך" הוה לן למילף מן המרובה, כדאמר לעיל, דפריך: ונילף ריקם ריקם מעולת ראיה? ומשני: אמר קרא "אשר ברכך"! ויש לומר: דלא דמי, דלעיל לא כתב אלא חד "ריקם" אבבור, דעולת ראיה אית לן למילף מן המרובה משום "אשר ברכך". אבל הכא — חד נתינה כתיב גבי עבד, וחד גבי ערכין, ואין לומר ד"אשר ברכך" קאי אמרובה דהיינו ערכין, אם כבראי ללמד מעבד — משום דהפשת מעט תפשת. ותדע: דהא כי יליף מערכין מהני "אשר ברכך" לאפוקי — דלא נילף מפחות שבערכין, כדפריך בסמוך: ונילף מפחות שבערכין? ומשני: אמר קרא "אשר ברכך".

למ״ד

יָכוֹל אֲפִילּוּ חָלָה - תַּלְמוּד לוֹמַר "וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא". אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּגוּן שֶׁבָּרָה וּפָגַע בּוֹ יוֹבֵל. מַהוּ דִּתֵימָא: הוֹאִיל וְאֵפְשַׁר לֵיהּ יוֹבֵל - שִׁילּוּחוֹ מֵעִמָּךְ קָרֵינַן בֵּיהּ, וְלָא נִיקְנֵיהּ, וְנַעֲנִיק לֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר מָר: יָכוֹל אֲפִילּוּ חָלָה תַּלְמוּד לוֹמַר "וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא". אֲפִילּוּ חָלָה כָּל שֵׁשׁ? וְהָתַנְיָא: חָלָה שֵׁשׁ וְעָבַד שֶׁלֹּשׁ - אֵינוֹ חַיָּיב לְהַשְׁלִים, חָלָה כָּל שֵׁשׁ - חַיָּיב לְהַשְׁלִים! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה מַחַט. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא; אָמַרְתָּ חָלָה שֵׁשׁ וְעָבַד שֵׁשׁ - אֵין חַיָּיב לְהַשְׁלִים, הָא אַרְבַּע - חַיָּיב לְהַשְׁלִים. אֵימָא סֵיפָא; חָלָה כָּל שֵׁשׁ חַיָּיב לְהַשְׁלִים, הָא אַרְבַּע - אֵין חַיָּיב לְהַשְׁלִים! - הָכִי קָאָמַר: חָלָה אַרְבַּע - נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁחָלָה כָּל שֵׁשׁ וְחַיָּיב לְהַשְׁלִים. תָּנוּ רַבָּנָן: כַּמָּה מַעֲנִיקִים לוֹ? חֲמֵשׁ סְלָעִים מִכָּל מִין וּמִין, שֶׁהֵן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְלָעִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים, כְּשִׁלֹּשִׁים שֶׁל עֶבֶד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים, כַּחֲמִשִּׁים שֶׁבָּעֲרָכִין. אָמַר מָר: חֲמֵשׁ סְלָעִים מִכָּל מִין וּמִין, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְלָעִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. - וְרַבִּי מֵאִיר מְנָיָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן? - הָא קָא מַשְׁמַע לָן: מֵיכְצַר הוּא דְּלָא מְצַצְרָא לֵיהּ מֵהַאי מְנָיָא, וְאִי בְּצַר לֵיהּ מֵהַאי מְנָיָא וְטָפֵי לֵיהּ מֵהַאי מְנָיָא - לֵית לָן בָּהּ. מַאי מַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? דִּיָּלֵף "רֵיקָם", "רֵיקָם" מִבְּכוֹר מַה לְּהַלָּן חֲמֵשׁ סְלָעִים - אַף כָּאן חֲמֵשׁ סְלָעִים. וְאֵימָא חֲמֵשׁ סְלָעִים מִפּוּיְלוּהוּ? - אִי כְּתִיב "רֵיקָם" לְבַסּוֹף - כְּדְקָאָמְרִתְּ, הָשְׁתָּא דִּכְתִיב "רֵיקָם" בְּרֵישָׁא - שְׁרֵי "רֵיקָם" א"צֹאן", "רֵיקָם" א"גֹּרֶן", "רֵיקָם" א"יֶקֶב". - וְנִילַף "רֵיקָם" "רֵיקָם" מֵעוֹלַת רְאִיָּה? - אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים כְּשִׁלֹּשִׁים שֶׁל עֶבֶד. מַאי מַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? נִילַף נְתִינָה נְתִינָה מֵעֶבֶד, מַה לְּהַלָּן שְׁלֹשִׁים - אַף כָּאן שְׁלֹשִׁים. - וְנִילַף נְתִינָה נְתִינָה מֵעֲרָכִין, מַה לְּהַלָּן חֲמִשִּׁים - אַף כָּאן חֲמִשִּׁים? - הָא, דְּתִפְשָׁתָה מְרוּבָּה - לֹא תְּפַשְׁתָּה, תְּפַשְׁתָּה מוּעָט - תְּפַשְׁתָּה. וְעוֹד: עֶבֶד מֵעֶבֶד הָוֶה לֵיהּ לְמֵילַף. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים כַּחֲמִשִּׁים שֶׁבָּעֲרָכִין. מַאי טַעְמַיְיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? - גְּמַר נְתִינָה נְתִינָה מֵעֲרָכִין, מַה לְּהַלָּן חֲמִשִּׁים - אַף כָּאן חֲמִשִּׁים. - וְאֵימָא בְּפַחוּת בְּעַבְדְּכֶם! - אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ" כְּתִיב. - וְנִילַף נְתִינָה נְתִינָה מֵעֶבֶד, מַה לְּהַלָּן שְׁלֹשִׁים - אַף כָּאן שְׁלֹשִׁים! חָדָא: דְּתִפְשָׁתָה מְרוּבָּה - לֹא תְּפַשְׁתָּה, וְעוֹד: עֶבֶד מֵעֶבֶד הָוֶה לֵיהּ לְמֵילַף. - רַבִּי שִׁמְעוֹן מֵיכָה גָּמַר. - בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי מֵאִיר הֵיינוּ דִּכְתִיב צֹאן גֹּרֶן וָיֶקֶב, אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן - הַאי צֹאן גֹּרֶן וָיֶקֶב לְמָה לִי? - הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבָּנַיְיא: יָכוֹל לֹא יְהוּ מַעֲנִיקִין אֶלָּא מִצֹּאן גֹּרֶן וָיֶקֶב, מִנַּיִן לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר - תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ". אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר צֹאן גֹּרֶן וָיֶקֶב - לוֹמַר לְךָ: מָה צֹאן גֹּרֶן וָיֶקֶב מְיוּחָדִים, שֶׁיְּשָׁנָן בִּכְלַל בְּרָכָה, יָצְאוּ מִכְּלַל בְּרָכָה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף כָּל שֶׁיְּשָׁנָן בִּכְלַל בְּרָכָה, יָצְאוּ מִכְּלַל פְּרִידוֹת. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן - פְּרִידוֹת מִשְּׁמַהֲנֵי בְּגוּפַיְיהוּ. - וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: בְּסָפִים עֲבִיד בְּהוּ עִסְקָא. וּצְרִיכָא, דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא צֹאן - הָוֶה אָמֵינָא: בַּעֲלֵי חַיִּים - אִין, גִּידּוּלֵי קַרְקַע - לָא, כָּתַב רַחֲמָנָא גֹּרֶן, וְאִי כָּתַב גֹּרֶן הָוֶה אָמֵינָא: גִּידּוּלֵי קַרְקַע - אִין, בַּעֲלֵי חַיִּים - לָא, כָּתַב רַחֲמָנָא צֹאן. יָקֵב לְמָה לִי? לְמ״ד

תוספות

למר למעוטי כספים למר למעוטי פרדות — צריך לפרש דמר ממעט כספים דוקא, ומר ממעט פרדות דוקא. אבל לפי ספרים דלא גרסינן "ורבי אליעזר בן יעקב כספים משבחי בעסקא" — צריך לומר: למעוטי פרדות, וכל שכן כספים. ומיהו קשה: אמאי נקט כלל יקב? והא מכלל ופרט דלעיל מצינו למעוטי? לבך נראה לרבי דרגסינן: למר לאתויי כספים ולמר לאתויי פרדות. והשתא אי־צטרוך שפיר יקב: דאי לא כתיב יקב — לא הוה מרבינן לא כספים ולא פרדות, דהוה ממעטינן תרוויהו מצאן וגורן. אבל השתא דכתיב צאן וגורן ויקב — הוי יקב בעין מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות; לרבי שמעון אתא לרבות פרדות דוקא, דמשבחי בגופייהו, ולרבי אליעזר בן יעקב לרבויי כספים דוקא, דמשבחי בעיסקא. **מרבה** אני את הבן שכן קם תחת אביו ליעידה ולשדה אחותה — פירש בקונטרס: המקדיש שדה אחותה פרדה בית זרע חומר שערים בחמשים שקל בסף, ואם לא פראה ומכרה הגזבר לאחר, כשיוצאה מיד הלוקח ביובל מתחלקת לכהנים. אבל אם לקחה בנו של המקדיש מיד הגזבר — אינה יוצאה מידו ביובל להתחלק לכהנים, דכתיב "ואם מכר את השדה לאיש אחר" ולא לבן. ואם תאמר: אמאי לא קאמר ליה: נחלה דבר קודם לאחז? ויש לומר: דלא חשיב אלא הנהו דליתנהו באח בלל ואיתנהו בבן, אבל נחלה איתא נמי באח, במקום שאין בן ובת.

חליפי עבודה זרה קא שקיל — ואין לומר טעמא משום ברירה, כלומר: השתא הוברר הדבר דזה חלקו, דאם כן — אפילו באו לרשותו נמי יהא מותר מהאי טעמא.

[אלא מדרבנן גזירה שמא יחזור לסורו כר' — והשתא לא הוי חליפי עבודה זרה, דחכמים לא תקנו לו ירושה כי אם בהיתר, דדמו אמרו והם אמרו, אבל תאמר: אמאי יחזור לסורו? הא מיד שנתגייר בקטן שנולד דמי, ואם יחזור לסורו — יש לו דין ישראל מומרו? ויש לומר: שיטעה להיות לו חלק ירושת אביו. תוספות ישנים.

כאן

1 **לְמַר** - לְמַעוּטֵי כַּסְפִים, לְמַר - לְמַעוּטֵי פְּרָדוֹת. תָּנוּ
2 רַבָּנָן: "אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ". יָכוֹל נִתְבָּרֵךְ בַּיִת בְּגָלְלוֹ
3 - מַעֲנִיקִים לוֹ, לֹא נִתְבָּרֵךְ בַּיִת בְּגָלְלוֹ - אֵין מַעֲנִיקִים
4 לוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר "הָעֲנֵק תַּעֲנִיק" - מִכָּל מָקוֹם. אִם כֵּן
5 מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ" - הַכֹּל לְפִי בְּרָכָה תֵּן
6 לוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: דְּבָרִים מְכַתְּבָן; נִתְבָּרֵךְ
7 בַּיִת בְּגָלְלוֹ - מַעֲנִיקִים לוֹ, לֹא נִתְבָּרֵךְ בַּיִת בְּגָלְלוֹ -
8 אֵין מַעֲנִיקִים לוֹ. אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "הָעֲנֵק
9 תַּעֲנִיק" - דִּבְּרָה תוֹרָה כְּלִשּׁוֹן בְּנֵי אָדָם. תָּנוּ רַבָּנָן: עֶבֶד
10 עִבְרִי עוֹבֵד אֶת הַבֵּן, וְאֵינוֹ עוֹבֵד אֶת הַבַּת. אָמָה
11 עִבְרִיָּה אֵינָהּ עוֹבֶדֶת לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת.
12 הַנִּרְצָע וְהַנִּמְכָּר לְנָכְרִי - אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא
13 אֶת הַבַּת. אָמַר מָר: עֶבֶד עִבְרִי עוֹבֵד אֶת הַבֵּן וְאֵינוֹ
14 עוֹבֵד אֶת הַבַּת. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וַעֲבָדָךְ שֵׁשׁ
15 שָׁנִים", לְךָ - וְלֹא לְיוֹרְשׁ. אַתָּה אוֹמֵר לְךָ וְלֹא לְיוֹרֵשׁ,
16 אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְךָ וְלֹא לְבֶנְךָ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "שֵׁשׁ שָׁנִים
17 יַעֲבֹד" - הֲרֵי לְבֶנְךָ אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וַעֲבָדְךָ
18 שֵׁשׁ שָׁנִים" - לְךָ וְלֹא לְיוֹרֵשׁ. מַה רָאִית לְרַבּוֹת אֶת
19 הַבֵּן וּלְהוֹצִיא אֶת הָאָח? מִרְבֶּה אֲנִי אֶת הַבֵּן - שֶׁכֵּן
20 קָם תַּחַת אָבִיו לְיַעֲדָה וְלִשְׁדֵה אֲחוּזָה. אַדְרַבָּה, מַרְבֶּה
21 אֲנִי אֶת הָאָח שֶׁכֵּן קָם תַּחַת אָחִיו לְיַבּוּם! - כְּלוֹם יֵשׁ
22 יְבוּם אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּן, הָא יֵשׁ בֵּן - אֵין יְבוּם.
23 אֶלָּא מֵעַתָּה דְּאִיפְּכָא הָא פְּרִיקָא, הָא לָאו הָכִי - אָח
24 עָדִיף? וְתִיפּוֹק לִי דְּהָכָא תַּרְתֵּי וְהָכָא חֲדָא! - שְׁדֵה
25 אֲחוּזָה נַמִּי מַהֲאי פְּרִיקָא הִיא דְּקָא נָפְקָא לֵיהּ לְהַנָּאָה:
26 כְּלוֹם יֵשׁ יְבוּם אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בֵּן. "אָמָה הָעִבְרִיָּה
27 אֵינָהּ עוֹבֶדֶת לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת". מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּאָמַר רַבִּי פָּדָא: לְאָמַר קְרָא "וְאַף
28 לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן" - הַקִּישָׁהּ הַכָּתוּב לְנִרְצָע; מָה נִרְצָע אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת
29 הַבַּת - אַף אָמָה הָעִבְרִיָּה אֵינָהּ עוֹבֶדֶת לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת. - וְהַאי "לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה
30 כֵּן" לְהֵכִי הוּא דְּאָתָא? הָא מֵיבָעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן" - לְהַעֲנִיק. מַתָּה
31 אוֹמֵר לְהַעֲנִיק, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְרִצְיָעָה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְאִם אָמוֹר יֹאמַר הָעֶבֶד" - וְלֹא אָמָה
32 הָעִבְרִיָּה, הֲרֵי רִצְיָעָה אָמוּר. הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן" - לְהַעֲנִיק! - אִם
33 כֵּן נִכְתּוֹב קְרָא "לַאֲמָתְךָ כֵּן", מַאי "תַּעֲשֶׂה" - שְׁמַעְתָּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי. "הִנְרְצַע וְהַנִּמְכָּר לְנָכְרִי
34 אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת". נִרְצַע - דִּכְתִיב "וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ
35 לְעֹלָם" - וְלֹא אֶת הַבֵּן וְאֶת הַבַּת. נִמְכָּר לְנָכְרִי מִנַּיִן? אָמַר קְרָא "וְחִשַּׁב עִם
36 קֹנֵהוּ" - וְלֹא עִם יוֹרְשֵׁי קוֹנֵהוּ. אָמַר רָבָא: דִּבֵּר תּוֹרָה נָכְרִי יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו, שֶׁנֶּאֱמַר "וְחִשַּׁב
37 עִם קֹנֵהוּ" - וְלֹא עִם יוֹרְשֵׁי קוֹנֵהוּ, מִכְּלָל דְּאִית לֵיהּ יוֹרְשִׁים. גֵּר אֶת הַנָּכְרִי אֵינוֹ מַהְבֵּרִי תּוֹרָה
38 אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. דְּתָנֵי: גֵּר וְנָכְרִי שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם נָכְרִי, גֵּר יָכוֹל לוֹמַר לַנָּכְרִי: טוֹל
39 אַתָּה עֲבוֹדָה זָרָה וַאֲנִי מָעוֹת, טוֹל אַתָּה יַיִן נֶסֶךְ וַאֲנִי פֵּירוֹת. מִשֶּׁנִּאֲמַר לְרִשּׁוּת גֵּר - אָסוּר. וְאִי
40 סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, כִּי לֹא בָּאוּ לִרְשׁוּתוֹ נַמִּי, כִּי שָׁקַל - חִילּוּפֵי עֲבוֹדָה זָרָה הוּא דְּקָא
41 שָׁקַל. אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵירָה הוּא דַּעֲבוּד רַבָּנָן, שָׁמָא יַחֲזוֹר לְסוֹרוֹ. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: בַּמֶּה דְּבָרִים
42 אֲמוּרִים - כְּשֶׁיָּרְשׁוּ, אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ - אָסוּר. נִכְרִי אֶת הַגֵּר, וְגֵר אֶת הַגֵּר - אֵינוֹ לֹא מִדִּבְרֵי
43 תּוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. דְּתָנֵי: לָזֶה מְעוֹת מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בָּנָיו עִמּוֹ - לֹא יַחֲזִיר לִבָּנָיו,
44 וְאִם הֶחֱזִיר - אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וְהָתַנְיָא: רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ - לָא קַשְׁיָא; כָּאן - שֶׁהוֹרָתוֹ וְלִידָתוֹ שֶׁלֹּא בִּקְדוּשָּׁה,

לְמַעוטֵי כו' — דלא תימא "אשר ברכך" רבויא הוא, וריבה הכל. וכיון דאיתרבי גדולי קרקע ובעלי חיים — (כל שכן) כספים. **הכל לפי הברכה** — אם נתברך הבית בשבילו הרבה — תוספ' על הענקן, ואם לאו — אל תפחות מן הכתוב. **עבד עברי עובד את הבן** — אם מת אדוניו עובד את בנו עד מלאת שש, או עד היובל הפוגעו בתוכם. **ואינו עובד את הבת** — אם אין לו בן. **ולא ליורש** — שאר ירושין, בגון הבת או האח. **יעבד** — מדלא כתיב "יעבדך". **שכן קם תחת אביו ליעדה** — שמייעד אמה העבריה בכסף מקנתה, ואין צריכה קידושין אחרים, דכתיב (שמות כא) "ואם לבנו יייעדנה". **ולשדה אחוזה** — המקדיש שדה אחוזתו פודה בית כור זרע חומר שערים בחמשים שקל בסף, ואם לא פראה ומכרה גזבר לאחר — אין יכול עוד לפדותה, ובשיוצאה מיד הלוקח ביובל — מתחלקת לכהנים. אבל אם לקחה בנו של מקדיש — אינה יוצאה הימנו ביובל להתחלק לכהנים. דהכי תניא בערכין (כה,ב): "ואם לא יגאל את השדה" — בעלים, "ואם מכר את השדה" גזבר, "לאחר" — ולא לבן. או אינו אלא לאחר ולא לאח? כשהוא אומר לאיש — הרי האח אמור, הא מה אני מקיים "לאחר" — לאחר ולא לבן. ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח? מרבה אני את הבן — שכן קם תחת אביו ליעדה ולעבד עברי. **אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום כלום יש יבום אלא במקום שאין בן הא אם יש בן אין יבום** — בניאורתא. **אלא בעמא** — מאי מרבית לבן טפי מאח — דאיכא האי פירכא דכלום יש יבום בו', ומשני: שדה אחוזה נמי מהאי פירכא בו'. דאי לאו האי פירכא דכלום יש יבום — לא קיימא לן לרבויי בן טפי מאח, דהתם לא בן כתיב בהדיא ולא אח כתיב בהדיא, אלא משום דקם תחת אביו ליעידה, דכתיב בהדיא — הוא דמרבינן להו. ופרכינן עלה: אדרבה, מרבה אני את האח שכן קם ליבום, ואיצטריך לשנויי עלה: כלום יש יבום בו', הא אם יש בן — אין יבום. והתם ליכא למילף מדהכא תרתי והכא חדא — דהא חדא וחדא ניתנו, אלא דאיכא יעידה בבן ויבום באח דכתיב בהדיא. **מה נרצע אינו עובד את הבן** — דכתיב (שמות כא) "ועבדו" — לו ולא לבן. **להענק** — בקרא דלעיל מיניה כתיב "והענק", והדר כתיב רציעה, וכתיב בתריה "ואף לאמתך תעשה כן", ואהדעת קאי. **אם כן** — דלהקישא לחדדיה אתא — נכתוב "ואף לאמתך כן", מאי "תעשה" — לאגמורי נמי אהענק. **דבר תורה** — מדאיצטריך למעוטי עבד עברי. **משבאו לרשות נר אסור** — להחליפם, דקמתהני מאיסורי הנאה. **כי לא באו** — מכר מיית נכרי זכה בחצאין, והשתא קא מחליף לה. אלא שמע מינה דא דיורש את אביו נכרי — לאו מדאורייתא הוא, דאינו מתייחס אחר הנכרי, ובקטן שנולד מאליו דמי, אלא מדרבנן הוא. **שמא יחזור לסורו** — משום ממונו. **נכרי את הנכר** — שנתגייר האב. **וגר את הגר** — אב ובנו שנתגיירו. **לא יחזיר לבניו** — אם מת האב. **אין רוח חכמים נוחה הימנו** — אין דעת חכמים נוחה עליהם במעשיו, כלומר: אין מחזיקין לו טובה, שלא הצריכוהו לכך.

ולידתו

ולידתו בקדושה — היכא דלידתו של בן בקדושה — מיחלף בישראל גמור. **מאי מעמא לא אמר כרבא** — דליקח לה מ"וחשב עם קונהו". **מה שאין כן באמה העבריה** — לקמיה בעי לה. **ואינה נמכרת ונשנית** — לקמיה יליף ליה. **יתיריה** — לקמיה מפרש ליה. **בעל כרחו** — ותו לא נפקא לה מהני, אלא בגנב. **הילכתא** — הלכות אמה העבריה. ואם רצתה לצאת באחד מאלו בלא גט — תצא, קא משמע לן. **ולא כבפילו** — אם יש לו לשלם את הקרן, ואין לו ממה לשלם הכפל — אינו נמכר. **בזמפו** — אם העיד בחבירו שגנב, והחזם, ואין לו במה לשלם — אינו נמכר. **בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת שוב אינו נמכר** — קא סלקא דעתך: "ונמכר בגניבתו" משמע ליה: ונמכר פעם אחת, ולא שתי מכירות. **כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות** — בגניבה אחת — פעם אחת. דאם אינו שוה כל גניבתו — אינו נמכר בשביל חציה, ולכשיגיע ימכר משום חציה. והאי דקתני "ונמכר ונשנה" — בשתי גניבות, אפילו לא עמד בדין עד שגנב שתיהם ואינו שוה אלא דמי האחת — נמכר וחזר ונמכר, דכל חדא וחדא קרינן ביה "ונמכר בגניבתו". **טובא משמע** — אם עמד על שתיהן בדין אחד — כולן קרינן ביה "בגניבתו", כדתניא (יומה ד) "ובהמה רבה וגו'" "והדגה אשר ביאור" (שמות ז). **אלא כאן באחד אחר** — שעמד בדין בבת אחת — אינו נמכר ונשנה, אפילו בגניבות הרבה, דהוה דומיא דאחד — הכתוב הוציאה בלשון יחיד. אבל בשני בני אדם שמעמידים אותו שתי פעמים בדין — נמכר בשביל כל אחת ואחת. והוא הדין אם גנב ועמד בדין ונמכר, וחזר וגנב משיצא חפשי — חזר ונמכר. הכי גרסינן: **תנו רבנן גניבו אלף, ושוה חמש מאות — נמכר וחזור ונמכר. גניבו חמש מאות ושוה אלף — אינו נמכר כלל. בגנב מטבריו** — לא פחות ולא יותר. **בהא וכגוניה רבי אליעזר לרבנן** — יש לו פתחון פה ונצחון במחלוקת זה. **ולא חציו** — כי השתא, ששוה שכר עבודת שש שנים פי שנים בגניבתו, ואין עליו לעבוד אלא חציין. **מאי ניהו** — היכי דמי בעל כרחו דעבדיה טפי מעברי? אי למימרא דאי ליה ליה גידעינהו כתבינן ליה שטרא על דמיה, ותתנם לו בשתשיע ידה — מנא לן? הא אידו נקיט מרגניתא — גופה המשועבד לו, ואגן יהבינן ליה חספא? **בעל כרחיה דאב** — אם יש לו — כופין אותו ופודה אותה. **ומני** — הא דקתני: אינה נמכרת ונשנית. **מוכר אדם בתו לאישות ושונה** — קיבל בה קידושין, ונתארמלה או נתגרשה מן האירוסין — חוזר ומקדשה לאחר, ונסקי קידושיה שלו, אם לא בגרה. **לשפחות ושונה** — מכרה ויצאת בשש או ביובל או במיתת האדון, ועודה קטנה — חוזר ומוכרה. אבל יוצאה בסימנין — לא. דאפילו לא מכרה מעולם והביאה סימנין — אינו מוכרה, כדתניא במסכת ערכין (כט,ב): יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה? אמרת: ומה מכורה כבר — יוצאה עכשיו, שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר? **לאישות אחר שפחות** — מוכרה בקבלת קידושין אחר שמכרה לשפחות, ויצאת וחזרה אליו. **אבל לא לשפחות אחר אישות** — קיבל קידושין וחזרה אליו, שנתארמלה — אין חוזר ומוכרה לשפחות. ולקמיה ילפינן לה. **בפלוגתא דתני תנאי** — כלומר, קמיפלגי תנא קמא ורבי שמעון בדרשה דדאמי קרא דפליגי בה רבי אליעזר ורבי עקיבא. בדברי רבי עקיבא גרסינן כיון שפירש מליתו עליה — דעל כרחך מיבעי ליה

כאן שהוורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה — פירש בקונטרס: או רוח חכמים נוחה היתמנו: ותימה: דבפרק "מי שמת" (בבא בתרא קמט,א) גבי עובדא דאיסור גיורא הוה ליה תליסר אלפי זוזי בי רבא. פירוש: בפקדון. כי קא שביב, קאמר רבא: היכי לינקינהו רב מרי להנהו זוזי וכו'. משמע דרבא לא רצה לשלם לרב מרי בר רחל, אלא היה רוצה לזכות בהן. והשתא, וכי לא היה רוצה שתהא רוח חכמים נוחה היתמנו? שהרי רב מרי בר רחל הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה! ואומר רבינו תם: דלגבי הלואה, שעושה לו טובה — אין רוח חכמים נוחה היתמנו, שנמשלם רעה תחת טובה. אבל התם — פקדון הוה, ואדרבה, רבא טרח לשומרם. ואין נראה לרבינו יצחק לחלק בלל בין מלוה לפקדון. אלא נראה לרבינו יצחק לפרש: הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה — אין רוח חכמים נוחה היתמנו. לפי שדוא קרוב להיות כישראל, ואתי לאיתלופי ולשוויה ישראל גמור, ואם ייבם אשת אחיו — יאמרו שאינה זקוקה עוד לאחיו שהיתה הורתם ולידתם בקדושה. כאן בגניבה אחת כאן בשתי גניבות — פירש בקונטרס: בהא אינו חוזר ונמכר. והכי קאמר: ונמכר פעם אחת — בגניבה אחת, ולא פעמיים בגניבה אחת. אבל נמכר הוא שעונג שתיהן, ואינו שוה אלא דמי אחת — נמכר וחזר ונמכר, דכל חדא וחדא קרינן ביה "בגניבתו". ופריך: "בגניבתו" טובא משמע? אם עמד על שתיהן בדין — כולהו קרינן "בגניבתו", כדתניא "ובהמה רבה" "והדגה אשר ביאור", ואפילו הכי חזר ונמכר הוא ואיבעי אלא, כאן באדם אחד — שעמד בדין בבת אחת, אפילו בגניבות הרבה — אינו נמכר ונשנה, דחזי גניבה היא. אבל בשני בני אדם שנעמידין אותו בדין שתי פעמים — נמכר בשביל כל אחת ואחת. והוא הדין אם גנב ועמד בדין ונמכר, וחזר וגנב משיצא לחפשי — חזר ונמכר, עד כאן לשונו. ושקוה מה שפירש בגניבה אחת אינו חוזר ונמכר — דהא לא אתיא לא כרבנן, ולא כרבי אליעזר, דהא בסמוך קאמר, תנו רבנן: היה גניבו אלף ושוה חמש מאות — נמכר וחזר ונמכר. וכרבי אליעזר נמי לא אתי — דאיתו קאמר: אם היה גניבו בנגד מכרו — נמכר, ואם לאו — אינו נמכר כלל, משמע — אפילו פעם אחת אינו נמכר! לכך פירש רבנו יצחק: כאן בגניבה אחת — נמכר וחזר ונמכר עד שישלם כל הגניבות, ד"נמכר בגניבתו" משמע שנמכר כמה פעמים עד שישלם כל גניבתו. אבל בשתי גניבות — לא ימכר אלא פעם אחת. ופריך: "בגניבתו" טובא משמע: היכא דגנב וחזר וגנב לאותו אדם עצמו — מיקרי שפיר "בגניבתו", אימא דנמכר עד שישלם הכלו ומשני: באדם אחד דגנב וחזר וגנב לאותו אדם עצמו — נמכר עד שישלם לו כל הגניבות, דדיינו שפיר בגניבתו.

אבל בשני בני אדם — אינו נמכר ונשנה.

אמר אביי בעל בורחיה דאב — פירש בקונטרס: אם יש לו — כופין אותו ופודה אותה. ושקוה קצת להרב רבינו משה: אם כן, מאי קאמר בסמוך "הכא נמי דאזיל ומזבין לה", ומה תועלת במכירתו, מאחר דצבוח אותו לפדותה? ושמא יש לומר: דנכוף בני המשפחה לפדותה בעל כרחו דאב, משום דלא ניחא ליה לאב שתחזור לביתו ויהא פרנסתו לאב עליה. והשתא ניחא שפיר דהדר אזיל ומזבין לה.

כיון

וְכָאן שֶׁהוֹרָתוֹ שֶׁלֹּא בִקְדֻשָּׁה וְלִידָתוֹ בִּקְדֻשָּׁה. רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נָכְרִי יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו דִּכְתִיב תּוֹרָה, דִּכְתִיב "כִּי יֵרָשָׁה לְעָשָׂו נָתַתִּי אֶת הַר שֵׂעִיר" - וְדִלְמָא יִשְׂרָאֵל מְשׁוּפָּד שָׁאנֵי? - אֶלָּא מֵהָכָא: "כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה". וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרָבָּא? - מִי כְּתִיב "וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ" וְלֹא עִם יוֹרְשׁוֹ קוֹנֵהוּ? - וְרָבָא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב חִיָּיא בַּר אָבִין? - מְשׁוּם בְּכוֹרוֹ דְּאַבְרָהָם שָׁאנֵי. תָּנוּ רַבָּנָן: יֵשׁ בָּעִבְרִי שֶׁאֵין בָּעִבְרִיָּה, וְיֵשׁ בָּעִבְרִיָּה שֶׁאֵין בָּעִבְרִי; יֵשׁ בָּעִבְרִי שֶׁהוּא יוֹצֵא בְּשֵׁנִים וּבְיוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּעִבְרִיָּה. וְיֵשׁ בָּעִבְרִיָּה שֶׁהֲרֵי עִבְרִיָּה יוֹצָאָה בְּסִימָנִין, וְאֵינָהּ נִמְכֶּרֶת וְנִשְׁנֵית, וּמְפַדִּין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּעִבְרִי. אָמַר מָר: יֵשׁ בָּעִבְרִי שֶׁאֵין בָּעִבְרִיָּה. וּרְמִינְהִי: יְתֵירָה עָלָיו אָמָה הָעִבְרִיָּה שֶׁקּוֹנָה עַצְמָהּ בְּסִימָנִין? - אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כְּגוֹן שֶׁעֲדָדָהּ. - יַעֲדָהּ פְּשִׁיטָא, גִּיטָּא בָּעֲיָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: לָא לִיבַּטְלָה הִילְכְתָא מִינַּהּ - קָא מַשְׁמַע לָן. - אִי הָכִי אַמַּאי יוֹצְאָה בְּסִימָנִין? - הָכִי קָאָמַר: אִם לֹא יַעֲדָהּ - יוֹצְאָה אַף בְּסִימָנִין. "וְאֵינָהּ נִמְכֶּרֶת וְנִשְׁנֵית". מִכְּלָל דְּאָמָה עִבְרִי נִמְכָּר וְנִשְׁנָה? וְהָתַנְיָא: "בִּגְנֵבָתוֹ" - וְלֹא בִּכְפִילוֹ, "בִּגְנֵבָתוֹ" - וְלֹא בִּזְמָמוֹ, "בִּגְנֵבָתוֹ" - כֵּיוָן שֶׁנִּמְכַּר פַּעַם אַחַת שׁוּב אֵי אַתָּה רַשַּׁאי לְמוֹכְרוֹ! - אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא; כָּאן - בְּגַנָּבָה אַחַת, כָּאן - בְּשָׁתֵי גְּנֵיבוֹת. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: "בִּגְנֵבָתוֹ" - טוֹבָא מַשְׁמַע. אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: לָא קַשְׁיָא; כָּאן - בְּאָדָם אֶחָד, כָּאן - בִּשְׁנֵי בְנֵי אָדָם. תָּנוּ רַבָּנָן: גְּנֵבוֹ אֶלֶף, וְשָׁוֶה חָמֵשׁ מֵאוֹת - נִמְכָּר וְחוֹזֵר וְנִמְכָּר. גְּנֵבוֹ חָמֵשׁ מֵאוֹת, וְשָׁוֶה אֶלֶף - אֵינוֹ נִמְכָּר כְּלָל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיָה גְּנֵבוֹ כְּנֶגֶד מִמְכָּרוֹ - נִמְכָּר, וְאִם לָאו - אֵינוֹ נִמְכָּר. אָמַר רָבָא: בְּהָא זַכְנְהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבָּנָן; דְּאָמַר שָׁנָא גְּנֵבוֹ חָמֵשׁ מֵאוֹת וְשָׁוֶה אֶלֶף, דְּאֵין נִמְכָּר - דְּנִמְכָּר כּוּלּוֹ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא חֲצָיוֹ, הָכִי נַמִּי - נִמְכָּר בִּגְנֵבָתוֹ אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא נִמְכָּר בְּחֲצִי גְּנֵבָתוֹ. "וּמַפְקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ". סָבַר רָבָא לְמֵימַר: בְּעַל כָּרְחֵיהּ דְּאָדוֹן. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: מַאי נִיהוּ דְּתֵימָא? נְקִיט מַרְגָּנִיתָא בִּידֵיהּ דְּיָהֲבֵינָא לֵיהּ חִסְפָּא? - אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: בְּעַל כָּרְחֵיהּ דְּאָב, מִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה. - אִי הָכִי עֶבֶד עִבְרִי נַמִּי, נִכְפִּינְהוּ לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה מִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה! - הָדַר אָזֵיל וּמְזַבֵּין נַפְשֵׁיהּ. - הָכָא נַמִּי, הָדַר אָזֵיל וּמְזַבֵּין לַהּ! - הָא קָתָנֵי: אֵינָהּ נִמְכֶּרֶת וְנִשְׁנֵית. וּמַנִּי? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתָנְיָא: מוֹכֵר אָדָם אֶת בִּתּוֹ לְאִישׁוּת וְשׁוֹנֶה, לְאִישׁוּת אַחַר שִׁפְחוּת, אֲבָל לֹא לְשִׁפְחוּת אַחַר אִישׁוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לְשִׁפְחוּת אַחַר אִישׁוּת - כָּךְ אֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לְשִׁפְחוּת אַחַר שִׁפְחוּת. וּבְפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתָנְיָא: "בְּכִבְגֹד בָּהּ"

בְּיָן שפירש טליתו — פירש בקונטרס: בדרבי עקיבא גרס: ביין שפירש טליתו, דעל כרחך מיבעי ליה לאוקמי יש אם למקרא, כדאמרינן פרק קמא דסנהדרין (ד,א), ויש אם למסורת כדרבי אליעזר, כדדרשינן בבבורות (ל,ד,א) דרמינן מהאי פלוגתא על מילתא אחריתי, דאמר התם: לרבי אליעזר יש אם למקרא, ורמינן עלה מהא דיש אם למסורת סבירא ליה, והכי פירושו: לרבי עקיבא סבר ביין שפירש טליתו לשם יעוד, אם גירשה בגט וחזרה אצל אביה — אינו יכול למוכרה, דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות. דסבר: יש אם למקרא. כלומר, "בבגדו" קרינן ביה שהוא לשון בגד. דאי לשון בגידה — איכעי ליה למימר "בבגדו" כמו "בשמעו" (דברים כט). ואף על גב דבעלמא קרינן "בפגעו" (במדבר לה) — התם ליכא למימני, אבל הכא איכא למימני. **רבי** אליעזר סבר יש אם למסורת — ומדלא כתב "בבגידו" ביו"ד, משמע — היינו לשון בגידה. דאי לשון בגד — הוה ליה למיכתב ביו"ד. ואף על גב דכתיב (בראשית לט) "ותתפשהו בבגדו" בלא יו"ד — היינו משום דליכא למימני. וקשה: היכי דייק שהמסורת לשון בגידה מדלא כתיב "בבגידו" ביו"ד? דאדרבה, נידוק שהוא לשון פריסת טלית מדלא כתב "בבוגדו" ביו"ד! ועוד: דאין רגילות למיכתב לא יו"ד ולא יו"ו בתוך אותיות הפעולה! ונראה לפרש: שהמקרא ודאי משמע לשון פריסת טלית, כמו "ותתפשהו בבגדו", דאי לשון בגידה — היה ראוי לקרות "בבגדו". אבל המסורת הוא לשון בגידה, דאי לשון פריסת טלית — היה לו לכתוב "בבגדו עליה" ולא "בבגדו בה". ומיהו קשה לרבינו תם: דאין דרך הגמרא להקדים דברי רבי עקיבא לדברי רבי אליעזר שהיה רבו. לכך נראה לרבינו תם דגרסינן: ביין שפירש טליתו עליה דברי רבי אליעזר, ורבי עקיבא אומר: ביין שבגד בה. וניחא השתא שדברי רבי אליעזר קודמין לדברי רבי עקיבא שהיה תלמידו. והכי פירושו: רבי אליעזר סבר יש אם למסורת, ומסורת הוי לשון בגד — דהיינו פריסת טלית, מדלא כתיב "בבוגדו" ביו"ו או "בבגידו" ביו"ד. אף על גב ד"בשמעו" לא כתב ביו"ו — היינו משום דליכא למימני. ורבי עקיבא סבר יש אם למקרא — היינו לשון בגידה, דאי לשון בגד — הוה ליה למימר "בבגדו", דמבגד יאמר בגדו כמו מנגד נִגְדּוֹ ומחלב חֶלְבּוֹ. ואף על גב דקרינן "ותתפשהו בבגדו" ולא "בבגדו" — התם ליכא למימני. ויש מפרשים: בהאי דכתיב "אשר לא יעדה" וקרינן "לו" ביו"ו, רבי עקיבא סבר: יש אם למקרא, דהיינו "לו" ביו"ו, והשתא מגלה על "בבגדו" שהוא לשון בגד, פריסת טלית. רבי אליעזר סבר: יש אם למסורת, וכתיב "לא" באל"ף, והשתא מגלה על "בבגדו" שהוא לשון בגידה. **זבוני** הוא דלא מזבין לה הא יעודי מייעד לה — לאו דוקא יעודי מייעד, אלא רוצה לומר: קדושי מקדש לה. דאי לא היה יכול לקדשה — אמאי קאמר: שוב אינו רשאי למוכרה? פשיטא, אפילו לקדשה אינו יכול, כל שכן למוכרה! ויש מישיבין דגירסיה: זבוני הוא דלא מזבין לה — הא לשאר מילי מצי עביד. וקא מתמה גמרא: הא יעודי מייעד לה? כלומר: היכי אמרינן דשאר מילי מצי עביד והא כבר יעודי מייעד לה, ואי אמרת בישואין עושה — אין לאביה רשות בה. ודוחק.

בשלמא אירוסין מאירוסין שאני — פירוש: שאני אירוסין דידה, דכיון דהוא לא קדשה — יכול למוכרה. אלא בישואין מנישואין מי שאני? פירש הקונטרס: כיון דמדאורייתא נפקא מרשותיה לגמרי. וקשה: הא אירוסין נמי הוו דאורייתא, כדילפינן לעיל מ"כי יקח". ועוד תימא: דמכל מקום לא ילחק בין אירוסין לנישואין, משום דבנישואין נפקא מרשותיה לגמרי, כדפירש הקונטרס — הא ליתא, דהא קטנה, אי מטרח נפשה לחופה — הכי נמי דנפקא מרשותיה דאב? פשיטא דלא! לכך יש ליישב פירוש הקונטרס הכי: בשלמא אירוסין מאירוסין שאני — דאבתי ברשותיה דאב היא לכל מילי, ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה עם בעלה, חוץ ממכירה שאינו רשאי למוכרה אחר שקבל כסף קדושיה. אם כן הא מילתא הוי חדוש, ואיבא למימר אין לך בה אלא חדושו, ואיבא לאוקמי האי חדוש באירוסין דידיה, פירוש: בשקיבל אביה קידושין, אבל נישואין גמורין, דמפקי לה לגמרי מרשותיה דאב — אם כן אין לחלק בין נישואין דידה לנישואין דידיה, ובנישואין דידה נמי לא מצי מזבין לה. אבל קטנה דממסרה נפשה לחופה — לא אשכחן דנפקא מרשותיה דאב בהכי.

כֵּיוָן שֶׁפֵּרַשׁ טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ שׁוּב אֵין רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "בִּבְגִדּוֹ בָהּ" כֵּיוָן שֶׁבָּגַד בָּהּ - שׁוּב אֵין רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּסּוֹרֶת, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא וְלַמָּסוֹרֶת. בָּעֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: יָעוּד, נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה אוֹ אֵירוּסִין עוֹשֶׂה? נְפַקָּא מִינָּה לְיוֹרְשָׁהּ, וּלְיַטְמֵא לָהּ, וּלְהָפֵר נְדָרֶיהָ. מַאי? - תָּא שְׁמַע: "בִּבְגִדּוֹ בָהּ", כֵּיוָן שֶׁפֵּרַשׁ טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ - שׁוּב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ. זַבּוּנֵי הוּא דְּלָא מְזַבֵּין לָהּ, הָא יְעוּדֵי - מְיַעֲדֵי לָהּ. וְאִי אִמְרַתְּ נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה, כֵּיוָן דְּנִישְׂאַת - שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ: אֵירוּסִין עוֹשֶׂה - אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָכָא בִּקְדוּשִׁין דְּעַלְמָא קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר: כֵּיוָן שֶׁמְּפָרֵשׁ אָבִיהָ לְמִי שֶׁתִּתְחַיֵּב בִּשְׂאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ - שׁוּב אֵין יָכוֹל לְמוֹכְרָהּ. תָּא שְׁמַע: אֵין מוֹכְרָהּ לִקְרוֹבִים, מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמְרוּ: מוֹכְרָהּ לִקְרוֹבִים. וְשָׁיַין שֶׁמּוֹכְרָהּ אַלְמָנָה לִכֹּהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. הַאי אַלְמָנָה הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּקִדֵּישׁ נַפְשֵׁהּ - אַלְמָנָה קָרֵי לָהּ? וְאֶלָּא דְּקִדְּשָׁהּ אָבִיהָ - מִי מָצֵי מְזַבֵּין לָהּ? וְהָא אֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לְשִׁפְחוּת אַחַר אִישׁוּת, וְאָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַבִּי יִצְחָק: הָכָא בִּקְדוּשֵׁי יָעוּד, וְאֶלֵּיבָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: מֵעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לָאו לְקִידּוּשִׁין נִיתְּנוּ. וְאִי אָמְרַתְּ נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה - כֵּיוָן שֶׁנִּישֵּׂאת, שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ! - וְאֶלָּא מַאי - אֵירוּסִין עוֹשֶׂה, וְשָׁיַין שֶׁמּוֹכְרָהּ?! הָא אֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לְשִׁפְחוּת אַחַר אִישׁוּת! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר - שָׁאנֵי אֵירוּסִין דִּידָהּ מֵאֵירוּסִין דְּאַבָּהּ, אֲפִילּוּ תֵּימָא נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה - שָׁאנֵי נִישׂוּאִין דִּידָהּ מִנִּישׂוּאִין דְּאַבָּהּ. - הָאי מַאי?! בְּשָׁלְמָא אֵירוּסִין מֵאֵירוּסִין - שָׁאנֵי, אֶלָּא נִישׂוּאִין מִנִּישׂוּאִין

ליה לאוקמי יש אם למקרא כרבי עקיבא, דאמרינן בסנהדרין בפרק קמא, ויש אם למסורת כרבי אליעזר כדדייקינן בבבורות. דרמינן מהא פלוגתא על מילתא אחריתי; דאמרינן התם: לרבי אליעזר יש אם למקרא, ורמינן עלה מהא דיש אם למסורת סבירא ליה בפרק "כל פסולי המוקדשין". ובמכילתא גרסינן "שפירש טליתו עליה" בדברי רבי עקיבא, ודרבי אליעזר ליתא התם. **לעם נברי** — דהיינו לשפחות, לא ימשול האב — מאחר שפירש טליתו אדון עליה לשם יעוד, אם גירשה בגט וחזרה אצל אביה. אבל לא יעדה, וחזרה אצל אב — חוזר ומוכרה, כרבנן דאמרי לעיל: לשפחות אחר אישות הוא דלא — כי הכא, דמכי יעדה הוה ליה לאישות. אבל לשפחות אחר שפחות — מצי מזבין. ורבי אליעזר אומר: יין שבגד בה שמכרה לשפחות — שוב אינו יכול למוכרה לעם נברי, דהיינו שפחות. אבל לשפחות אחר אישות — קידושין — מצי מזבין. ורבי שמעון דריש להא דרבי אליעזר: ביין שבגד בה — שוב לא ימכרנה. ודריש ליה נמי דרבי עקיבא — דביין שפירש טליתו עליה לא ימכרנה. להכי קאמר: לא לשפחות אחר אישות ולא לשפחות אחר שפחות. **למסורת** — "בבגדו" כתיב ולא "בבגידו". אין הברת חירק בלא יו"ד, ונקודה שתחת הבי"ת במקום יו"ד משתמשת. אבל לפי מה שנבחב — היה לו לקרות חטף קמץ — "בבגדו" לשון בגידה. כמו שאתה קורא "בשמעו את דברי האלה" (דברים כט). **יש אם למקרא** — "בבגדו" קרינן כמו "ותתפשהו בבגדו" (בראשית לט). **יש אם למקרא ולמסורת** — הילכך דריש תרוייהו. ואם תאמר: הא דאמר בסנהדרין גבי "בסכת בסכת בסוכות" לרבי שמעון יש אם למקרא — התם ליכא למימר מקרא ומסורת, דאי איתיה להאי — ליתיה להאי; אם שלשה דפנות הכשרת — לא תדרש מקרא, ואם תפסול — לא תדרש מסורת. אבל כאן — יש לקיים שניהם. **יעוד** — אמר לאמתו העבריה: הרי את יעודה לי בכסף מקנתיך. **הא יעודי מייעד** — כלומר, לקידושין שלא לשם שפחות מוכרה. **אין לאביה רשות בה** — כדאשכחן לענין נדרים, דאפקה קרא מרשותיה "ונדר אלמנה וגרושה וגו'", ולענין ירושה — "וירש אותה" — מכאן שהבעל יורש את אשתו. **הכא** — דקתני: פירש טליתו — לאו בייעד קאי, אלא בקידושי קטנה בעלמא, שלא נמכרה. **כיון שפסרה למי שנתחייב בה רבי** — כלומר, שקידשה לאישות. **אין מוכרה** — האב לבתו לקרובים שהיא אסורה עליהם לייעד, דבעינן "אשר לא יעדה" (שמות כא). **מוכרה לקרובים** — ולא בעינן יעוד. והיכא דאיתיה — אמר קרא דתפיס. ושוין **שמוכרה** — כשהיא אלמנה, לכהן גדול. וקידושין תופסין לו בה, דקידושין תופסין בחייבי לאוין, כדלקמן בפרק שלישי (סה,א). **אי דקדיש נפשה** — שלא על ידי אביה, ונתארמלה הימנו. **אלמנה קרי לה** — בתמיה: וכי יש במעשה קטנה כלום? **ואמר רב עמרם** גרסינן. **הכא** — שנתארמלה מקידושי יעוד. והאי דהדר מצי לזבונה ולא קרי ליה לשפחות אחר אישות — אליבא דרבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר לקמן (יט,א): מעות הראשונות של מקנתה לאו לקידושין ניתנו. וכי מייעד לה — בעבדות שיש לו עליה מייעד לה, ואין קידושין אלו על ידי האב, וגזירת הכתוב היא שיהיו קידושין — הילכך הדר מצי לזבונה. **הא אין אדם מוכר וכו'** — ואפילו אחר אירוסין. **שאני אירוסין דידה** — דכיון דהוא לא קדשה — יכול למוכרה. **בשלמא מאירוסין שאני** — דאיכא למימר: אאב קפיד קרא דלא לזבונה בתר דקדשה, וכיון דהני קידושין לאו אידו עבידי — ניתן לו רשות למוכרה. **אלא נישואין**

מי שאני — כיון דנישואין דאורייתא נינהו, נפקא לגמרי מרשותיה. ולרב נחמן דאמר — לקמן: לרבי יוסי ברבי יהודה נמי במעות הראשונות היא מתקדשת, דקידושין דאב ניתנו — במאי מוקי לה? ואפילו אירוסין עושה — הייכי הדר מטבין לה? מוקי לה ברבי אליעזר — גרסינן: דאמר לשפחות אחר שפחות בו' — דקדרישי: כיון שבגד בה. ועד השתא מהדרינן לאוקמה דלא כרבי אליעזר, משום דשמותי הוא. אמאי ממעט ליה קרא — הואיל וליתא. תפשוט דמיעיר — ומיהו, מיעטה קרא ממיתה. דמדאורייתא חויא ליה — כלומר, זקוקה לו באותה ביאה לכל דבר, וקנאה לזיורשה. כדתנן (נדה מה,א): בן תשע שבא על יבמתו — קנאה. תירתי — הא חד הוא, כיון דאין יעוד אלא מדעת — פשיטא דאין יעוד אלא בגדול! שצריך ליעדה — גרסינן. הוא תני לה והוא אמר לה — הוא תני למתניתין, והוא אמר בה מנפשיה. והאי טעמא דהאי צריך ליעדה — רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר: מעות הראשונות שקבל האב לאו לקידושין ניתנו, ואין יעוד אלא בפרוטה שעליה, לפיכך אין דעת האב בהן מתחילה. ואם אינו מודיעה שתקבל עליה — אין באן קידושין. לקיושיין ניתנו — ונפקא מינה דהוה ליה מכר את בתו לאישות, ואם יעדה ונתארמלה — שוב אין מוכרה לשפחות לרבי עקיבא. שאני הכא — דכתיב לשון "יעדה" — למידרשה, לשון דיעה. יעדה והפדה — ואין יעידה אלא במקום פדייה: שאם בא לייעדה בסוף שש — צריך שיהא שהות בינתים, שאם תבוא לחשבון גרעונה, דיהא עליה גרעון של פרוטה. מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו — דאי קבל אב על מנת להתייעד, וקידושי יעוד תלויין באב — אף על גב דליכא שהות נמי, כיון דאמר בתוך שש: תתייעד לי — הוה ליה יעוד למפרע, משעת מכירה.

[שייך

במאי מוקי לה כרבי אליעזר — פירש בקונטרס: דעד השתא מהדרינן לאוקומי דלא כרבי אליעזר, דשמותי הוא. לפירוש רבינו תם, דגריס הכא: במאי מוקי לה כרבי עקיבא — צריך לומר: דעד השתא מהדר לאוקומי כרבי אליעזר משום דרבנן דרבי שמעון קיימי כוותיה, דאמרי: אבל לא לשפחות אחר אישות. ורבי שמעון נמי הכי איתי ליה, אלא שמוסיף עוד: אבל לא לשפחות אחר שפחות.

איש פרט לקטן — ואף על גב דקטן לאו בר עונשין הוא, מכל מקום איצטריך קרא למעוטי — דקא סלקא דעתך שיהא נהרג, כיון שהאשה נהרגת על ידו.

ומדאורייתא חויא ליה — פירש בקונטרס: דזקוקה לו, וביאתו ביאה לכל דבר, וקנאה לזיורשה ולימנא לה, כדתנן (נדה מה,א): בן תשע שבא על יבמתו — קנאה. וקשה: דזה אינו אלא מדרבנן, ולפוסלה מן האחין. כדתנן ב"האשה רבה" (יבמות עו,ב): עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול. אבל לזיורשה ולשאר דברים — לא הויא בעלמא, כגון שהיה הבעל גדול. ועקן זה ביאתו ביאה — כלומר, שאם בא על אחת מכל עריות שבתורה מותמתם על ידו. מהו דתימא, הואיל ומדאורייתא בר. כלומר, אי אלא דאי קרא דמעטיה — הוה אמינא: מדאורייתא חשובה באשתו. קא משמע לן שאינו קונה אותה אלא מדרבנן, כדאמרינן בעלמא (שם): עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול. **תרתי** — פירש בקונטרס: הא בהא תליא. כלומר, חדא מילתא היא: דכיון שאין יעוד אלא מדעת — פשיטא דאין יעוד מועיל אלא בגדול, שהרי קטן לא מצי לשווויי שליח לקדש. והכי רבינו אלחנן פירש: תרתי — כלומר, דסתרן אהדדי; דרישא דאמרינן: אין יעוד אלא בגדול — משמע אפילו שלא מדעת מהני, והדר אמרינן: אין יעוד אלא מדעת, משמע: אבל שלא מדעת — לא מהני.

אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך מדרבי יוסי — תימה: מאי אתא לאשמועינן? פשיטא, למה לא תתקדש? אפילו היה אומר "תן מנה לפלוני ותתקדש בתי לך" היתה מקודשת מדין ערב, כדלעיל (ז,א), כל שכן שאמר לבתו! וכי תימא: דהכא לא שייך דין ערבות, דהא לא דיבר למקדש — אם כן, לרבי יוסי ברבי יהודה דאמר דמקודשת בפרוטה אחרונה, אטו נילף מינה דאם לא אמר כלום לא לבת ולא למקדש תהא מקודשת? אלא על כרחך המכירה חשובה כאילו אמר אביה לבת "התקדשי ביעוד" — אם כן המכירה נמי תחשב כאילו אמר למקדשו! ויש לומר: דלא הוי, לא כאומר לו ולא כאומר לה, אלא הכי מוכיח: על כרחך קטנה יש לה יד לקבל קידושין, מדאשכחן גבי יעוד דאמר רחמנא שתייעד על ידי עצמה; שאם לא היה מועיל בעלמא לתהקדש מדעת על ידי עצמה — לא היה אומר הכתוב שיהיה מועיל לענין יעוד. ואם תאמר: היאך היא מתקדשת באומר לה "צאי וקבלי קידושיך"? והלא קטן ליית ליה זכייה מן התורה, כדמשמע פרק קמא דבבא מציעא (י,ב,א), דקטנה אין לה יד לזכות בעצמה. ואמרינן דמציאת הקטן לרבי יוסי אין בו גזל גמור אלא מדברייתא. בשלמא גבי יעוד — דהתם דין הוא שתוכה בשאר, שאינו אלא מחילת שיעבוד בעלמא! ויש לומר: דבדעת אחרת מקנה לה יש לה זכייה מדאורייתא, כדמשמע בפרק [האומר] (גיטין סה,א), דפריך לרב חסדא, דאמר: אחד זה ואחד זה קונה לעצמו ואינו זוכה לאחרים, מהיהיא דאומר אדם לעבדו ולשפחתו העבריים: הילך מעות הללו ופדה מהן מעשר שני. ושפחה עברית קטנה היא! ודחי: בעציץ שאינו נקוב, דרבנן, מכלל שהיה רוצה להוכיח שזכה אפילו לאחרים מן התורה.

במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי ברבי יהודה — אין לפרש דמיירי במשכון שלא בשעת הלוואה, דקרי לה מדרבי יצחק. דאם כן — היה לו להביא כאן דרבי יצחק, כמו שמביא לעיל (ח,ב) גבי קידשה במשכון מקודשת. ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה. אלא, אפילו במשכון בשעת הלוואה איירי, ואפילו אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה, ואף על פי שהמשכון בידו. דהא — דמקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר, ולא דמקדש במשכון. ואם תאמר: כיון דמקדש בהנאת מחילת מלוה — אפילו בלא משכון אמרינן דמקדושין, לעיל (ו,ב), ולמה אנו צריכין ללמוד מרבי יוסי? ויש לומר: דהיכא דאיכא משכון — גרוע טפי. דסלקא דעתך דלא סמכה דעתה, כיון שאינו מחזיר לה משכון — קא משמע לן מילתא דרבי יוסי דמקודשת. ואם תאמר: היכי נילף מרבי יוסי ברבי יהודה מיעוט, והלא ביעוט מחזיר לה המשכון, דהיינו גופה, דהא גופה משכון היא, והכא אין מחזיר לה משכון! ויש לומר: דפשיטא ליה דאין עיקר היעוד בחזרת משכון, אלא מחמת מחילת שיעבוד המלוה לחוד. ונראה לי לדקדק דסקבר רבי יוסי ברבי יהודה דעבד עברי אין גופו קנוי. דאי גופו קנוי — מה ענין זה אצל מלוה שיש עליה משכון? אין באן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנאת גופה לעצמה. ומיהו, יש לומר: דעל כרחך לא בהקנאת גופה שהיא קנויה לו מקדשה, דאם כן — אין תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקר.

קידושין. האשה נקנית – פרק ראשון דף יט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

משל למאן — פירש בקונטרס: מדברי מי אנו למידין? הא אם יש שהות ביום כו' — אלמא

השתא הוא דמתחלי קדושין, בגרעון שיש לו עליה. לרבנן — מדברי חכמים אנו למידין, דאמרי: אפילו אין שהות ביום, דקסברי: לכך ניתנו מעות הראשונות, דאי בעינן לייעודי – דהיה ייעוד מעכשיו. דאי לאו מהתוא שעתא מתחלי — במאי מיקדשה השתא?

[שייך לעמוד א] **וכי משייר בה שוה פרוטה** הוו קידושין — אלמא: הואיל ומכרה, ויודע שהאדון יכול ליעדה לאחר זמן — מדעתיה הוה, והוה ליה כאומר לה: קבלי קידושין. **לאו** לקידושין ניתנו – ואינו מקדשה אלא על ידי גרעון שיש לו עליה – דהוה מלוה, שהרי היא חייבת לו או הם או שווים, והיא עצמה משכון. (עד כאן שייך לעמוד א) **אפילו בסוף שש** — ביום השלמתם. **משל לאומר לאשה** — כלומר, מכאן אתה למד לאומר לאשה כו'. **מעכשיו ולאחר שלשים יום** — מקודשת לראשון. דהכי קאמר לה: מעתה נתחלו, אי בעינא בהו לאחר שלשים יום. **משל למאן** — מדברי מי אנו למידין. **הא אם יש שהות ביום כו'** — אלמא, השתא הוא דמתחלי קדושין בגרעון שיש לו עליה. לרבנן — מדברי חכמים אנו למידין, דאמרי: אפילו אין שהות. דקסברי: לכך ניתנו מעות הראשונות, דאי בעינן לייעודי — יהא יעוד מעכשיו. דאי לאו מהתיא שעתא מתחלי — במאי מקדשה השתא? **פשיטא** — דמצינו למילף: **מהו דתימא הא לא אמר ליה** — לאו, דאי אדון "מעכשיו", ותילף מיניה דאפילו לא פירש מעכשיו, אלא "הרי את מקודשת לי לאחר שלשים" — תהא מקודשת לראשון. **קא משמע לן** — דאי אמר מעכשיו — אין, אי לא — לא, רבנן: דאי אמר מעכשיו — אין, דאי לא — לא. **משל לאומר כו'** — כלומר, מכאן אתה למד לאומר לאשה כו'. **משל למאן** — מדברי מי אנו למידים. **לרבי יוסי ברבי יהודה** — דמשום דלא פירש מעכשיו, אף על גב דהוה ליה לקדושי בהו לאחר זמן — כי קדמו אחר, הוו קידושין, הכא נמי לא שנא. **מהו דתימא הא לא אמר לה** — בשעת מתן מעות שתתייעד לי לאחר זמן", ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני. אבל היכא דאמר "התקדשי לי לאחר שלשים יום", אפילו לרבנן נמי תהא מקודשת לאחר שקדשה קודם הייעוד, דלא דמי לאומר לאשה, דהתם אמר לה "מעכשיו" — קא משמע לן, דכיון דכל מכירה על מנת לייעד — כמאן דאמר לה "מעכשיו" דמי. **משל** לרבי יוסי ברבי יהודה — פירש בקונטרס: מדרבי יוסי ברבי יהודה אנו למידין, משום דלא פירש "מעכשיו" אף על גב דהוה ליה לקדושי בהו לאחר זמן, מיהו בי קדמו אחר — הוו קידושין, הכא נמי לא שנא. מהו דתימא הא לא אמר לה בשעת מתן מעות "על מנת שתתייעד לי לסוף שש", ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני. אבל היכא דאמר "התקדשי לי לאחר שלשים יום", אימא, אף על גב דלא אמר לה "מעכשיו" — חיילא מהשתא ומקודשת לראשון עם ירצה בסוף שלשים, קא משמע לן דדמי להדדי. דכיון דתלה הכתוב ייעוד במעות הללו לאחר זמן, מעיקרא כי יהבינהו, שאם ירצה לייעד מייעד. ואפילו הכי, כיון דלא אמר "מעכשיו" — מקודשת לשני. גם פירוש זה לא נהירא, שהרי בכולי גמרא המשל בא ללמד על הדבר. ופירש רבינו יצחק: מהו דתימא הא לא אמר לה "לאחר שלשים יום", וכיון דלא פריש — נימא דדעתיה שיחולו הקידושין מעכשיו, דמדני טפי מה שלא הזכיר שלשים יום, שהרי כל שעה ושעה בידו ליעדה כל זמן שירצה, ואם קידשה אחר — אינה מקודשת, קא משמע לן כיון דלא אמר "מעכשיו" בהדיא — מקודשת לשני. **לרבי** מאיר תנאו קיים וכו' — מדרבנן אדרבנן לא קשיא, דיעוד לא הוי דבר שבממון.

שאינו

1 **וְכִי** מְשַׁיֵּיר בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה וּמַיְעֵד - הָוֹ קִידּוּשִׁין,
2 הָכָא נַמִּי לָא שְׁנָא. תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּיצַד מְצִיוָּת יַעוּד?
3 אוֹמֵר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם "הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי" "הֲרֵי
4 אַתְּ מְאוֹרֶסֶת לִי", אֲפִילּוּ בְּסוֹף שֵׁשׁ, וַאֲפִילּוּ בְּמוֹצָאֵי
5 לִשְׁקִיעָת הַחַמָּה. וְנוֹהֵג בָּהּ מִנְהַג אֵרוּסִין, וְאֵינוֹ נוֹהֵג
6 בָּהּ מִנְהַג שִׁפְחוּת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם
7 יֵשׁ שְׁהוּת בַּיּוֹם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה -
8 מְקוּדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. מָשָׁל לְאוֹמֵר
9 לְאִשָּׁה "הִתְקַדְּשִׁי לִי מֵעַכְשָׁיו לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם",
10 וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - שֶׁמְּקוּדֶּשֶׁת
11 לָרִאשׁוֹן. - מָשָׁל לְמַאן? אִילֵימָא מָשָׁל לְרַבִּי יוֹסֵי
12 בְּרַבִּי יְהוּדָה - הָא אִם יֵשׁ שְׁהוּת בַּיּוֹם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת
13 עִמּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקוּדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - לָא! -
14 אֲמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּא: מָשָׁל לְרַבָּנָן. - פְּשִׁיטָא!
15 - מַהוּ דְּתֵימָא: הָא לָא אֲמַר לֵיהּ "מֵעַכְשָׁיו", קָא
16 מַשְׁמַע לָן. תָּנֵיא אִידָךְ: הַמּוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ, וְהָלַךְ
17 וְקִידְּשָׁהּ לְאַחַר - שֵׁיתֵּק בְּאָזְנוֹ, וּמְקוּדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי,
18 דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם
19 רָצָה לְיַיעֵד - מְיַיעֵד. מָשָׁל לְאוֹמֵר לְאִשָּׁה "הֲרֵי אַתְּ
20 מְקוּדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם" וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ
21 בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - שֶׁמְּקוּדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. מָשָׁל לְמַאן?
22 אִילֵימָא לְרַבָּנָן - הָאֲמְרִי רַבָּנָן אִם רָצָה לְיַיעֵד מְיַיעֵד!
23 - אֶלָּא אֲמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּא: מָשָׁל לְרַבִּי
24 יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. - פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: הָא
25 לָא אֲמַר לָהּ "לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם", קָא מַשְׁמַע לָן.
26 תָּנֵיא אִידָךְ: הַמּוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ וּפָסַק עַל מְנָת שֶׁלֹּא
27 לְיַיעֵד - נִתְקַיֵּים הַתְּנַאי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים
28 אוֹמְרִים: אִם רָצָה לְיַיעֵד - מְיַיעֵד, מִפְּנֵי שֶׁהַהֶתְנָה עַל
29 מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב
30 בַּתּוֹרָה - תְּנָאוֹ בָּטֵל. וּלְרַבִּי מֵאִיר תְּנָאוֹ קַיָּים?
31 וְהָתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה "הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי עַל
32 מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה" - הֲרֵי זוֹ
33 מְקוּדֶּשֶׁת, וּתְנָאוֹ בָּטֵל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
34 אוֹמֵר: בְּדָבָר שֶׁבְּמִנְהָג תְּנָאוֹ קַיָּים. - אֲמַר חִזְקִיָּה:
35 שָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא "לְאִמָּה" - פְּעָמִים שֶׁאֵינוֹ
36 מוֹכְרָהּ אֶלָּא לְאִמָּה בִּלְבַד. - וְרַבָּנָן, הַאי "לְאִמָּה" מַאי
37 עֲבֵדֵי לֵיהּ? - הַאי מִיבְּעֵי לְהוּ לְכִדְרַתַנְיָא: "לְאִמָּה"
38 - מְלַמֵּד שֶׁמּוֹכְרָהּ לְפְסּוּלִים. - וְהָלָא דִּין הוּא: אִם
39 מְקַדֶּשֶׁת לְפְסּוּלִים - לֹא יִמְכְּרֶנָּה לְפְסּוּלִים? - מָה
40 לְמִקְדֶּשֶׁת לְפְסּוּלִים - שֶׁכֵּן אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ
41 כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה, יִמְכְּרֶנָּה לְפְסּוּלִים - שֶׁאֵין אָדָם מוֹכֵר
42 אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה? - תַּלְמוּד לוֹמַר "לְאִמָּה" -
43 מְלַמֵּד שֶׁמּוֹכְרָהּ לְפְסּוּלִים. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: אִם לְלַמֵּד שֶׁמּוֹכְרָהּ לְפְסּוּלִין - הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר
44 "אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ" - שֶׁרָעָה בִּנְישׂוּאִין. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "לְאִמָּה" - מְלַמֵּד שֶׁמּוֹכְרָהּ

לקרובים

1 **משל** למאן — פירש בקונטרס: מדברי מי אנו למידין? הא אם יש שהות ביום כו' — אלמא
2 השתא הוא דמתחלי קדושין, בגרעון שיש לו עליה. לרבנן — מדברי חכמים אנו
3 למידין, דאמרי: אפילו אין שהות ביום, דקסברי: לכך ניתנו מעות הראשונות, דאי בעינן
4 לייעודי – דהיה ייעוד מעכשיו. דאי לאו מהתוא שעתא מתחלי — במאי מיקדשה השתא?
5 ופריך: פשיטא דמצינו למילף! ומשני: מהו דתימא
6 הא לא אמר ליה לאב "מעכשיו", ותילף מיניה דאפילו לא פירש מעכשיו, אלא "הרי את
7 מקודשת לי לאחר שלשים יום" — תהא מקודשת לראשון, קא משמע לן דאי אמר מעכשיו — אין, אי לא — לא. וקשה: דבבבלית גמרא המשל בא
8 ללמד על הדבר, כמו "משל למה הדבר דומה"! ועוד: איך נאמר דמייעד נלמוד באשה שתהא
9 מקודשת לראשון? והא לא איירי רבנן כלל בשבא אחר וקידש בתוך ימי המכירה! לכך פירש רבינו
10 יצחק: שהמשל בא ללמד ולומר, דכי היכי דפשוט לן דתם באומר לאשה "הרי את מקודשת לי
11 מעכשיו ולאחר שלשים יום", ובא וקידשה אחר בתוך שלשים יום — שמקודשת לראשון, הוא
12 הדין גבי ייעוד, שאם בא אחר וקדשה אחר המכירה, קודם הייעוד — דאינה מקודשת, דמעות
13 הראשונות לקידושין ניתנו. והכי קאמר: משל למאן, על מי מלמד המשל? אילימא לרבי יוסי ברבי יהודה — והאמר אם יש שהות ביום וכו',
14 ואם כן לא דמי לאומר, שהרי בעינן שיתן לה שום דבר בסוף. אלא משל לרבנן — המשל בא ללמד
15 לנו על דברי רבנן, שאם בא אחר וקידשה אחר המכירה, קודם הייעוד — אינה מקודשת. ופריך:
16 פשיטא! דכיון שאמר לאשה — כך הוא הדין, הכי נמי גבי ייעוד כך הוא לרבנן! ומשני: מהו דתימא
17 הא לא אמר "מעכשיו", ואפילו לרבנן נמי תהא
18 מקודשת לאחר שקדשה קודם הייעוד, דלא דמי לאומר לאשה, דהתם אמר לה "מעכשיו" — קא
19 משמע לן, דכיון דכל מכירה על מנת לייעד — כמאן דאמר לה "מעכשיו" דמי. **משל** לרבי יוסי
20 ברבי יהודה — פירש בקונטרס: מדרבי יוסי ברבי
21 יהודה אנו למידין, משום דלא פירש "מעכשיו" אף על גב דהוה ליה לקדושי בהו לאחר זמן, מיהו בי
22 קדמו אחר — הוו קידושין, הכא נמי לא שנא. מהו
23 דתימא הא לא אמר לה בשעת מתן מעות "על מנת שתתייעד לי לסוף שש", ומשום הכי אמר רבי
24 יוסי דמקודשת לשני. אבל היכא דאמר "התקדשי
25 לי לאחר שלשים יום", אימא, אף על גב דלא אמר לה "מעכשיו" — חיילא מהשתא ומקודשת
26 לראשון עם ירצה בסוף שלשים, קא משמע לן
27 דדמי להדדי. דכיון דתלה הכתוב ייעוד במעות
28 הללו לאחר זמן, מעיקרא כי יהבינהו — להכי יהבינהו, שאם ירצה לייעד מייעד. ואפילו הכי,
29 כיון דלא אמר "מעכשיו" — מקודשת לשני. גם
30 פירוש זה לא נהירא, שהרי בכולי גמרא המשל
31 בא ללמד על הדבר. ופירש רבינו יצחק: מהו
32 דתימא הא לא אמר לה "לאחר שלשים יום", וכיון
33 דלא פריש — נימא דדעתיה שיחולו הקידושין
34 מעכשיו, דמדני טפי מה שלא הזכיר שלשים יום,
35 שהרי כל שעה ושעה בידו ליעדה כל זמן שירצה,
36 ואם קידשה אחר — אינה מקודשת, קא משמע לן
37 כיון דלא אמר "מעכשיו" בהדיא — מקודשת
38 לשני. **לרבי** מאיר תנאו קיים וכו' — מדרבנן
39 אדרבנן לא קשיא, דיעוד לא הוי דבר שבממון.

שאינו

1 [שייך לעמוד א] **וכי משייר בה שוה פרוטה** הוו קידושין — אלמא: הואיל ומכרה, ויודע
2 שהאדון יכול ליעדה לאחר זמן — מדעתיה הוה, והוה ליה כאומר לה: קבלי קידושין.
3 **לאו** לקידושין ניתנו – ואינו מקדשה אלא על ידי גרעון שיש לו עליה – דהוה מלוה,
4 שהרי היא חייבת לו או הם או שווים, והיא עצמה משכון. (עד כאן שייך לעמוד א) **אפילו**
5 **בסוף שש** — ביום השלמתם. **משל לאומר לאשה** — כלומר, מכאן אתה למד לאומר לאשה כו'.
6 **מעכשיו ולאחר שלשים יום** — מקודשת לראשון.
7 דהכי קאמר לה: מעתה נתחלו, אי בעינא בהו
8 לאחר שלשים יום. **משל למאן** — מדברי מי אנו
9 למידין. **הא אם יש שהות ביום כו'** — אלמא,
10 השתא הוא דמתחלי קדושין בגרעון שיש לו
11 עליה. לרבנן — מדברי חכמים אנו למידין,
12 דאמרי: אפילו אין שהות. דקסברי: לכך ניתנו
13 מעות הראשונות, דאי בעינן לייעודי — יהא
14 יעוד מעכשיו. דאי לאו מהתיא שעתא מתחלי
15 — במאי מקדשה השתא? **פשיטא** — דמצינו
16 למילף: **מהו דתימא הא לא אמר ליה** — לאו,
17 דאי אדון "מעכשיו", ותילף מיניה דאפילו לא
18 פירש מעכשיו, אלא "הרי את מקודשת לי לאחר
19 שלשים" — תהא מקודשת לראשון. **קא משמע**
20 **לן** — דאי אמר מעכשיו — אין, אי לא — לא,
21 רבנן: דאי אמר מעכשיו — אין, דאי לא — לא.
22 **משל לאומר כו'** — כלומר, מכאן אתה למד
23 לאומר לאשה כו'. **משל למאן** — מדברי מי אנו
24 למידים. **לרבי יוסי ברבי יהודה** — דמשום דלא
25 פירש מעכשיו, אף על גב דהוה ליה לקדושי בהו
26 לאחר זמן — כי קדמו אחר, הוו קידושין, הכא
27 נמי לא שנא. **מהו דתימא הא לא אמר לה** —
28 בשעת מתן מעות שתתייעד לי לאחר
29 זמן", ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני.
30 אבל היכא דאמר "התקדשי לי לאחר שלשים",
31 אף על גב דלא אמר "מעכשיו" — חיילי השתא,
32 ומקודשת לראשון, אם ירצה, בסוף שלשים. **קא**
33 **משמע לן** — דדמו אהדדי. דכיון דתלה הכתוב
34 יעוד במעות הללו לאחר זמן, מעיקרא כי
35 יהבינהו — להכי יהבינהו. שאם ירצה לייעד
36 מייעד. ואפילו הכי, כיון דלא אמר "מעכשיו"
37 מקודשת לשני. **ולרבי מאיר תנאו קיים** —
38 בתמיה. **כדבר שבממון** — דניתן למחילה — הוי
39 תנאי קיים. אבל עונה, דצערא דגופא הוא — לא
40 איתיהיב למחילה. **מלמד שמוכרה לפסולים** —
41 ממזר ונתין, שאין ראשי לייעד. ואינה נמכרת
42 להם אלא לשפחות בלבד. **אם מקדשה לפסולין**
43 — דקידושין תופסין בחייבי לאוין. **לא ימכרנה**
44 **לפסולין** — בתמיה. **מה למקדשה לפסולין** —
45 כלומר, מה לי לקנתר על מקדשה לפסולין —
46 הרי מצינו שהקידושין מסורין בידו לדבר גדול
47 מזה — שאפילו בשהביאה סימנין מקדשה,
48 כדילפינן לעיל (ד,ב) מ"ויצאה חנם אין כסף",
49 **ימכרנה לפסולין** — בתמיה: והלא אין המכירה
50 מסורה בידו כל כך. שהרי אינו מוכרה כשהיא
51 נערה, כדדרשינן קל וחומר: ומה מוכרה כבר —
52 יוצאה עכשיו, שאינה מכורה — אינו דין שלא
53 תמכר? במסכת ערכין (כט,ב). **שרעה בנישואיה**
54 — שאסורה לו. מיהא, תפסי ליה בה קדושין,
55 כדכתיב (שמות כא) "אשר לא יעדה" — מכאן
56 שמוכרה לפסולין.

לקרובים

לְקָרוֹבִים. וַהֲלֹא דִּין הוּא: אִם מוֹכֵרָהּ לְפִסּוּלִין לֹא יִמְכְּרֶנָּה לְקָרוֹבִים? - מַה לְּמוֹכֵרָהּ לְפִסּוּלִין - שֶׁאִם רָצָה לְיַעֵד מְיַעֵד, יִמְכְּרֶנָּה לְקָרוֹבִים - שֶׁאִם רָצָה לְיַעֵד אֵינוֹ מְיַעֵד? - אֲמַר קְרָא "לְאִמָּה" - מְלַמֵּד שֶׁמּוֹכֵרָהּ לְקָרוֹבִים. - וְרַבִּי מֵאִיר? לְפִסּוּלִין נָפְקָא לֵיהּ מֵהֵיכָא דְּנָפְקָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. בְּקָרוֹבִים סָבַר לָהּ כְּרַבָּנָן, דְּאָמְרִי: אֵין מוֹכֵרָהּ לְקָרוֹבִים. תָּנֵי חֲדָא: מוֹכֵרָהּ לְאָבִיו וְאֵין מוֹכֵרָהּ לִבְנוֹ, וְתָנֵיא אִידָךְ: אֵין מוֹכֵרָהּ לֹא לְאָבִיו וְלֹא לִבְנוֹ. בְּשֶׁלָּמָּא אֵינוֹ מוֹכֵרָהּ לֹא לְאָבִיו וְלֹא לִבְנוֹ - כְּרַבָּנָן, אֶלָּא מוֹכֵרָהּ לְאָבִיו וְאֵין מוֹכֵרָהּ לִבְנוֹ - כְּמַאן? לָא כְּרַבָּנָן וְלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר! - לְעוֹלָם כְּרַבָּנָן, מוֹדוּ רַבָּנָן הֵיכָא דְּאִיכָּא צַד יְעוּד. תָּנוּ רַבָּנָן: "אִם בְּנָפּוֹ יָבֹא בְּנָפּוֹ יֵצֵא" - בְּנוֹפוֹ נִכְנָס בְּנוֹפוֹ יֵצֵא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יְחִידִי נִכְנָס יְחִידִי יֵצֵא. - מַאי (בְּנָפּוֹ) "בְּנוֹפוֹ נִכְנָס בְּנוֹפוֹ יֵצֵא"? אָמַר רָבָא: לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בָּרְאשֵׁי אֲבָרִים כְּעֻבָּר. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: הַהוּא מ"ל תֵּצֵא כִּיצִיאַת הָעֲבָדִים" נִפְקָא. - אִי מֵהָתָם - הָוֶה אָמִינָא: נִיתִּיב לֵיהּ דְּמֵי עֲנִיֵּיה, וְנִיפּוֹק, קָא מַשְׁמַע לָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יְחִידִי נִכְנָס יְחִידִי יֵצֵא. - מַאי "יְחִידִי נִכְנָס יְחִידִי יֵצֵא"? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, הָכִי קָאָמַר: יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים - רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, אֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים - אֵין רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. תָּנוּ רַבָּנָן: נִמְכַּר בְּמָנֶה, וְהִשְׁבִּיחַ וְעָמַד עַל מָאתַיִם, מְנַיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין לוֹ אֶלָּא מָנֶה - שֶׁנֶּאֱמַר "מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ". נִמְכַּר בְּמֵאתַיִם וְהִכְסִיף וְעָמַד עַל מָנֶה, מְנַיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין לוֹ אֶלָּא מָנֶה - תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּפְי שָׁנָיו". - אֵין לִי אֶלָּא עֶבֶד הַנִּמְכָּר לָעָבְרִי, הוֹאִיל וְנִגְאָל בְּקָרוֹבִים - יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. נִמְכַּר לְיִשְׂרְאֵל מְנַלָּן? תַּלְמוּד לוֹמַר "עֲשָׂכִיר" "עֲשָׂכִיר" לְגוּיָה שָׁוֶה. אָמַר אַבַּיֵי: חֲרִינִי בְּבֵן עֲוָאי בְּשׁוּקִי טְבֶרְיָא. אָמַר לֵיהּ הַהוּא מֵרַבָּנָן לְאַבַּיֵי: מִכְּדֵי חֲנֵי קְרֵאי אֵיפָא לְמִידְרְשִׁינְהוּ לְקוּלָּא וְאֵיפָא לְמִידְרְשִׁינְהוּ לְחוּמְרָא, מַאי חָזֵית דִּדְרַשְׁתָּ לְקוּלָּא? נִידְרְשִׁינְהוּ לְחוּמְרָא! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ - מִדְּאֶקַּל רַחֲמָנָא לְגַבֵּי דִּידָהּ: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" - עִמָּךְ בְּמַאֲכָל, וְעִמָּךְ בְּמִשְׁתֶּה; שֶׁלֹּא תְּהֵא אַתָּה אוֹכֵל פַּת נְקִיָּה וְהוּא אוֹכֵל פַּת קִיבָּה, אַתָּה שׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן וְהוּא שׁוֹתֶה יַיִן חָדָשׁ, אַתָּה יָשָׁן עַל גַּבֵּי מוֹכִים וְהוּא יָשָׁן עַל גַּבֵּי הַתֶּבֶן. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל הַקּוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי כְּקוֹנֶה אָדוֹן לְעַצְמוֹ. - וְאֵימָא חֲנֵי מִילֵּי - לְעִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיצְטַעַר לֵיהּ. הָא לְעִנְיַן פִּדְיוֹן - נַחְמִיר עָלָיו, מִדְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: בָּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה אֲבָקָה שֶׁל שִׁבְיוּת; אָדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּפֵרוֹת שִׁבְיוּת - לְסוֹף מוֹכֵר אֶת מְמַלְטָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל... תֵּשְׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ" וְסָמִיךְ לֵיהּ "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ" דָּבָר הַגּוֹרֵר מִיָּד לְיָד. לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ - לְסוֹף מוֹכֵר אֶת שְׂדוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי יִמּוֹךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ". לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ, וּמַאי שְׁנָא הָכָא דְּאָמַר "לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ"? - כְּדְרַב הוּנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא: כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ - הוּתְּרָה לוֹ. - הוּתְּרָה לוֹ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא: נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶיתֵּר. לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ - הָא קָא מַשְׁמַע לָן: נִיזְבֵּין אֵינָשׁ בְּתוֹ לְאָמָּה". וְאַף עַל גַּב דִּבְתוֹ לָא כְּתִיבָא בְּהַאי עִנְיָנָא - הָא קָא מַשְׁמַע לָן: נִיזְבֵּין אֵינָשׁ בְּרַתֵּיהּ, וְלָא נִיזִּיף בְּרִיבִּיתָא. מַאי מַעֲמָא? בְּרַתֵּיהּ - מִגְרָעָא וְנִפְקָא, וְהָא - מוֹסְפָא וְאָזְלָא. לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ - לְסוֹף מוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר לָךְ"... וְנִמְכַּר לָךְ". לֹא בָּאת אֶלָּא לְהָרְגִישׁ - דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲדַעְתָּא דְּלֹא יִפְרַע מִמְּכָרָהּ - קָא מַשְׁמַע לָן: אֲפִילּוּ הָכִי יִפְרַע מִמְּכָרָהּ.

שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים כְּעֻבָּר — דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּלָא גָּרַע מֵעֻבָּר כְּגָנֵי שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּשֵׁשׁ וְיוֹשֵׁב וּבוֹגְרָן בְּסַךְ, וְעוֹבֵד אֶת הַבַּת, וְאִפִּילוּ הָכִי יוֹצֵא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים.

אִבְּעִי לֵיהּ מֵעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים: אִיסּוּר קַל שַׁבָּת. דְּעִיקַּר אִיסּוּר שְׁבִיעִית אֵינוֹ אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת קַרְקַע, כְּגוֹן חֲרִישָׁה וּזְרִיעָה, אֲבָל מַשָּׂא וּמַתָּן — אֵינוֹ אֶלָּא בְּעַלְמָא; "לְאִבְּעִי" לֵיהּ לְסִתְּרוֹהָ. וּמִסְּתָרֵי שַׁבָּא לֹא עָנֵיס זֵה עַל מַשָּׂא וּמַתָּן — מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

הָא קָא מַשְׁמַע לָן לְזַכּוֹת אֲנִיעִי בְּרִתֵּיהּ — אַף עַל גַּב שֶׁמַּפְקִיר אוֹתָהּ בְּעוֹד בְּרִתּוֹ, מִכֹּל מָקוֹם רִבִּית קָשָׁה יוֹתֵר.

לְעִקָּר זֵה עֲבוֹדָה זָרָה — שֶׁסּוֹפָהּ לְיַעֵקֹר. (שייך לעמוד ב) עבד ארבע ופשו ליה תרתי בתריב ניתיב ליה תרתי כפי שניו — פירש בקונטרס: לא איירי קרא לא בהשביח ולא בהכסיף. וקשה: דאם כן, אמאי שני קרא בלישניה? נבתוב אידי ואידי "מכסף מקנתו" או "כפי שניו"! ואומר הרב רבינו ברוך, דדכי פירושו: "אם עוד רבות בשנים" — דעבד תרתי ופשו ליה ארבע — ליתיב ליה ארבע מכסף מקנתו, בין הכסיף ובין השביח, משום שהוא סמוך לזמן כניסה טפי ממנן יציאה. "ואם מעט נשאר בשנים" — דעבד ארבע ופשו תרתי — ניתיב ליה כפי שניו שהוא שוה עתה, והוא סמוך לזמן יציאה, בין הכסיף ובין השביח.

כֹּל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו — ולקמן: מאי אדון? די לו להיות כאדוניו ויש לומר: כדאיתא בירושלמי, דפעמים אין לו אלא כר אחת. אם שוכב עליו בעצמו — אינו מקיים "כי טוב לו עמך", ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו — זו מדת סדום, נמצא שעל כרחו צריך למסור לעבדו, והיינו אדון לעצמו.

גאולתו

לְךָ אֶלָּא לְגֵר, שֶׁנֶּאֱמַר "לְגֵר". וְלֹא לְגֵר צֶדֶק אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב, שֶׁנֶּאֱמַר "גֵּר תּוֹשָׁב". מִשְׁפַּחַת גֵּר - זֶה נִכְרִי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "לְעֵקֶר" זה

גאולתו גאולתו גמר — נראה לרבינו תם דלאו גזירה שוה גמורה היא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא. ראי גזירה שוה גמורה היא — אם כן מאי קאמר "או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן"? הא כיון דראי גזירה שוה — בין לקולא בין לחומרא אית לן למילף, דאין גזירה שוה למחצה. וכן משמע לקמיה גבי בתי ערי חומה קאמר "היכא דגלי — גלי, והיכא דלא גלי — לא גלי", ואי גזירה שוה היא — אפילו היכא דלא גלי נמי.

איתיביה — פירוש: מסיפא, דקתני: מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח, שאינו לוה וגואל וגואל לחצאין. ואם תאמר: מאי פריך לרבי שמעון? דלמא דר' בריית'א אתיא כוותיה דרבי שמעון, והא דקאמר לעיל גבי בתי ערי חומה שלוה וגואל וגואל לחצאין — היינו בתר דרבי לוי קרא במקדיש "אם גאל יגאל", אבל הך זה הנמכר לעבודה זרה עצמה — לחשוב עצים ושאר צרכיה, ולא לשם אלהות. **הא אהדריה קרא** — לכל ישראל, לרחם עליו. **לידחי אבן אחר הנופל** — אדחה אבן, שלא תהא לו גאולה. **רבות בשנים** — משמע שיהא רבוי בשנים, וכי אפשר להיותן מרובות על שש או מועטות? **אלא** — הכי קאמר: אם יש רבוי בדמיו, שנתרבתה בתוך שנים הללו, כגון שהשביחה, "מכסף מקנתו" — חשוב כמשעת קנייה, להקל. **נתמעט בכספי** — בתוך שנים הללו, חשוב אותו כפי דמי שניו של עכשיו. **ניתיב ליה** — דמי ארבע שנים. ולא איירי קרא לא בהשבחה ולא בהכסיף. **לחצאין** — הגיע ידו לדמי חצי גרעונו — יתנם, ויעמוד חצי שניו מעליו. **או אין גאל** — כלל, אלא אם כן מצא כדי גאולתו. **שדה אחוזה** — כתיב בה "ומצא כדי גאולתו" ולא לחצאין, והכא כתיב "ישיב גאולתו", ולא כתיב "כדי". **או דילמא לקולא אמרינן** — דגאולת חצאין יש בה להקל ולהחמיר כדלקמיה. והיכא דהוי קולא לגביה — אמרינן דנגאל, והיכא דהוי חומרא — אמרינן דאינו נגאל, כדאמר קרא גבי השביח והכסיף, דאולינן לקולא. **לאו אמרת** — לעיל (יח,א): גניבו חמש מאות ושוה אלף — לדברי הכל אינו נמכר. אלמא: "ונמכר" — כולו ולא חציו משמע. הכא נמי, דכתיב (ויקרא כה) "או השיגה ידו ונגאל" — כולו ולא חציו משמע. **משבחת לה לקולא** — דהויא לה הגאולה קולא גביה, לטובתו, ומשבחת לה לרעתו. **זבניה במאה** — קנאו במנה, ויהיב ליה האי חצי עבד בתר הכי חמשים בגאולת חצים. אי אמרת הויא גאולה, כי אייקר — תו לא ברשות דמריה אייקר אלא פלגיה. ואם בא עכשיו לגמור פדיונו — יהיב ליה מאה, ונפיק. **ואי אמרת אינו נגאל** — אייקר כוליה ברשות דמריה, ויהיב ליה מאה וחמשין. **והא אמרת נתרבה כו'** — דהיכא דנשבח אין מחשבים לו אלא כשעת מקנתו. **דאייקר** וזל ואייקר — שקנהו במאתים, והזול ועמד על מנה. וחשיב ליה כפי שניו, ונתן לו חמשים, ולא הספיק לגמור פדיונו עד שהוקר ועמד על מאתים. הכי גרסינן במסקנא: ואי אמרת אינו נגאל לחצאין הני מאה פקדון ניתנו גביה יהיב ליה ניהליה ונפיק. ולא גרסינן: והא אמרת נתמעט כספו כו' — ואי אמרת אינו נגאל לחצאין — לא קנאן האדון בתורת גאולה, ועכשיו שהכסיף — הוא עומד כוליה לפדותו, והנך זוזי הוו פקדון גביה, ויהיב להו ניהליה ונפיק. **המוכר בית בעיר חומה** — שהוא נגאל עד שנה ולא יותר. **נגאל לחצאין** — אם נתן חצי דמיו בתוך שנה — מפריק פלגיה, או לא? **גאולתו** — "ימים תהיה גאולתו". **היכא דגלי** — ב"כדי גאולתו", למימרא דכולה גאולה בעינן — גלי. **והיכא** — דלא כתיב בה "כדי" לא מייתינן ליה. **שלוה** — אם אין לו לוה מאחרים וגואל. מה שאין כן מוכר בשדה אחוזה, דבעינן "והשיגה ידו" (ויקרא כה), משמע נמי שגואל לחצאין. **ואם גאל יגאל** — במקדיש שדה אחוזה. **לפי שמצינו כו'** — רבי שמעון דריש טעמא דקרא בבל דזכתא (בבא מציעא קטו,א), והכא נמי יהיב טעמא לקרא. ואשמעינן דהקפידה תורה להחזור שלא תפקע אחוזה מיורשים, לפי שיפה כח מוכר שאין נחלתו נפקעת, שדרי חוזרת לו ביובל — לפיכך לא חש ליפות כחו ללוות ולגאול לחצאין. אבל מקדיש, לפי שהורע כחו להפסיד נחלתו ביובל, כדכתיב (ויקרא כז) "והיה השדה בצאתו ביובל קדש וגו'" ומתחלק לכהנים — ייפה הכתוב כחו בתחלת פדיונו, ללוות ולגאול לחצאין, ומהכא אית לן למיגמר נמי מוכר בית בבתי ערי חומה, דלוה וגואל וגואל לחצאין שהרי הורע כחו ליחלט בסוף שנה ולא יצא ביובל. **איתיביה** — דקתני סיפא: מוכר בית בבתי ערי חומה יוכיח, שאין לוה וגואל וכו'. **מוכר שדה אחוזה הורע כחו ליגאל מיד** — עד שתהא שתי שנים ביד הלוקח, כדכתיב (שם כה) "במספר שני תבואות ימכור לך" — אין מכירתה פחותה משתי שנים מעת לעת, ואחר כך גואל בגרעון כסף, כדכתיב (שם) "לפי רוב השנים" "וחשב את שני ממכרו" וגו', כמה שנים הם משלקחה עד היובל שהיה עתיד להחזיר לבעלים — עשרים שנה, ודמיה — עשרים מנה, הרי שקניית תבואות כל שנה במנה. וכן יגרע לכל שנה שאכלה לפי גאולתו.

מוֹתִיב רַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל לְרַבִּי: וְהָתַנֵּינַן: הֶחָרוּבִין – עַד שֶׁלֹּא כִּינְסָן לִרְאשׁ הַגַּג. אָמַר לֵיהּ: לָא תְּתִיבֵינִי חָרוּבִין, חָרוּבִין – מַאֲכַל בְּהֵמָה הֵן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב, מַה בֵּין הוּא, מַה בֵּין בָּנָיו? הוּא, עַל יְדֵי שֶׁהוּא תָּלוּי בְּמוּקְצֶה – אָסוּר. בָּנָיו, עַל יְדֵי שֶׁאֵינָן תְּלוּיִן בְּמוּקְצֶה – מוּתָּרִין.

נִיחָא בָּנָיו. וּבְנֵי בֵיתוֹ? וְאֵין לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת?!

[דף י"ג ע"א]

כְּמַאן דְּאָמַר: אֵין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה דְּבַר תּוֹרָה. כְּהָדָא דְּתָנֵי: אֵין בֵּית דִּין פּוֹסְקִין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אֲבָל נִיזּוֹנֶת הִיא אֵצֶל בַּעֲלָהּ שְׁבִיעִית.

וְיַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ יָפֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה! הָדָא אָמְרָה: שֶׁלֹּא עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּפוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ יָפֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה! אֲפִילוּ כְּמַאן דְּאָמַר: אֵין לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת, אֵין לָהּ עָלָיו בֵּית דִּירָה?! כְּהָדָא דְּתָנֵי: אֲנָשִׁים שֶׁשִּׁיתְּפוּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַנָּשִׁים – שִׁיתּוּפָן שִׁיתּוּף. נָשִׁים שֶׁשִּׁיתְּפוּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת אֲנָשִׁים – אֵין שִׁיתּוּפָן שִׁיתּוּף.

תָּנֵי: וְכוּלָּן שֶׁנִּכְנְסוּ מִשָּׁדֶה לָעִיר – נִטְבְּלוּ.

מַתְנִיתָא – דְּרַבִּי! דְּתָנֵי: הֵבִיא תְּאֵנִים מִן הַשָּׂדֶה לְאוֹכְלָן בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת, וְשָׁכַח וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁהִכְנִיסוּם הַתִּינוֹקוֹת – חֲרֵי זֶה מַחֲזִירָן לִמְקוֹמָן, וְאוֹכֵל. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שׁוֹגֵג, הָא מֵזִיד – אָסוּר. מַאן תָּנֵיתָהּ? רַבִּי! דְּתָנֵי: הֵבִיא תְּאֵנִים מִן הַשָּׂדֶה וְהֶעֱבִירָן לַחֲצֵירוֹ לְאוֹכְלָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ – רַבִּי מְחַיֵּיב, רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר.

[דף י"ג ע"ב]

תֵּיוּ, מַאן דְּתָנָא: הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצֵירוֹ לְקָצוֹת. הָא לֹא לְקָצוֹת – חַיָּיב.

רַבִּי עוּלָּא בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: רַבִּי וְרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יְהוּדָה הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַכַּלְכָּלָה לַאֲחוֹרֵי הַגַּגּוֹת. רָאָה אוֹתָן רַבִּי יוּדָה בִּי רַבִּי אִלְעַאי, אָמַר לָהֶן: רְאוּ מַה בֵּינֵיכֶם לָרִאשׁוֹנִים! רַבִּי עֲקִיבָה הָיָה לוֹקֵחַ שְׁלֹשָׁה מִינִין בְּפְרוּטָה בְּשָׁבִיל לְעַשֵּׂר מִכָּל מִין וּמִין, וְאַתֶּם מַכְנִיסִין אֶת הַכַּלְכָּלָה לַאֲחוֹרֵי הַגַּגּוֹת.

מַה לִי לַאֲחוֹרֵי הַגַּגּוֹת? אֲפִילוּ הִכְנִיסָם בַּחֲצֵירוֹ לְאוֹכְלָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ! וְלֹא רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא?! בְּגִין רַבִּי דַּהֲוָה עִימֵּיהּ.

חַמְתּוּן חַד סָבָא, אָמַר לוֹן: יַהֲבוּן לִי אַתּוּן? אָמְרִין לֵיהּ: אִין! אָמַר לוֹן: לַאֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא לֹא יְהַבִיתוּן, אֶלָּא לִי?!

רַבִּי יוֹחָנָן – בְּרַבִּי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר לָקִישׁ – בְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה? רַבִּי יוֹחָנָן – בְּרַבִּי, אֲפִילוּ דְּיִסְבּוֹר בְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה, חוֹמֶר הִיא בַּחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה, דְּאָמַר רַבִּי לָקִישׁ – בְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה. אֲפִילוּ דְּיִסְבּוֹר בְּרַבִּי, חוֹמֶר הִיא בַּחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה, דְּאָמַר רַבִּי

[דף י"ד ע"א]

יוֹחָנָן: מָקוֹם וְחָצֵר וְשַׂבָּת – אֵינָן תּוֹרָה. רַבִּי אִימִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַמְחֲוִור שָׁבְּכוּלָן – זֶה חָצֵר בֵּית שְׁמִירָה. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת, אַחַת בְּמִגְדָּלָא, וְאַחַת בְּטִיבֶּרְיָא, הָעֲבִירוּ בְזוֹ שֶׁבְּמִגְדָּלָא לְאוֹכְלָן בְּזוֹ שֶׁבְּטִיבֶּרְיָא, מִכָּאן שֶׁהָעֲבִירָן דֶּרֶךְ הֶיתֵּר – מוּתָּר.

אַתְיָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי כְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה. וְרוּבָּה מִן דְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה. מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה – בְּעוֹמֵד בְּמָקוֹם פְּטוּר. מַה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי – בְּעוֹמֵד בְּמָקוֹם חִיּוּב. מִכָּאן שֶׁהָעֲבִירָן דֶּרֶךְ הֶיתֵּר – מוּתָּר.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר – דְּרוּבָּא מִן תַּרְוֵויהוֹן. דְּרַבִּי לְיֶעֶזֶר אָמַר: מִכָּאן שֶׁהִתְחִיל בָּהֶן דֶּרֶךְ הֶיתֵּר – מוּתָּר.

נִיחָא לֹא מִן הַסַּל וְלֹא מִן הַקּוּפָּה. וְלֹא מִן הַמּוּקְצֶה? כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן: מְלַקֵּט אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם צִירַף – חַיָּיב, וֶאֱמוֹר אוּף הָכָא בֵּן! אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מוּקְצֶה עָשׂוּ אוֹתָהּ כִּמְצוֹרָף.

תָּנֵי דְּבֵי רַבִּי: אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: מַה נַן קַיָּימִין? אִם כְּשֶׁשָּׁכְרוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּזֵיתִים, כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר. וְאִם שֶׁשָּׁכְרוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּגוּפָן שֶׁל זֵיתִים – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי שֶׁהוּא אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר, וְאִם צִירַף – חַיָּיב! אֶלָּא כַּי נַן קַיָּימִין, כְּשֶׁשָּׁכְרוּ לְנַכֵּשׁ עִמּוֹ בְּזֵיתִים. מִן דְּבַתְרָה, לְנַכֵּשׁ עִמּוֹ בַּבְּצָלִים. אָמַר לוֹ: "עַל מְנַת לוֹכַל יָרָק" – מְקָרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. וְאִם צִירַף – חַיָּיב.

רַבִּי חַגַּיי שָׁאַל לְחַבְרַיָּא: מַהוּ אָהֵן פָּטוּר דְּתָנֵינַן הָכָא? אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם אוֹכֵל עֲרַאי בַּשָּׂדֶה וְהוּא פָּטוּר. אָמַר לוֹן: וְכָא אָתְינַן מַתְנֵי מִשּׁוּם אוֹכֵל עֲרַאי בַּשָּׂדֶה וְהוּא פָּטוּר? אֶלָּא מִשּׁוּם הֶבְקֵר, שֶׁכֵּן אִם הִכְנִיסוֹ לְבֵיתוֹ – פָּטוּר. דְּתָנֵי: מָצָא

[דף י"ד ע"ב]

כַּלְכָּלָה מְחוּפָּה בָּעֶלִין – אֲסוּרָה מִשּׁוּם גָּזֵל, וְחַיֶּיבֶת בְּמַעַשְׂרוֹת. אֲסוּרָה מִשּׁוּם גָּזֵל – מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנִין. וְחַיֶּיבִין בְּמַעַשְׂרוֹת – שֶׁעַד עַכְשָׁיו דַּעַת בְּעָלִים עָלֶיהָ. עַד הֵיכָן? עַד בְּדֵי שֶׁיָּכוֹל לִתְרוֹם מִן הַמּוּבְחָר. לֹא הָיָה יָכוֹל לִתְרוֹם מִן הַמּוּבְחָר – עוֹשֶׂה אוֹתָהּ דְּמִים וְאוֹכְלָהּ.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: דְּמִים מַהוּ שֶׁיִּטְבְּלוּ בְּמָקוֹם? אוֹ מֵאַחַר שֶׁהַבְּעָלִים מוֹצִיאִין אוֹתָהּ – לֹא נִטְבְּלָה?

רַבִּי מָנָא בָּעֵי: הַגַּע עַצְמְךָ! שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה בְּפִיו, לֹא נִמְאַם הוּא? יָכוֹל הוּא לְהַחֲזִירָהּ? אִם אוֹמֵר אַתְּ בֵּן, לֹא נִמְצָא אוֹכֵל טֶבֶל לְמַפְרֵעַ? הָדָא אָמְרָה: דְּמִים – כְּמָקוֹם הֵן.

מָצָא בַּלְּבָלָה, בְּמָקוֹם שֶׁהָרוֹב מַכְנִיסִין לַשּׁוּק – אָסוּר לוֹכַל מִפְּנֵי עֲרַאי, וּמְתַקְּנָהּ דְּמַאי. בְּמָקוֹם שֶׁהָרוֹב מַכְנִיסִין לַבָּתִּים – מוּתָּר לוֹכַל מִפְּנֵי עֲרַאי, וּמְתַקְּנָהּ וַדַּאי. מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה – מְתַקְּנָהּ דְּמַאי. מַכְנִיסָהּ לַבַּיִת – מְתַקְּנָהּ וַדַּאי.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: דְּמַאי מַהוּ שֶׁיִּטְבּוֹל לְוַדַּאי? אִם אוֹמֵר

[דף ט״ו ע״א]

אַתְּ בֵּן, לֹא נִמְצֵאתָ מַקְדִּים!

רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹצָדָק: צָרִיךְ לְהַתְנוֹת וְלוֹמַר: ״אִם מֵאוֹתָן שֶׁמַּכְנִיסִין לַשּׁוּק הִיא – מַה שֶּׁעָשִׂיתִי עָשׂוּי. וְאִם לָאו – לֹא עָשִׂיתִי כְּלוּם״! שֶׁלֹּא תְהֵא מֵאוֹתָן שֶׁמַּכְנִיסִין לַבַּיִת, וְנִמְצֵאת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר טְבוּלָה לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה.

מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה – מְתַקְּנָהּ דְּמַאי. מַכְנִיסָהּ לַבַּיִת – מְתַקְּנָהּ וַדַּאי.

וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מֵאוֹתָהּ שֶׁמַּכְנִיסִין לַשּׁוּק הִיא, וְנִמְצֵאת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה טְבוּלָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר! אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: בְּקוֹרֵא שֵׁם עַל מַעֲשְׂרוֹתָיו.

עַד כְּדוֹן דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ גוֹרֶן, אֲבָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גוֹרֶן – מַפְרִישִׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה.

כְּהָדָא דְתָנֵי: מָצָא פֵּירוֹת מְמוּרְחִין בַּשָּׂדֶה, מְכוּנָסִין – אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל. מְפוּזָּרִין – מוּתָּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – חַיָּבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת, וּפְטוּרִין מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַגּוֹרֶן שֶׁתִּיעָקֵר, אֶלָּא אִם כֵּן נִתְרְמָה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה.

מַעֲשְׂרוֹת מֵהֵיכָן נִיטָּלוֹת, מִן הַבַּיִת אוֹ מִן הַשָּׂדֶה? נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: חָבֵר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ מְגוֹרָה מְלֵאָה פֵּירוֹת, אֲפִילוּ בּוֹ בַּיּוֹם הִכְנִיסָן – חֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת מְתוּקָנִים. וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִטְרְפָה דַּעְתּוֹ שָׁעָה אַחַת?! אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא: תִּפָּתֵר, שֶׁמֵּת מִתּוֹךְ יִישׁוּב.

רַבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רַבִּי פִּנְחָס שָׁמַע לָהּ מִן הָכָא: עִישׁוּר אַחֵר שֶׁאֲנִי עָתִיד לָמוּד – נָתוּן לַעֲקִיבָה בֶּן יוֹסֵף שֶׁיִּזְקֹף בּוֹ לָעֲנִיִּים. הָדָא אָמְרָה: מִן הַבַּיִת.

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא שָׁמַע לָהֶן מִן הָכָא: מִי שֶׁהָיוּ פֵּירוֹתָיו בַּמְּגוּרָה, וְנָתַן טָאָה לְבֶן לֵוִי וּטְאָה לְעָנִי. הָדָא אָמְרָה: מִן הַבַּיִת.

רַבִּי אַבָּא מָרִי שָׁמַע לָהּ מִן הָכָא: (דברים כו, יג) **מִן הַבַּיִת** – זוּ חַלָּה. הָדָא אָמְרָה: מִן הַשָּׂדֶה.

[דף ט״ו ע״ב]

מתני׳ מָצָא קְצִיצוֹת בַּדֶּרֶךְ, אֲפִילּוּ בִּצַּד שְׁדֵה קְצִיעוֹת. וְכֵן תְּאֵנָה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ, וּמָצָא תַּחְתֶּיהָ תְּאֵנִים – מוּתָּרוֹת מִשּׁוּם גָּזֵל וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.

הַזֵּתִים וְהֶחָרוּבִין – חַיָּבִין. מָצָא גְּרוֹגְרוֹת, אִם דָּרְסוּ רֹב בְּנֵי אָדָם – חַיָּב. וְאִם לָאו – פָּטוּר. מָצָא פִּלְּחֵי דְּבֵילָה – חַיָּב. בְּיָדוּעַ שֶׁהֵן מִדָּבָר הַגָּמוּר.

הֶחָרוּבִין עַד שֶׁלֹּא כִּינְסָן לְרֹאשׁ גַּגּוֹ – מוֹרִיד מֵהֶן לַבְּהֵמָה וּפָטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

גמרא אָמַר רַבִּי יוֹנָה: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לַדֶּרֶךְ. הָא בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵירוֹ – לֹא. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְהוּא שֶׁמָּצָא זֵיתִים תַּחַת זֵיתִים, וַחֲרוּבִין תַּחַת חֲרוּבִין. אֲבָל אִם מָצָא זֵיתִים תַּחַת חֲרוּבִין, וַחֲרוּבִין תַּחַת זֵיתִים – לָא בְּדָא.

וְלֹא בָּבָתִים הֵן גְּדָרָסוֹת? אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא: תִּפְתֵּר שֶׁרוֹב דּוֹרְסִין בַּשָּׁדוֹת.

רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי: וְאֵינָהּ נִיכֶּרֶת אִם דְּרוּסָה הִיא אִם אֵינָהּ דְּרוּסָה? אָמַר רַבִּי שָׁאוּל: פְּעָמִים שֶׁהִיא פּוֹקַעַת תַּחַת הַגַּלְגַּל וְהִיא דְּרוּסָה, וְהִיא נִרְאֵית שֶׁאֵינָהּ דְּרוּסָה. פְּעָמִים שֶׁהָרֶגֶל דּוֹרַסְתָּהּ, וְהִיא אֵינָהּ דְּרוּסָה, וְנִרְאֵית כִּדְרוּסָה.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: הָדָא דְתֵימָא בְּמָקוֹם שֶׁכּוּלָּם דּוֹרְסִים בַּשָּׁדוֹת, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁרוֹב דּוֹרְסִין בַּשָּׁדוֹת, אוֹתָן שֶׁדָּרְסוּ [בַּבַּיִת], אוֹתָן הַמְּיוּעָט שֶׁעֲתִידִין לִדְרוֹס – מְצָטָרְפִין.

[דף ט״ז ע״א]

אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: לְפִי שֶׁאֵין שְׁבָחוֹ שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם לִהְיוֹת אוֹכֵל בַּשּׁוּק. כְּהָדָא רַבִּי לְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה אָכֵיל בְּשׁוּקָא, חַמְתֵּיהּ רַבִּי מֵאִיר, אָמַר לֵיהּ: בְּשׁוּקָא אַתְּ אָכֵיל? וּבַטַּל גַּרְמֵיהּ.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ וְאֵיזֶהּ הִיא חָצֵר שֶׁהִיא חַיֶּבֶת בַּמַּעֲשְׂרוֹת? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: חָצֵר הַצּוֹרִית שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁאָחַד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל – פְּטוּרָה.

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׁ מִלֶּאֱכוֹל בְּתוֹכָהּ – חַיֶּבֶת.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁנִּכְנָס לָהּ וְאֵין אוֹמֵר לוֹ: ״מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּתוֹכָהּ״ – פְּטוּרָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, הַפְּנִימִית – חַיֶּבֶת, וְהַחִיצוֹנָה – פְּטוּרָה. הַגַּגּוֹת – פְּטוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שֶׁל חָצֵר חַיֶּבֶת.

בֵּית שַׁעַר וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת – חֲרֵי אֵלּוּ כַּחָצֵר. אִם חַיָּיבֶת – חַיָּיבִין, וְאִם פְּטוּרָה – פְּטוּרִין.

הַצְּרִיפִין וְהַבּוּרְגָּנִין וְהָאֶלִיקְטִיּוֹת – פְּטוּרִין. סוּכַּת גִּינּוֹסָר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֵיחַיִם וְתַרְנְגוֹלִין – פְּטוּרִין.

סוּכַּת הַיּוֹצְרִים, הַפָּנִימִית – חַיָּיבֶת, וְהַחִיצוֹנָה – פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינָהּ דִּירַת הַחַמָּה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים – פְּטוּרָה.

סוּכַּת הֶחָג בֶּחָג – רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.

[דף ט"ז ע"ב]

גמרא אֵיזוֹ הִיא חָצֵר. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל שֶׁהַשּׁוֹמֵר יוֹשֵׁב עַל פִּתְחָהּ וּמְשַׁמֵּר.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: כּוּלְהוֹן מִן הַבַּיִת לָמְדוּ. בַּיִת – טוֹבֵל דְּבַר תּוֹרָה, אָמַר (דברים כג, יג) **בְּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת.**

שָׁמְעוֹן קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹן: הָלָכָה כְּדִבְרֵי כוּלְהוֹן לְהַחְמִיר. וְלָמָּה לֹא אֲמָרִינָן לֵיהּ מִשְּׁמֵיהּ? דְּלֵיתֵיהּ מִילְתָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן פְּלִיגָא עַל מִילְתָא.

תָּנֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל – פָּטוּר.

בְּשְׁנֵי שׁוּתָפִין. לֹא בִּשְׁנֵי דְיוּרִין. מַה בֵּין שׁוּתָפִין, מַה בֵּין דְּיוּרִין? בְּשֵׁם שֶׁהַשּׁוּתָפוּת מְמַחָה, כָּךְ הַדְּיוּר מְמַחֶה. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: בְּבַעַל הַבַּיִת וְדִיוּרוֹ – הִיא מַתְנִיתָא, בַּעַל הַבַּיִת מְמַחֶה עַל יְדֵי דִיוּר, וְאֵין דִּיוּר מְמַחֶה עַל יְדֵי בַּעַל הַבַּיִת.

עָלֶיהָ שָׁמְעוֹן קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: הָלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּרַבִּי עֲקִיבָה.

רַבִּי יוֹנָה אָמַר, זְעֵירָא וְרַבִּי אֵימִי, תְּרֵיהוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הָלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּרַבִּי עֲקִיבָא.

אָמַר רַבִּי אֵימִי: הוֹרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּאִילֵּין דְּבֵי רַבִּי אֵימִי: הָלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּרַבִּי עֲקִיבָה.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָא בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: מַה בָּא רַבִּי יְהוּדָה לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ? אָמַר לוֹ: לֹא כְּלוּם.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לְגַג מְבוּצָר לַאֲוִיר חָצֵר – הִיא מַתְנִיתָא! מִכָּאן שֶׁהָעֲבִירָן דֶּרֶךְ חָצֵר – לֹא נִטְבְּלוּ? תִּפָּתֵר, אִי כְּרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי יוּדָה, אִי כְּרַבִּי, בְּשֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹתָן מוּקְצָה, וְנִמְלַךְ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָן.

אָמַר רַבִּי אָבִין: וְהוּא שֶׁיְּהֵא בְּגַג אַרְבַּע עַל אַרְבַּע. מַה הַבַּיִת – אֵינוֹ טוֹבֵל עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע, אַף הַגַּג – אֵינוֹ פּוֹטֵר עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע.

דְּתָנֵי: בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת – פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקֶה, וּמִן הָעֵירוּב, וְאֵינוֹ טוֹבֵל לְמַעֲשְׂרוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ חִיבּוּר לָעִיר, וְהַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת – מוּתָּר לֵישֵׁב בּוֹ, וְאֵין נוֹתְנִים לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לִפְנֵי פִּתְחוֹ, וְאֵין צָמִית בַּיּוֹבֵל, וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, וְאֵין הַבָּעָלִים חוֹזְרִין עָלָיו מֵעוֹרְכֵי מִלְחָמָה.

מַהוּ שֶׁיִּטְּבְלוּ לְבַעַל הַבּוּרְגָּנִין? מִן מַה דְּתָנֵי: בַּיִת סָפֵר וּבֵית תַּלְמוּד – טוֹבְלִין לַסֵּפֶר וְלַמִּשְׁנָה, אֲבָל לֹא לַאֲחֵרִים – הָדָא אָמְרָה: שֶׁהֵן טוֹבְלִין לְבַעַל הַבּוּרְגָּנִין.

רַבִּי אוֹמֵר: אַרְבַּע אַמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם אַרְבַּע דְּפָנוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבַּע דְּפָנוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבַּע אַמּוֹת וְאַרְבַּע דְּפָנוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוּדָה מְחַיֵּיב בַּמְּזוּזָה.

מִסְתַּבְּרָא, רַבִּי יוּדָה יוֹדֵי לְאִילֵּין רַבָּנִין. אִילֵּין רַבָּנִין לֹא יוֹדוּן לְרַבִּי יוּדָה. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת וְאַרְבַּע דְּפָנוֹת – שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וְאֵינוֹ טוֹבֵל לְמַעֲשְׂרוֹת.

הֲלָכָה ד' מתני' תְּאֵינָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בֶּחָצֵר – אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר. וְאִם צֵירַף – חַיָּיב.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַחַת בִּימִינוֹ, וְאַחַת בִּשְׂמֹאלוֹ, וְאַחַת בְּפִיו.

עָלָה לִרְאשָׁהּ – מְמַלֵּא חֵיקוֹ וְאוֹכֵל.

גֶּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בֶּחָצֵר – נוֹטֵל אֶת כָּל

[דף י"ז ע"א]

הָאֶשְׁכּוֹל. וְכֵן בָּרִימּוֹן, וְכֵן בָּאֲבַטִּיחַ; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְגָרְגֵּר בָּאֶשְׁכּוֹלוֹת, וּפוֹרֵט בָּרִמּוֹן, וְסוֹפֵת בָּאֲבַטִּיחַ.

כּוּסְבָּר שֶׁהִיא זְרוּעָה בֶּחָצֵר – מְקָרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. וְאִם צֵירַף – חַיָּיב.

סֵיאָה, וְאֵיזוֹב, וְהַקּוּרְנִית שֶׁבְּחָצֵר, אִם הָיוּ נִשְׁמָרִים – חַיָּיבִין.

תְּאֵינָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בֶּחָצֵר וְנוֹטָה לַגִּינָּה – אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר. עוֹמֵד בַּגִּינָּה וְנוֹטָה לֶחָצֵר – אוֹכֵל אַחַת אַחַת. וְאִם צֵירַף – חַיָּיב.

עוֹמֶדֶת בָּאָרֶץ וְנוֹטָה בְּחוּץ לָאָרֶץ, אוֹ עוֹמֶדֶת בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִיקָּר.

וּבְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִיקָּר.

וּבְעָרֵי מִקְלָט – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַגּוֹף.

וּבִירוּשָׁלַיִם – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַגּוֹף.

גמרא תָּנֵי: נוֹתְנִין לוֹ שָׁהוּת לְפַצֵּעַ בְּהּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה, שְׁנִיָּיה, שְׁלִישִׁית.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: שֶׁאִם לִיקֵּט אֶת הַשְּׁנִיָּיה בְּתוֹךְ כְּדֵי שְׁהוּת הָרִאשׁוֹנָה – נִטְבְּלוּ שְׁתֵּיהֶן.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: זָרַק אֶת הָרִאשׁוֹנָה לְמַעְלָה מֵאֲוִיר עֲשָׂרָה, לֹא הִסְפִּיקָה לֵירֵד לְמַטָּה מֵאֲוִיר עֲשָׂרָה עַד שֶׁלִּיקֵּט אֶת הַשְּׁנִיָּה – נִטְבְּלוּ שְׁתֵּיהֶן?

רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ בִּימִינוֹ, וְשָׁלֹשׁ בִּשְׂמֹאלוֹ, וְשָׁלֹשׁ בְּפִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל יְדֵי דַּהֲוָה אָכָלָן – הֲוָה מְשַׁעֵר גַּרְמֵיהּ כֵּן.

רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָזַל לְגַבֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּי רַבִּי יוֹסֵי בֶּן לָקוֹנְיָא חֲמוּי, הֲוָה מָזֵג לֵיהּ וְהוּא שָׁתֵי, מָזֵג לֵיהּ וְהוּא שָׁתֵי. אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁמַעְתְּ מִן אֲבוּךְ כַּמָּה אָדָם צָרִיךְ לִגְמוֹת בְּכוֹס? אָמַר לֵיהּ: כְּמוֹת שֶׁהִיא – אַחַת. בְּצוֹנְן – שְׁתַּיִם. בְּחַמִּין – שָׁלֹשׁ. וְלֹא שִׁעֲרוּ חֲכָמִים לֹא בְּיֵינְךָ שֶׁהוּא נָאֶה, וְלֹא בְּכוֹסְךָ שֶׁהוּא קָטָן, וְלֹא בִּכְרֵיסִי שֶׁהִיא רְחָבָה.

וַהֲוָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה צָווּח לֵיהּ: חַלָּא בַּר חַמְרָא! אָמַר לֵיהּ: לָמָּה אַתְּ צָווּח לִי בֵּן? אָמַר לֵיהּ: עַד דַּעֲרַקְתְּ וְאָזְלִית לָךְ לְלוּדְקֵיָא.

אָמַר לֵיהּ: וְלֹא קוֹצִין כְּסִיחִין כַּפַּחְתִּי? אָמַר לֵיהּ: וְלֹא הָיָה לְךָ לֵילֵךְ לְסוֹף הָעוֹלָם, לְהַנִּיחַ בַּעַל הַגִּינָה שֶׁיְּקוֹץ אֶת קוֹצִין.

נִתְגַּלְגְּלָה מֵאֵילֶיהָ, מַהוּ מַחֲזִירָתָהּ? כְּמָה דְתֵימַר תַּמָּן: מַחֲזִירָן לִמְקוֹמָן וְאוֹכֵל, וְאוּף הָכָא. תַּמָּן – בְּמַחֲזִירָן בִּמְקוֹם פְּטוּר. בְּרַם הָכָא – בְּמַחֲזִירָן לִמְקוֹם חִיּוּב. מַה דָּמֵי לָהּ? הָיָה עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַתְּאֵנָה.

מַה אַתְּ עָבִיד לָהּ? בְּעוֹמֵד בָּעִיר? בְּעוֹמֵד בַּשָּׂדֶה? יֵיבָא בְּהָדָא, הָיָה עוֹמֵד בַּשָּׂדֶה, וְאָמַר: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִים שׁוֹכְחִין עוֹמֶר שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּשְׁכָחוּהוּ – אֵינָהּ שִׁכְחָה. הָיָה עוֹמֵד בָּעִיר, וְאָמַר: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִים שׁוֹכְחִין עוֹמֶר שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּשְׁכָחוּהוּ – הֲרֵי זֶה שִׁכְחָה. דִּכְתִיב (דברים כד, יט): **בְּשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ,** וְלֹא בָּעִיר וְשָׁכַחְתָּ.

[דף י"ז ע"ב]

תַּמָּן תָּנֵינַן: הָיָה אוֹכֵל אֶת הָאֶשְׁכּוֹל, וְנִכְנַס מִן הַגִּינָה לְחָצֵר, רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמוֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמוֹר.

רַבִּי זְעֵירָה, רַבִּי חִייָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹ דְּרַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר, אוֹ רַבִּי טַרְפוֹן עָבַד עוּקְצַת הָאוֹכֶל מִתְּחִילָּתוֹ.

רַבִּי אִילָא, רַבִּי אִיסִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹ רַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר, אוֹ רַבִּי טַרְפוֹן עָבַד אֲכִילָה שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ אֲכִילוֹת – כַּאֲכִילָה אַחַת.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר? מְשׁוּם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ בְּהֶיתֵּר. אָמַר רַבִּי נָתָן: לֹא שָׁרַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: מְשׁוּם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ בְּהֶיתֵּר, אֶלָּא שֶׁרַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: יַמְתִּין עַד שֶׁיֵּצֵא שַׁבָּת, אוֹ עַד שֶׁיּוֹצֵא חוּץ לְתְחוּמוֹ, וְיִגְמוֹר.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֶמְיָה: חָצֵר שֶׁהִיא נֶעֱדֶרֶת – חֲרֵי הִיא כְּגִינָּה, אוֹכְלִין בְּתוֹכָהּ עֲרַאי. אָמַר רַבִּי שַׁמְלַאי: הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה.

תָּנֵי: זֶרַע רוּבָּהּ – פְּטוּרָה. נָטַע רוּבָּהּ – חַיֶּבֶת. אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא שֶׁנְּטָעָהּ לְנוֹיֶיהָ שֶׁל חָצֵר.

הָדָא יָלְפָא מִן הַהִיא, וְהַהִיא יָלְפָא מִן הָדָא. הָדָא יָלְפָא מִן הַהִיא, זֶרַע רוּבָּהּ – פְּטוּרָה, וְהוּא שֶׁתְּהֵא נֶעֱדֶרֶת. וְהַהִיא יָלְפָא מִן הָדָא, שֶׁאִם הָיְתָה נֶעֱדֶרֶת – שֶׁהִיא פְּטוּרָה. וְהוּא – שֶׁעִידֵּר רוּבָּהּ.

הָדָא דְתֵימַר: אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר – בְּעוֹמֵד בַּגִּינָּה. הָדָא דְתֵימַר: אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר, וְאִם צִירֵף חַיָּיב – בְּעוֹמֵד בְּחָצֵר.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: הָיְתָה נִיטֶּלֶת בִּדוֹקָנֵי?

דָּיְלָמָא, רַבִּי זְעֵירָא וְרַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא וְרַבִּי לֵוִי הָווֹן יָתְבִין, וַהֲוָה רַבִּי זְעֵירָא מְקַנְתֵּר לְאִילֵּין דְּאַפְּדְתָּא, וְצָוַח לְהוֹן: סִיפְּרֵי קִיסְמֵי! אָמַר לֵיהּ רַבִּי בָּא בַּר כַּהֲנָא: לָמָּה אַתְּ מְקַנְתֵּר לוֹן? שְׁאַל וְאִינּוּן מְגִיבִין לָךְ!

אָמַר לֵיהּ: מַהוּ דֵּין דִּכְתִיב (תהלים עו, יא): **כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ, שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר.** אָמַר לֵיהּ: **כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ** – בָּעוֹלָם הַזֶּה. **שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר** – לָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר לֵיהּ: אוֹ נֵימַר: **כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ** – בָּעוֹלָם

[דף י"ח ע"א]

הַבָּא. **שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר** – בָּעוֹלָם הַזֶּה?

אָמַר רַבִּי לֵוִי: כְּשֶׁתְּעוֹרֵר חֲמָתְךָ עַל הָרְשָׁעִים – צַדִּיקִים רוֹאִין מַה אַתְּ עוֹשֶׂה לָהֶן, וְהֵן מוֹדִין לִשְׁמָךְ.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: הֵיא חֲפֵּכָה וְהִיא מַהְפֵּכָה, לָא שָׁמְעִינַן מִינָּהּ כְּלוּם! יִרְמְיָה בְּנִי, אֲזִל צוֹר צוֹר דּוּקְנֵיתָא דְּהִיא טָבָא מִן כּוּלָּם.

תַּמָּן תָּנֵינַן: כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה – חֲרֵי הוּא כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, חוּץ מִן הַשָּׂדוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַשָּׂדוֹת. מַה טַעְמָא דְּרַבָּנִין? נֶאֱמַר (ויקרא כה, לו): **וְקָם הַבַּיִת.**

אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת, מְנַיִן לְרִבּוֹת בָּתֵּי בַּדִּין, בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת, וּמֶרְחֲצָאוֹת, וְשׁוֹבָכוֹת, וּמִגְדָּלוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: **אֲשֶׁר בָּעִיר.** יָכוֹל אַף הַשָּׂדוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: **הַבַּיִת.** מַה בַּיִת שֶׁהוּא מְיוּחָד שֶׁהוּא בֵּית דִּירָה, יָצְאוּ שָׂדוֹת שֶׁאֵינָן בֵּית דִּירָה.

מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? **וְקָם הַבַּיִת.** אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת, מְנַיִן לְרִבּוֹת בָּתֵּי בַדִּין, בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת, וּמֶרְחָצָאוֹת, וְשׁוֹבָכוֹת, וּמִגְדָּלוֹת, וְהַשָּׁדוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: **אֲשֶׁר בָּעִיר.**

אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה – פָּרַט לַבַּיִת הַבָּנוּי בַּחוֹמָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כּוֹתֶל הַחִיצוֹן – הוּא הַחוֹמָה. רַבִּי יְהוּדָה דָּרִישׁ **אֲשֶׁר ״לוֹ״ חוֹמָה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרִישׁ **אֲשֶׁר ״לֹא״ חוֹמָה.**

אָמַר רַבִּי חִינְנָא: וְהוּא שֶׁעָלָה דֶּרֶךְ הַנּוֹף. אֲבָל אִם עָלָה דֶּרֶךְ הָעִיקָּר – כְּבַר קְלָטוֹ הָעִיקָּר.

מַתְנִיתָא – דְּבֵית שַׁמַּאי הִיא. דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין: הַכֹּל כְּלִפְנִים.

תָּנֵי: הֶחְזִיר אֶת הַנּוֹף מִכְּפָנִים – כּוּלּוֹ כְּלִפְנִים. וְאִית בָּהֶן תַּנָּיֵא קַדְמָיֵא כְּבֵית שַׁמַּאי.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים

פֶּרֶק רְבִיעִי

מתני׳ הַכּוֹבֵשׁ, הַשּׁוֹלֵק, הַמּוֹלֵחַ בַּשָּׁדֶה – חַיָּיב.

הַמְכַמֵּן בָּאֲדָמָה – פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה – פָּטוּר.

[דף י״ח ע״ב]

הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים שֶׁיֵּצֵא מֵהֶן הַשָּׁרָף – פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ – פָּטוּר. וְאִם סָחַט וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ – חַיָּיב.

הַמְקַפֵּא לַתַּבְשִׁיל – פָּטוּר. וְלַקְדֵּירָה – חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹר קָטָן.

גמרא הַכּוֹבֵשׁ הַשּׁוֹלֵק כו׳. אוֹר – טוֹבֵל. מָלַח – טוֹבֵל. מָלַח – טוֹבֶלֶת. תְּרוּמָה – טוֹבֶלֶת. שַׁבָּת – טוֹבֵל. חֲצַר בֵּית שַׁמַּי – טוֹבֶלֶת.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲרֵי מָלַח וְשַׁבָּת וְחָצֵר – אֵינָן תּוֹרָה.

רַבִּי אַמֵּי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַמְחֻוָּור שֶׁבְּכוּלָּן – זוּ חֲצַר בֵּית שַׁמַּי.

הַכּוֹבֵשׁ, עַד שֶׁיִּכְבּוֹשׁ כָּל צָרְכּוֹ? הַשּׁוֹלֵק, עַד שֶׁיִּשְׁלוֹק כָּל צָרְכּוֹ?

נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: הַמְּהַבְהֵב שִׁיבָּלִין בָּאוּר – נִטְבָּלוּ. בְּלֹא כָךְ אֵינָן מְחוּסָּרִין מִלְּאכָה עַל יְדֵי הָאוּר?!

שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהוּא גָּמַר מְלַאכְתּוֹ. וְיֵידָא אָמְרָה דָּא? הַמְּקַטֵּף שִׁיבָּלִין לְעִיסָתוֹ לְאוֹכְלָן מְלִילוֹת – נִיטְבָּלוּ. לַעֲשׂוֹתָן עִיסָּה – לֹא נִטְבָּלוּ.

כָּבַשׁ וְשָׁלַק שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַבְּעָלִים – תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאִיתְפַּלְגוּן, הַמְמָרֵחַ כִּרְיוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִטְבַּל. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לֹא נִטְבַּל.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: תַּמָּן – אֶיפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לְמָרֵחַ?! בְּרַם הָכָא – אֶיפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִכְבּוֹשׁ.

שְׁלָקוֹ בִּרְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ, פְּדָאוֹ וְהִכְנִיסוֹ לַחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה, מַהוּ? עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – נִטְבַּל. זוֹ – תּוֹרָה, וְזוֹ – אֵינָהּ תּוֹרָה.

הִכְנִיסוֹ לַחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה, פְּדָיוֹ וּשְׁלָקוֹ, מַהוּ? דִּבְרֵי הַכֹּל נִטְבַּל. וְכִי מַה עָשָׂה מַעֲשֶׂה בִּרְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ?

הִקְדִּישׁוֹ, וּשְׁלָקוֹ, הִכְנִיסוֹ לַחֲצַר בֵּית שְׁמִירָה, פְּדָיוֹ וּשְׁלָקוֹ, מַהוּ? דִּבְרֵי הַכֹּל נִטְבַּל. [שְׁלָקוֹ] פְּדָיוֹ וְצִיפְּקוֹ מַהוּ? אֵין תֵּימַר: הָאוֹר טוֹבֵל – הָאוֹר

[דף י"ט ע"א]

פּוֹטֵר. וְאֵין תֵּימַר: אֵין הָאוֹר טוֹבֵל – אֵין הָאוֹר פּוֹטֵר.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: טִיגְּנוֹ בַּשָּׁדֶה מַהוּ? בְּלֹא כָךְ אֵין הָאוֹר טוֹבֵל?! אִילּוּ אֶפְשָׁר דְּלָא מִיתַּן גַּבֵּיהּ מְשַׁח – בָּעֵי הֲוָה.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר כַּהֲנָא אָמַר רַבִּי יוֹנָה: תָּנֵי רַבִּי חַלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל: עָשָׂה הֶיסֵּב בַּשָּׂדֶה – טוֹבֵל. אִם לֹא הֶיסֵּב – אֵינוֹ טוֹבֵל. אִין [אֵיזֶה] הוּא הֶיסֵּב שֶׁהוּא טוֹבֵל? כָּל הֶיסֵּב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יַיִן. קָצַב לְהֵיסֵּב וְלֹא הֵיסֵּב?

תָּנֵי: הַשּׁוּם וְהַשַּׂחֲלַיִּים וְהַחַרְדָּל שֶׁשְּׁחָקוֹ בַּשָּׂדֶה – טְבָלוֹ. עַד כְּדוֹן בְּשׁוּם שֶׁל טֶבֶל שֶׁשְּׁחָקוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל חוּלִין. שׁוּם שֶׁל חוּלִין שֶׁשְּׁחָקוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל טֶבֶל? רַבִּי וְעֶזְרָא, רַבִּי חִיָּיא בַּר אַשִּׁי בְּשֵׁם רַב: אָשְׁכּוֹל שֶׁשְּׁחָטוֹ לְכוֹם – נִטְבַּל. לְתַמְחוּי – לֹא נִטְבַּל. בְּלֹא כָךְ אֵין הָאוֹר טוֹבֵל? תִּפְתַּר: בְּתַבְשִׁיל צוֹנִין.

לַקְּדֵירָה – חַיָּיב. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לְקְדֵירָה רֵיקָנִית – הִיא מַתְנִיתָא.

מַתְנִיתִין לֹא אָמַר כֵּן! אֶלָּא הַמַּקְפָּה לַתַּבְשִׁיל – פָּטוּר. לַקְּדֵירָה – חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹר קָטָן.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵנִים לַשַּׁבָּת, וְשָׁכַח לְעַשְּׂרָן – לֹא יֹאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ.

כַּלְכָּלַת שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הִילֵּל מְחַיְּבִין.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַלּוֹקֵט כַּלְכָּלָה לְשִׁלֹּחַ לַחֲבֵרוֹ – לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר.

הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן – טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בַּמָּלַח וְאוֹכֵל. אִם מָלַח וְנָתַן לְפָנָיו – חַיָּיב.

רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: מִן הַמַּעֲטָן הַטָּהוֹר – חַיָּיב. מִן הַמַּעֲטָן הַטָּמֵא – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

שׁוֹתִין עַל הַגַּת, בֵּין עַל הַחַמִּין, בֵּין עַל הַצּוֹנֵן, וּפָטוּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר בִּי רַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּיב. וְחָכָמִים אוֹמְרִים: עַל הַחַמִּין – חַיָּיב. וְעַל הַצּוֹנֵן – פָּטוּר.

גמרא רַב הַמְנוּנָא אָמַר: תִּינוֹק שֶׁחִיפָּה כַּלְכָּלָה לַשּׁוּק – נִטְבְּלָה. מָקוֹם שֶׁמַּחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל גָּדוֹל מִתְקַיֶּימֶת – שָׁם מַעֲשָׂיו שֶׁל קָטָן מִתְקַיְּימִין.

רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי: כְּלוּם מַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל גָּדוֹל מִתְקַיֶּימֶת, עַד שֶׁיִּפְתַּח לַשּׁוּק. וְדִכְוָותָהּ, אֵין מַעֲשָׂיו שֶׁל קָטָן מִתְקַיְּימִין, עַד שֶׁיִּפְתַּח לַשּׁוּק!

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב הַמְנוּנָא! תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵינִים לְשַׁבָּת וְשָׁכְחוּ לְעַשְׂרָן – לֹא יֹאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד שֶׁיְּתַעֲשְׂרוּ! רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הַמְנוּנָא: תִּפָּתֵר, בְּשֶׁלְּקָטוּם עִם דְּמְדּוּמֵי חַמָּה, וְהוֹכִיחַ מַעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶן עַל מַחְשַׁבְתָּן.

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הַשַּׁבָּת – טוֹבָלֶת. מִפְּנֵי שֶׁלְּקָטוּם לְשַׁבָּת, הָא אִם לְקָטוּם שֶׁלֹּא לְשַׁבָּת – לֹא. רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב הַמְנוּנָא: אֲפִילּוּ לְקָטָם לְשַׁבָּת – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי לְעֶרֶב שַׁבָּת.

[דף י"ט ע"ב]

אֲפִילּוּ עַל דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לֵית הִיא פְּלִיגָא?! וְלֹא תִּינוֹקוֹת אִינּוּן?! וַאֲפִילּוּ לְקָטוּם לְשַׁבָּת – כְּמִי שֶׁלְּקָטוּם שֶׁלֹּא לְשַׁבָּת! רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא: תִּיפָּתֵר, שֶׁלְּקָטוּם עִם דְּמְדּוּמֵי חַמָּה, וְהוֹכִיחַ מַעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם עַל מַחְשַׁבְתָּן.

רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: בְּכַלְכָּלָה שֶׁל תְּאֵנִים – הִיא מַתְנִיתָא. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: אֲפִילּוּ נִצְרָה.

רַבִּי לְעָזָר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי יַנַּאי: תִּפָּתֵר, בִּתְאֵינָה הַמְיוּחֶדֶת לְשַׁבָּת.

דָּלְמָא, רַבִּי חִיָּיא, רַבִּי אִימִּי, רַבִּי אִיסִּי, הֲווֹן יָתְבִין. עָבַר חַד טָעֵין כַּלְכָּלָה דִּתְאֵינִים. אָמְרוּ לֵיהּ: לִיזְבּוֹן. אָמַר לְהוּ: כַּלְכָּלַת שַׁבָּת אֵינָהּ מִזְּבְּנָה.

רַבִּי חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא אָמַר רַבִּי יוּדָא אֶלָּא בְּכַלְכָּלַת שַׁבָּת? אִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּלִיקֵּט כַּלְכָּלָה לְשַׁלְחָהּ לַחֲבֵירוֹ, שֶׁהוּא מַקְפִּיד עָלֶיהָ בְּכַלְכָּלַת שַׁבָּת?

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַב? דְּרַב אָמַר: הוּא אָסוּר לוֹכַל! פַּתַּר לָהּ, בְּעוֹשֶׂה מַעֲטָן בַּשָּׂדֶה.

וְקַשְׁיָא, אִם מָלַח טוֹבָלֶת – לָמָּה לִי צִירוּף? וְאִם צִירוּף – לָמָּה לִי מָלַח? אֶלָּא: עַל יְדֵי זֶה וְעַל יְדֵי זֶה.

מַה נַן קַיָימִין? אִם בְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מַעֲטִינִין – דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר. אִם בְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַעֲטָן אֶחָד – דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר! אֶלָּא כַּי נַן קַיָימִין: בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲטָן טָהוֹר, וְלַחֲבֵירוֹ מַעֲטָן טָמֵא. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: אָדָם מַחְזִיר עַל מַעֲטָן שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְרַבָּנִין אָמְרֵי: אֵין אָדָם מַחְזִיר לְמַעֲטָן שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל הַחַמִּין – חַייָב, שֶׁהוּא קֶבַע. עַל הַצוֹנִין – פָּטוּר, שֶׁהוּא עֲרַאי. יָכוֹל הוּא מַחְזִירֶתִּיהּ.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אַף בְּמַה שֶׁבְּלָגִין – לֹא נִטְבַּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָתִיד לְהַחְזִירוֹ, בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ.

[דף כ׳ ע״א]

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הַמְקַלֵּף בַּשְׁעוֹרִים – מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם קִילֵּף וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ – חַייָב.

הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת שֶׁל חִיטִּים – מַנִּפְיחַ עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל. וְאִם נִפָּה וְנָתַן לְתוֹךְ חֵיקוֹ – חַייָב.

גמרא אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: יָכִיל אֲנָא מְקַלֵּף תַּרְתֵּי תַּרְתֵּי.

וְתָנֵי כֵּן: בְּשְׁעוֹרִים, שְׁנַיִם – פָּטוּר, שָׁלֹשׁ – חַייָב. בְּחִיטִּים, שָׁלֹשׁ – פָּטוּר, אַרְבַּע – חַייָב.

הוּנָא בַּר חִינְנָא, וְרַב תַּחֲלִיפָא בַּר אִימִי, הֲווֹן יָתְבִין קוּמֵי רַבִּי לְעָזָר.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֵין כּוּלְהוֹן בַּר אִימִי – הָהֵן, בַּר רַב אִימִי. אֵין כּוּלְהוֹן בַּר רַב אִימִי – הָהֵן, רַב אִימִי.

וְהַוְיִין לֵיהּ עַד קִישְׁרֵי אָצְבְּעָתֵיהּ. וַהֲווֹן סָבְרִין מִינֵיהּ, וְהָפַךְ אַפּוֹי לְכוֹתְלָא, וַחֲווֹ לוֹן מִלֹּא שִׁיעֲלוֹן.

וְתָנֵי כֵּן: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְנַפֶּה לֹא בְּקָנוֹן וְלֹא בְּתַמְחוּי. וּלְעָנְיַן שַׁבָּת – עַד כְּגְרוֹגְרוֹת.

רַבִּי חִייָא בַּר אַדָּא בָּעֵי קוּמֵי רַבִּי מָנָא: הָכָא אַתְּ אָמַר: בִּשְׁעוֹרִין, שְׁתַּיִם – פָּטוּר, שָׁלֹשׁ – חַייָב. וְכָא, אַתְּ אָמַר הָכֵין!

אָמַר לֵיהּ: שָׁנְיָיא הִיא הָכָא – שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

וְתָנֵי כֵּן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ לַגּוֹרֶן. אֲבָל הָיָה סָמוּךְ לַגּוֹרֶן, אֲפִילּוּ יֶתֶר מִכֵּן – מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ כּוּסְבָּר שֶׁזָּרָעוֹ לְזָרַע, יָרָקוֹ – פָּטוּר. וְאִם זָרָעוֹ לְיָרָק – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַשֶּׁבֶת – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק וְזִירִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק, אֶלָּא הַשַּׁחֲלִיים וְהַגַּרְגֵּר בִּלְבָד.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תְּמָרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן, וְשֶׁל חַרְדָּל, וְשֶׁל פּוֹל הַלָּבָן – חַייָבוֹת בַּמַּעֲשֵׂר.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמּוֹסֵר מַפְתֵּחַ לְעַם הָאָרֶץ, הַבַּיִת - טָמֵא. מָסַר לוֹ הַחִיצוֹן וְלֹא מָסַר לוֹ הַפְּנִימִי, הַחִיצוֹן - טָמֵא, וְהַפְּנִימִי - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִיגַּע. הָיוּ שָׁם זִיזִין יוֹצְאִין גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ חֲדִין גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִיגַּע. הָיָה הַחִיצוֹן שֶׁל אֶחָד וְהַפְּנִימִי שֶׁל אֶחָד, אַף עַל פִּי שֶׁהַטָּהֳרוֹת נְתוּנוֹת בְּצַד מַפְתְּחוֹ שֶׁל פְּנִימִי - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת. הַנִּכְנָס שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּצַד הַטָּהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ:

ב. חָבֵר שֶׁהָיָה יָשֵׁן בְּבֵיתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וְכֵלָיו מְקֻפָּלִין וּמֻנָּחִין תַּחַת רֹאשׁוֹ, סַנְדָּלָיו וְחֻבְיָתוֹ לְפָנָיו - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר. חָבֵר שֶׁאָמַר לְעַם הָאָרֶץ: 'לֵךְ וְיָשֵׁן בְּתוֹךְ הַבַּיִת' - כָּל הַבַּיִת בִּרְשׁוּתוֹ. 'צֵא וְאֵישַׁן עַל מִטָּה פְּלוֹנִית' - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אוֹתָהּ מִטָּה, וְעַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִיגַּע מֵאוֹתָהּ הַמִּטָּה. אָמַר לוֹ: 'שְׁמוֹר לִי פָּרָה זוֹ שֶׁלֹּא תִכָּנֵס לְתוֹךְ הַבַּיִת'. 'שְׁמוֹר לִי פָּרָה זוֹ שֶׁלֹּא תְּשַׁבֵּר אֶת הַכֵּלִים' - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין, שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא שְׁמִירַת הַפָּרָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: 'שְׁמוֹר לִי הַבַּיִת הַזֶּה שֶׁלֹּא תִכָּנֵס בּוֹ הַפָּרָה'. 'שְׁמוֹר לִי כֵּלִים הַלָּלוּ שֶׁלֹּא תְּשַׁבֵּרֵם הַפָּרָה' - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. רַבִּי אוֹמֵר: אֲמָנִין שֶׁיְּרֵדוּ לְלַקֵּט צְרוֹרוֹת וְחַרְסִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת - כָּל הַבַּיִת בִּרְשׁוּתָן:

ג. אִשְׁתּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ טוֹחֶנֶת עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁל חָבֵר בִּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה, אֲבָל לֹא בִּזְמַן שֶׁהִיא טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בִּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה לֹא תִטְחַן, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת, שֶׁחֲבֵרְתָּהּ נוֹתֶנֶת לָהּ וְאוֹכֶלֶת:

ד. הַגַּבָּאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אִם אָמְרוּ נִכְנַסְנוּ אֲבָל לֹא נָגַעְנוּ - הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין,

הַשָּׁלֵם

שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. אִם הָיוּ אֲחֵרִים מְעִידִין עֲלֵיהֶם שֶׁנִּכְנְסוּ - אֵין נֶאֱמָנִין לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ, וּבִזְמַן שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֲחֵרִים מְעִידִין עֲלֵיהֶן - אֵינָם נֶאֱמָנִין מִפְּנֵי שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן מְעִידִים. וְאִם הָיָה עוֹבֵד כּוֹכָבִים עִמָּהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲחֵרִים מְעִידִין בָּהֶן שֶׁנִּכְנְסוּ - הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין מִפְּנֵי שֶׁאֵימַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים עֲלֵיהֶן:

ה. הַגַּנָּבִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת - כָּל הַבַּיִת כֻּלּוֹ טָמֵא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשֹׁט [אֶת] יְדֵיהֶן וְלִיגַּע. נִמְצָא מָקוֹם הַגְּנֵבָה, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל הַבַּיִת כֻּלּוֹ טָהוֹר, עַד פִּי מָקוֹם הַגְּנֵבָה. רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא מִמָּקוֹם הַגְּנֵבָה עַד מָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִין לִפְשֹׁט אֶת יְדֵיהֶן וְלִיגַּע מִמָּקוֹם הַגְּנֵבָה. מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר לַחֲכָמִים בַּחֲרוּרִין וְהַדּוּתִין, שֶׁאֵין בָּהֶם מָקוֹם רַגְלֵי הַגַּנָּבִין - שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשֹׁט אֶת יְדֵיהֶן וְלִיגַּע:

ו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לַחֲכָמִים בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁל אוֹלָיְארִין שֶׁהֵם נִפְתָּחִין זוֹ לְתוֹךְ זוֹ, שֶׁאִם הָיוּ כֵּלִים נִשְׁמָטִין מֵאֲחוֹרֵיהֶן - שֶׁהֵן טְמֵאִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - טְמֵאִין. הַמְּנִיחַ כֵּלָיו בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁל אוֹלָיְארִין, נָעַל וְחָתַם, אַף עַל פִּי שֶׁבָּא וּמְצָאוֹ מְפֻתָּח פָּתוּחַ וְחוֹתָם מְקֻלְקָל - טָהוֹר. חוֹתָם שֶׁאָמְרוּ, אֲפִלּוּ טִיט אֲפִלּוּ קֵיסָם. נִפְרַשׂ כֵּלָיו מֵחַלּוֹנוֹת שֶׁל אוֹלָיְארִין - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים נִשְׁעָן עֲלֵיהֶן. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ נִימָא אַחַת יוֹצֵאת מֵהֶן - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמִּדְרָס מֵבִיא טֻמְאָה לְעַצְמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא:

ז. הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מֵאוֹמָנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְהַמּוֹסֵר כֵּלִים לְאוֹמָנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - טְמֵאִין מִדְּרָס וּטְמֵאִים טֻמְאַת מֵת. הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מֵאוֹמָנֵי עַם הָאָרֶץ, וְאָמַר לוֹ: 'שְׁמוֹר לִי אֶת אֵלּוּ' - טְמֵאִין מִדְּרָס וּטְהוֹרִין מִטֻּמְאַת מֵת. הִנִּיחָן עַל כְּתֵפוֹ - טְמֵאִין אַף מִטֻּמְאַת מֵת. אָמַר רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי: לֹא נִתְחַלְּקוּ בֵּית

תּוֹסֶפְתָּא

שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמּוֹסֵר לְיָחִיד שֶׁהֵן טְמֵאִין, וְעַל הַמַּנִּיחַ בִּפְנֵי רַבִּים שֶׁהֵן טְהוֹרִים. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַמּוֹסֵר לְרַבִּים וְעַל הַמַּנִּיחַ לְיָחִיד, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשָּׁכַח כֵּלִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְטִהֲרוּ, שֶׁאֵינָהּ רְשׁוּת עַם הָאָרֶץ:

ח,ח הִנִּיחַ כֵּלָיו בְּבֵית הַמֶּרְחָץ, וּבָא וּמְצָאָן כְּמוֹת שֶׁהֵן - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין, וּמְלַמְּדִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כֵּן (בְּטָהֳרוֹת). הִנִּיחַ גִּתּוֹ וּבוֹרוֹ וְנִכְנַס לָעִיר, אַף עַל פִּי שֶׁבָּא וּמְצָא עַם הָאָרֶץ עוֹמֵד בְּצִדָּן - טְהוֹרִין. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נָסְךְ. עִם הָאָרֶץ שֶׁבָּא לְהַזּוֹת - אֵין מַזִּין עָלָיו וְעַל כֵּלָיו אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אֲבָל חָבֵר שֶׁבָּא לְהַזּוֹת - מַזִּין עָלָיו וְעַל כֵּלָיו מִיָּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁהָיָה בְּחֶזְקַת אוֹכְלֵי תְרוּמָה. לֹא הָיָה בְּחֶזְקַת אוֹכְלֵי תְרוּמָה, מַזִּין עָלָיו - מִיָּד, וְעַל כֵּלָיו - מִשִּׁשְׁתַּמֵּר:

ט. הָיָה לָבוּשׁ חָלוּק וְעָטוּף בְּטַלִּית, וְהָיָה בְּלִבּוֹ עַל הֶחָלוּק, וְאֵין בְּלִבּוֹ עַל הַטַּלִּית - הֶחָלוּק טָהוֹר וְהַטַּלִּית טְמֵאָה. הָיָה סָל עַל כְּתֵפוֹ וְהַמַּגְרֵפָה בְּתוֹכָהּ, וְהָיָה בְּלִבּוֹ עַל הַסָּל, וְאֵין בְּלִבּוֹ עַל הַמַּגְרֵפָה - הַסָּל טָהוֹר וְהַמַּגְרֵפָה טְמֵאָה:

י. הָיָה מְשַׁתֵּמֵשׁ מִן הַחֲבִית בְּחֶזְקַת שֶׁל חֻלִּין, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת שֶׁל תְּרוּמָה - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, מִפְּנֵי שֶׁסְּפֵק טְבוּל יוֹם. אָמְרוּ לוֹ עַל הַתְּלוּיָה: 'טְהוֹרָה הִיא' - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה. וְאִם אָמַר: 'הֲרֵינִי מַנִּיחָהּ עַד שֶׁאֶשְׁאַל עָלֶיהָ' - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה:

יא. מַשְׁקִין טְמֵאִין וּטְהוֹרִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. וּמַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁסִּנְּנָה מַשְׁקִין תְּלוּיִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְנָפַל כְּכָר שֶׁל תְּרוּמָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְטִמְּאוּהוּ מִפְּנֵי שֶׁהִסִּיחָה דַּעְתָּהּ מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּילָא: מִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא? מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים גַּרְגְּרָנִיּוֹת הֵן, אִשָּׁה מְגַלָּה אֶת הַקְּדָרָה לֵידַע מַה חֲבֵרְתָּהּ מְבַשֶּׁלֶת.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. חָבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִין בֶּחָצֵר, וְשָׁכְחוּ כֵּלִים בֶּחָצֵר, הָרְאוּי לִיטַּמֵּא מִדָּרָס - טָמֵא מִדָּרָס, וְהָרְאוּי לִיטַּמֵּא טָמֵא מֵת - טָמֵא מֵת. זֶה סָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה סָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, זֶה מְחִיצָה בִּפְנֵי פִּתְחוֹ וְזֶה מְחִיצָה בִּפְנֵי פִּתְחוֹ, זֶה מַנִּיחַ כֵּלָיו בְּתוֹךְ סָכָתוֹ וְזֶה מַנִּיחַ כֵּלָיו בְּתוֹךְ סָכָתוֹ, זֶה מַנִּיחַ כֵּלָיו עַל גַּבֵּי מְחִצָּתוֹ וְזֶה מַנִּיחַ כֵּלָיו עַל גַּבֵּי מְחִצָּתוֹ - הַכֹּל טְהוֹרִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם לֹא סָכָה וְלֹא מְחִיצָה - טְהוֹרִין, שֶׁזֶּה מַנִּיחַ לִפְנֵי פִּתְחוֹ וְזֶה מַנִּיחַ לִפְנֵי פִּתְחוֹ. לָזֶה מְחִיצָה אוֹ סָכָה לִפְנֵי פִּתְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְלָזֶה מְחִצָּה אוֹ סָכָה לִפְנֵי פִּתְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין, שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לִכְנֵס וְלָזֶה רְשׁוּת לִכְנֵס:

ב. חָבֵר שֶׁהִנִּיחַ אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין עַל גַּבֵּי מַעְיָן וְיָרַד לִשְׁתּוֹת - טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁאֲחֵרִים מְמַשְׁמְשִׁין בָּהֶן. חָבֵר שֶׁהָיָה מוֹכֵר אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ, הִנִּיחָן וְנִכְנַס - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִפְּנֵי שֶׁאֲחֵרִים מְמַשְׁמְשִׁים בָּהֶן:

ג. נֶאֱמָנִים עַמֵּי הָאָרֶץ עַל טְבִילַת טְמֵא מֵת, וְאֵין נֶאֱמָנִים עַל טְבִילַת מַדָּף. חָבֵר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ פֵּרוֹת - הוֹלְכִים אַחַר רֹוב מְכַנְּסֵי, אִם רֹב מְכַנְּסֵי תְּרוּמָה - תְּרוּמָה. הִנִּיחַ טָהֳרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת. הִנִּיחַ כֵּלִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הִזּוּ וְלֹא שָׁנוּ, אוֹ שָׁנוּ וְלֹא הִזּוּ, אוֹ שֶׁמָּא לֹא הִזּוּ כָּל עִקָּר. חָבֵר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ פֵּרוֹת, אֲפִלּוּ אוֹתָן הַיּוֹם כְּנָסָן - הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת מְתֻקָּנִין:

ד. עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו וְהִיוּ לוֹ טָהֳרוֹת, וְאָמַר: 'בְּרִי לִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ', בִּזְמַן שֶׁהֵן עֲשׂוּיוֹת עַל גַּבֵּי אֲחֵרִים - אֲסוּרוֹת לוֹ וַאֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם. עַל גַּבֵּי עַצְמוֹ - מְתֻרוֹת לוֹ וַאֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם מְתֻרוֹת לוֹ - מְתֻרוֹת לְכָל אָדָם, וְאִם אֲסוּרוֹת לְכָל אָדָם - אֲסוּרוֹת לוֹ. וְכֵן עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהָיָה לוֹ יַיִן, וְאָמַר: 'בְּרִי לוֹ שֶׁלֹּא נִטְמָא', בִּזְמַן שֶׁהוּא עָשׂוּי עַל גַּבֵּי אֲחֵרִים - אָסוּר לוֹ וְאָסוּר לְכָל אָדָם. עַל גַּבֵּי

תּוֹסֶפְתָּא

עַצְמוֹ - מֻתָּר לוֹ וְאָסוּר לְכָל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם מֻתָּר לוֹ - מֻתָּר לְכָל אָדָם, וְאִם אָסוּר לְכָל אָדָם - אָסוּר לוֹ:

ה. הַמְאַבֵּד וְהַמּוֹצֵא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְעָבַר עֲלֵיהֶן לַיְלָה אֶחָד - טְמֵאִין מִדְּרָס וּטְהוֹרִין מִטֻּמְאַת מֵת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָבֵד מַחַט וּמָצָא מַחַט - טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: מַחַט שֶׁאָבַד הוּא מַחַט שֶׁמָּצָא. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַנִּיחַ וְשָׁכַח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן לַיְלָה אַחַת - אֵין טְמֵאִין מִדְּרָס, וּבְמַנִּיחַ וְשָׁכַח בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְעָבַר עֲלֵיהֶן לַיְלָה אֶחָד - טְמֵאִין מִדְּרָס וּטְהוֹרִין מִטֻּמְאַת מֵת. הַמְאַבֵּד וְהַמּוֹצֵא בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הֲרֵי זֶה טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר:

ו. כֵּלִים שְׁטוּחִין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - טְהוֹרִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ לְמַעְלָה מִמְּאָה אַמּוֹת - טְמֵאִים. גַּגּוֹ שֶׁל חָבֵר לְמַעְלָה בְּצַד גַּגּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, חָבֵר שׁוֹטֵחַ שָׁם כֵּלִים וּמַנִּיחַ שָׁם טָהֳרוֹת. אַף עַל פִּי שֶׁעַם הָאָרֶץ יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִיגַּע שָׁם - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: גַּגּוֹ שֶׁל חָבֵר לְמַעְלָה מִגַּגּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, חָבֵר שׁוֹטֵחַ שָׁם כֵּלִים וּמַנִּיחַ שָׁם טָהֳרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִיגַּע:

ז. נָפַל כֶּלְיוֹ בְּתוֹךְ בְּאֵרוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה טָמֵא, וְטָהוֹר בַּעֲלָיְתוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַשְׁקֶה סָרוּחַ - הֲרֵי זֶה טָהוֹר. אָמְרוּ לוֹ: אֵין הַמַּשְׁקִין יוֹצְאִין מִידֵי הַפְּרָה וְלֹא מִידֵי הַכֶּלֶב. חִטִּין הַיּוֹצְאִין עִם גְּלָלֵי הַבָּקָר, וּשְׂעוֹרִין הַיּוֹצְאִין עִם גְּלָלֵי הַבְּהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב עֲלֵיהֶן לְאוֹכְלִין - אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. כִּנָּסָן לְאוֹכְלִין - אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אוֹכָלִין. גְּלָלִין אַף עַל פִּי שֶׁכִּנָּסָן לְמַשְׁקִין - בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. גּוֹזָל שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל גַּת, חָשַׁב עָלָיו לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים - טָמֵא, לַכֶּלֶב - טָהוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. מַעֲשֶׂה הָיָה וְנִמְנוּ עָלָיו חֲמִשָּׁה זְקֵנִים בְּלוּד, וְטִמְּאוּהוּ:

ח. עֲרֵבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה מִמַּשְׁקֶה - אֵין לָשִׁין בָּהּ קֶמַח שֶׁל חֻלִּין, וְאֵין עוֹרְכִין בָּהּ בְּצַק שֶׁל תְּרוּמָה. אֲבָל אִם רוֹצֶה, מֵבִיא קֶמַח שֶׁל חֻלִּין וְעוֹרֵךְ לְתוֹכָהּ בְּצַק שֶׁל תְּרוּמָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בְּצַק שֶׁל תְּרוּמָה נוֹגֵעַ בָּעֲרֵבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמְּזַחֲלָה שֶׁהִיא שׁוֹתֶתֶת וְיוֹרֶדֶת מַשְׁקִין, וּבָא טָמֵא וְהִפְסִיקָן, הָעֶלְיוֹנִים - טְמֵאִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּרוּרִין עַל גַּבֵּי יָדָיו, וְהַתַּחְתּוֹנִים - טְהוֹרִין. (מַקֵּל שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טוֹפֵחַ - טְמֵאִין. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כֵּיוָן שֶׁהִשִּׁיקָהּ לַמִּקְוֶה - טְהוֹרָה):

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְשֻׁתְּגְּמֵר מְלַאכְתָּן. הַגּוֹמֵר אֶת זֵיתָיו בְּנֵי יוֹמָן - חָזְרוּ לְדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וּלְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: מוֹחַל - מַשְׁקֶה הוּא. וּמִפְּנֵי מָה טְהָרוּ מוֹחֵל - הֵיוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים עַד שֶׁלֹּא תְּגַמֵּר מְלַאכְתּוֹ? מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹחַל - מֵי פֵּרוֹת הוּא. וּמִפְּנֵי מָה טְהָרוּ מוֹחַל הַיּוֹצֵא מִשֶּׁקֶת בֵּית הַבַּד? מִפְּנֵי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ בְּלֹא צַחְצוּחֵי שֶׁמֶן. הַמּוֹחַל הַיּוֹצֵא מִן הַשֶּׁמֶן - טָמֵא. מִן הַמַּעְטָן - טָהוֹר. כִּנְּסוֹ וַעֲשָׂאוֹ שֶׁקֶת - טָמֵא:

ב. הָעוֹטֵן זֵיתָיו בִּשְׁנֵי הַבַּדִּין, כֵּיוָן שֶׁנִּגְמַר אֶחָד מֵהֶן - הֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה. הַמּוֹסֵק זֵיתָיו בַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן וְעָתִיד לְהוֹרִידָן לַגָּלִיל הַתַּחְתּוֹן, אִם עַד שֶׁלֹּא מְסָקָן חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן - טְהוֹרִין. וְאִם מִשֶּׁמְּסָקָן חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן - רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר. הַגּוֹמֵר אֶת זֵיתָיו וְעָתִיד לְמוֹכְרָן - טְהוֹרִין. לְחַפּוֹתָן בְּעָלִין - טְמֵאִים:

ג. הַלּוֹקֵחַ מַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אִם יֵשׁ מַסִּיק עַל פִּי הָאֲדָמָה - יַעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה, וְאִם לָאו - יַעֲשׂוּ טֻמְאָה. וּמִשֶּׁל יִשְׂרְאֵל - נֶאֱמָן לוֹמַר: 'לֹא גְּמַרְתִּיו'. הָיְתָה לוֹ אוֹם שֶׁל זֵיתִים וּמְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹתָם בְּטָהֳרָה,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָתִיד לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן קַל אֶחָד אוֹ שְׁנֵי קַלִּין - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים. וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין:

ד. הָעוֹטֵן זֵיתָיו בִּכְנֵי עַם הָאָרֶץ וְנָעַל וְחָתַם - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ שָׁם מַפְתֵּחַ אַחֵר וְחוֹתָם אַחֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּא וּמָצָא מַפְתֵּחַ פָּתוּחַ וְחוֹתָם מְקֻלְקָל - טָהוֹר. חוֹתָם שֶׁאָמְרוּ, אֲפִלּוּ טִיט וַאֲפִלּוּ קִיסָם. הָיוּ שָׁם חוֹרִין וּסְדָקִין - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מוֹשִׁיט אֶת הַקָּנֶה וּמְסִיטָן. הָיוּ שָׁם חֲלוֹנוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים - נִדּוֹנִין כִּפְתָחִים:

ה. הָעוֹטֵן זֵיתָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - עוֹשֶׂה לָהֶן מְחִיצָה מִן הָאָרֶץ וְעַד הַקּוֹרוֹת. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ נִיסּוֹטִין מֻחְמָת הַמְּחִיצָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיְתָה גְּבוֹהָ מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מַגַּעַת לַקּוֹרוֹת - טְהוֹרָה. וְהָעוֹטֵן בֵּית הַבַּד - כְּעוֹטֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ:

ו. מִי שֶׁגָּמַר אֶת זֵיתָיו - יְשַׁיֵּר קֻפָּה אַחַת; וְיִתְּנֶנָּה לְעֵינֵי הַכֹּהֵן אוֹ יוֹלִיךְ לוֹ הַמַּפְתֵּחַ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִיָּד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מֵעֵת לְעֵת. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲפִלּוּ גָּמַר אֶת זֵיתָיו בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת - יוֹלִיךְ לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִיָּד, וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמַּנִּיחַ זֵיתִים בַּכּוֹתֶשׁ שֶׁיִּמְלָחוּם - שֶׁאֵינָן מַכְשִׁירִין. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁיְּהוּ נוֹחִים לְכִתּוּשׁ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מַכְשִׁירִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינָן מַכְשִׁירִין:

ז. הַזַּיִת שֶׁפָּצָעוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת - הֻכְשַׁר. סוֹפְתוֹ בְּמֶלַח - לֹא הֻכְשַׁר. לְיַדַּע אִם יֵשׁ בּוֹ שֶׁמֶן - לֹא הֻכְשַׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֻכְשַׁר. הָיְתָה לוֹ אוֹם שֶׁל זֵיתִים וְעָתִיד לְהוֹפְכוֹ, כֵּיוָן שֶׁתָּקַע בָּהּ אֶת הַיָּתֵד אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוּשִׁין הַרְבֵּה - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חִבּוּר. מִשֶּׁהָפְכָם נַעֲשׂוּ אוֹם - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָן חִבּוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חִבּוּר:

הַשָּׁלֵם

ח. גַּרְגְּרִין שֶׁנִּשְׁרוּ בַּמַּיִם, נַעֲשׂוּ אוֹם - רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: אֵינָן חִבּוּר. וַרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חִבּוּר. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן חִשֵּׁב עֲלֵיהֶן וְרָצָה לְטוֹל מֵהֶן בַּד אֶחָד אוֹ שְׁנֵי בַּדִּין - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: קוֹצֶה בְּטָמְאָה וּמְחַפֶּה בְּטָהֳרָה וּמוֹלִיךְ בְּטָהֳרָה לְבֵית הַבַּד. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר: אַף מְחַפֶּה בְּטָמְאָה. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲקֹר אֶת כָּל הָאוֹם, אֶלָּא מָקוֹם שֶׁנֶּהֱגוּ לְהָנִיחַ כַּדֵּי בַד - מַנִּיחַ כַּדֵּי בַד. כַּדֵּי בְּדִידָה - מַנִּיחַ כַּדֵּי בְּדִידָה. קַתְכוֹ - מַנִּיחַ קַתְכוֹ. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים. וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲקֹר אֶת כָּל הָאוֹם. וְאִם עָקַר כָּל הָאוֹם - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אַף עַל פִּי שֶׁעָקַר אֶת כָּל הָאוֹם - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים. וְהָעוֹטֵן בְּבֵית הַבַּד - כְּאִלּוּ עוֹטֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ:

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר

א. הָיָה קוֹצֶה מִן הַמַּעֲטָן וּמַעֲלֶה לְרֹאשׁ הַגַּג, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בַּגַּג - הַמַּעֲטָן טָהוֹר. נִמְצָא בַּמַּעֲטָן - הַגַּג טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא בַּגַּג - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא גַּג. בַּמַּעֲטָן - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא מַעֲטָן. נִמְצָא בְּגוּשׁ וּבְגַג, בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים - הַמַּעֲטָן טָמֵא, לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים - הַמַּעֲטָן טָהוֹר. הַקּוֹרֶץ מִקְרֶצֶת מִן הָעִסָּה וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּמִקְרֶצֶת הָעִסָּה - טָהוֹרָה, בְּעִסָּה הַמִּקְרֶצֶת - טְמֵאָה; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא בְּעִסָּה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עִסָּה. בְּמִקְרֶצֶת - אֵין טָמֵא אֶלָּא מִקְרֶצֶת. נִמְצָא בְּתוֹכָהּ שֶׁל מִקְרֶצֶת - הַכֹּל טָמֵא:

ב. הַמְּעָרָה מְכֻלִּי לְכֻלִּי וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בַּתַּחְתּוֹן - הָעֶלְיוֹן טָהוֹר. בָּעֶלְיוֹן - הַתַּחְתּוֹן טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נִמְצָא שֶׁרֶץ בָּעֶלְיוֹן - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא עֶלְיוֹן. בַּתַּחְתּוֹן - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא תַּחְתּוֹן. נִמְצָא פְּרוּרִין עַל גַּבֵּי פְּרוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁנָּגַע בְּכַבִּיצָה - אֵינוֹ טָמֵא. פְּרוּרִין שֶׁעַל גַּבֵּי פְּרוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁנָּגַע בְּכַבִּיצָה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי חֲנִינָא: עוֹדֵהוּ הַשֶּׁרֶץ שָׁם - תּוֹחֵב בָּהֶן קְסָמִים:

יג. עֲנָבִים עַד אֵימָתַי מְטַמְּאִין טָמֵאת אוֹכָלִין? עַד שֶׁיְּהַלְכוּ. וּמְשֶׁהָלְכוּ בָּהֶן שְׁתֵּי וָעֵרֶב וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָּהֶן גַּרְגְּרִין שְׁלֵמִים - מְטַמְּאִין טָמֵאת אוֹכָלִין. זֵיתִים עַד אֵימָתַי מְטַמְּאִין טָמֵאת אוֹכָלִין? עַד שֶׁיִּטְעָנוּ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּטְחֲנוּ. טָחֲנָן וְנִשְׁתַּיְּרוּ מֵהֶן גַּרְגְּרִין שְׁלֵמִין - מְטַמְּאִין טָמֵאת אוֹכָלִין. וְאִלּוּ הֵן פָּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים? הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַקּוֹרָה. הֵגִיפָן מִן הַזֵּיתִים, כְּנָסָן לְאוֹכָלִין - מְטַמְּאִין טָמֵאת אוֹכָלִין. וְהַחֲרָצָנִין וְהַזָּגִין אַף עַל פִּי שֶׁכְּנָסָן לְאוֹכָלִין - בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ:

ד. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו וְאַף עַל פִּי שֶׁחִשֵּׁב עָלָיו - טָהוֹר. כְּנָסָן לְתוֹךְ הַכְּלִי - טָמֵא. הַדּוֹרֵס עֲנָבִים בְּחָבִיּוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן צָף עַל גַּבֵּי יָדָיו - טָהוֹר. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ:

ה. הַבּוֹצֵר כַּרְמוֹ לַשּׁוּק, אִם לֹא מָצָא לָהֶן שׁוּק - מַחֲזִירָן לַגַּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁמּוֹלִיכִין בְּסַלִּים טְמֵאִים וּבְקוּפּוֹת טְמֵאוֹת - טְהוֹרִין. זֵיתִים לַשּׁוּק, לֹא מָצָא לָהֶן שׁוּק מַחֲזִירָן לַבַּד אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹלִיכָן בְּסַלִּין טְמֵאִין וּבְקוּפּוֹת טְמֵאוֹת - טְהוֹרִין. זֵיתִים וַעֲנָבִים טְהוֹרִין שֶׁנִּכְנְסוּ לִרְשׁוּת הַגַּת - הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה:

ו. הַלּוֹקֵחַ מַשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה מִיִּשְׂרָאֵל - יַעֲשֶׂה בְּטָהֳרָה. מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים - יַעֲשֶׂה בְּטֻמְאָה, מַשְׁטִיחַ שֶׁל עָלִין, בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים - יַעֲשֶׂה בְּטֻמְאָה. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַשְׁטִיחַ שֶׁל עָלִין כְּמַשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה, מִיִּשְׂרָאֵל - יַעֲשֶׂה בְּטָהֳרָה, וּמֵעוֹבֵד כּוֹכָבִים - יַעֲשֶׂה בְּטֻמְאָה:

ז. הַלּוֹקֵחַ מַשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹתוֹ צְמוּקִין - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בְּטָהֳרָה. הָאוֹכֵל מִן הַסְּלִים וּמִן הַמַּשְׁטִיחַ שֶׁל אֲדָמָה, אָכַל וְהוֹתִיר כְּסָאָה כְּסָאתַיִם וּזְרָקָן לַגַּת, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹפְצָן לַגַּת וְהַיַּיִן מְנַתֵּז עַל גַּבֵּי עֲנָבִים - טָהוֹר. וְכֵן בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵין חוֹשֵׁשׁ

הַשָּׁלֵם

מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ. נָפַל מִמְּנוּ גַּרְגֵּר יְחִידִי, אִם יֵשׁ לוֹ חוֹתָם - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנִּגַּע בִּמְקוֹם חוֹתָם, לֹא נָגַע בִּמְקוֹם חוֹתָם - טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן כִּפַּר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנִּגַּע בִּמְקוֹם הַמַּשֶּׁקֶה, לֹא נָגַע בִּמְקוֹם הַמַּשֶּׁקֶה - טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ נָפְלָה הֵימֶנּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה בֵּיצִים וּדְרָסָן כֶּלֶן בְּבַת אַחַת, מַשֶּׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן - טָהוֹר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדָּרַס עֲלֵיהֶן - בָּטְלָה, שֶׁאֵין לַמַּשְׁקִין בַּמֶּה יִטְמָא. מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עַל פִּי הַבּוֹר וְנִתְזָה צְנוֹרָה מִפִּיו, סָפֵק הִגִּיעַ לַבּוֹר סָפֵק לֹא הִגִּיעַ, שֶׁל שֶׁמֶן - סְפֵקוֹ טָמֵא, שֶׁל יַיִן - סְפֵקוֹ טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֶבֶל הַבּוֹר קוֹלֶטֶת:

ח. הַזּוֹלֵף אֶת הַבּוֹר בְּכָל אַחַת וְאַחַת, נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ בָּרִאשׁוֹנָה - כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בָּאַחֲרוֹנָה - הִיא טְמֵאָה וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת. בָּאֶמְצָעִית, הֵימֶנָּה וּלְמַטָּה - טְמֵאָה, הֵימֶנָּה וּלְמַעְלָה - טְהוֹרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁבְּדַק וְלֹא כִסָּה, אוֹ כִסָּה וְלֹא בְּדַק. הָיָה בּוֹדְקָן וּמְכַסָּן, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאֶחָד מֵהֶן - הַכֹּל טָמֵא:

ט. הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא צָף עַל גַּבֵּי שִׂפַת הַבּוֹר שֶׁל גַּת - סְפֵקוֹ טָמֵא. לְפוֹעָלִים - סְפֵקוֹ טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סְפֵק טֻמְאָה צָפָה. גַּת הָעֶלְיוֹנָה - רִשׁוּת הָרַבִּים, וְהַתַּחְתּוֹנָה - רְשׁוּת הַיָּחִיד. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָרַבִּים נִכְנָסִין בְּזוֹ וְיוֹצְאִין בְּזוֹ. אֲבָל אֵין שָׁם אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד אוֹ פִּרְצָה אַחַת - זוֹ וְזוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד:

י. מִי שֶׁהָיוּ גִּתָּיו וּבַדָּיו טְמֵאִין וּמְבַקֵּשׁ לְטַהֲרָן; הַדָּפִין וְהַלּוּלְבִין וְהָעֲדָשִׁים - מְדִיחָן וְהֵן טְהוֹרִין. שֶׁל נְצָרִין וְשֶׁל בִּצְבּוּץ - צָרִיךְ לְנַגְּבָן. שֶׁל שִׁיפָּה וְשֶׁל גֶּמִי - צָרִיךְ לְיַשֵּׁן. כַּמָּה הוּא מְיַשְּׁנָן? שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִגַּת לְגַת וּמִבַּד לְבַד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם רָצָה לְטַהֲרָן מִיָּד - חוֹלְטָן בְּרוֹתְחִים אוֹ מוֹלְגָן בְּמֵי זֵיתִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: נוֹתְנָן בְּצִינּוֹר שֶׁמֵּימָיו מְקֻלָּחִין וּבַמַּיִם

תּוֹסֶפְתָּא

שְׁמֵימָיו רוֹדְפִים. כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְנַגֵּב לְיַיִן נָסָךְ, כָּךְ הוּא מְנַגֵּב לְטָהֳרוֹת:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ ׳אִם לֹא הֵדִיחַ - טָהוֹר׳? שֶׁאֵין הַמַּיִם שֶׁמַּגְּבָא עֲלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתָּלְשׁוּ. הִגְבִּיהָן - רַבּוּ הַטְּהוֹרִין עַל הַטְּמֵאִין. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ ׳אִם הֵדִיחַ - טָמֵא׳? הֶכְשְׁרוּ הַמַּיִם שֶׁבְּיָדוֹ וְנִטְמְאוּ, וְטִמְּאוּ אֶת הַכִּכָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהֵדִיחַ בֵּין שֶׁלֹּא הֵדִיחַ - טָמֵא, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁטִּפַּת הַמַּיִם טְמֵאִין נוֹגְעוֹת בַּכִּכָּר:

ב. גֶּבָא שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ יַיִן דְּבַשׁ וְחָלָב - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן אַף עַל פִּי שֶׁהִקָּפוּהוּ - הֲרֵי זֶה טָמֵא, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָצֵאת יְדֵי צְחִצּוּחֵי שֶׁמֶן. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי פֵּרוֹת - יַדִּיחוּם וְהֵן מְתָרִים. וְכֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי פֵּרוֹת - יַדִּיחֵם וְהֵן מְתָרִין. נָפַל עַל גַּבֵּי יַיִן וְהִקָּפָה אוֹתָהּ - הַיַּיִן מְתָר. נָפַל עַל גַּבֵּי הַצִּיר - יַקְפִּיאֻנּוּ כְּדֵי שֶׁיִּבָּטֵל טַעַם שֶׁמֶן שֶׁבּוֹ:

ג. עוּקַת טִיט וְגַמְמִיּוֹת שֶׁבְּפִתְחֵי חֲנֻיּוֹת שֶׁבְּרְשׁוּת הָרַבִּים, בְּשִׁעַת הַגְּשָׁמִים - הַכֹּל טָהוֹר. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. וְשֶׁבַּשְּׁוָקִים - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. מֵי שְׁפִיכוּת וּמֵי גְּשָׁמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בֵּין בִּכְלִי בֵּין בְּקַרְקַע - טְמֵאִים. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בִּכְלִים - טְמֵאִין, וּבְקַרְקַע - טְהוֹרִין. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, הַקָּרוֹבִין לָעִיר וּלְדֶרֶךְ - טְמֵאִין, וְהָרְחוֹקִין - טְהוֹרִין עַד שֶׁיְּהַלְכוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּגֶבָא שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁתּוֹת וְלֹא יְהֵא מְקוֹם פַּרְסוֹת רַגְלָיו נִכָּרוֹת. אֲבָל גֶּבָא שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁיְּהוּ מְקוֹם פַּרְסַת רַגְלָיו נִכָּרוֹת, וּמָצָא שָׁם מְקוֹם פַּרְסַת רַגְלֵי אָדָם, מְקוֹם פַּרְסַת רַגְלֵי בְּהֵמָה גַּסָּה - טָמֵא. מְקוֹם פַּרְסַת רַגְלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה - טָהוֹר:

ד. גֶּבָא שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין - כְּשֵׁרִים

הַשָּׁלֵם

לַחֲלִין וְלַחַלָּה וְלִתְרוּמָה, וְלִטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם, וּכְשֵׁרִין לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן. גֶּבָא שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין טְמֵאִים - פְּסוּלִין לַחֲלָה וְלִתְרוּמָה וְלִטּוֹל מֵהֶן לְיָדַיִם, וּכְשֵׁרִים לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן. יָרְדוּ גְּשָׁמִים, רַבּוּ וְשָׁטְפוּ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּכְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל: רַבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ. וּכְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן: שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ - כְּשֵׁרִין לַחֲלָה וְלִתְרוּמָה וְלִטּוֹל מֵהֶן לְיָדַיִם, וּכְשֵׁרִים לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן. כֵּיצַד רַבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל? מְקֻוֶּה שֶׁהוּא מַחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה, וּבְתוֹכוֹ תִּשַּׁע עֶשְׂרֵה סְאָה, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין - טְמֵאִין, כֵּיוָן שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים סְאָה שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁרַבּוּ. כֵּיצַד שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן? מְקֻוֶּה שֶׁהוּא מַחֲזִיק עֶשְׂרִים וּבְתוֹכוֹ עֶשְׂרִים סְאָה, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין - טְמֵאִין. כֵּיוָן שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ סְאָה אַחַת שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - טְהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁשָּׁטְפוּ. וְכַמָּה שָׁטְפוּ? כָּל שֶׁהֵן:

ה. נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין טְמֵאִין - פְּסוּלִין לַחַלָּה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם, וּפְסוּלִין לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיֵּצֵא מְלוֹאוֹ. יָרְדוּ גְּשָׁמִים, רַבּוּ וְשָׁטְפוּ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּכְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל: רַבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ. וּכְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן: שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ - כְּשֵׁרִין לַחַלָּה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם, וּפְסוּלִין לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיֵּצֵא הֵימֶנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד. וְאֵיזוֹ הוּא ׳מְלוֹאוֹ וְעוֹד׳? מְקֻוֶּה שֶׁהוּא מַחֲזִיק עֶשְׂרִים סְאָה, וּבְתוֹכוֹ תִּשַּׁע עֶשְׂרֵה סְאָה, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין טְמֵאִין, יָרְדוּ גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְּאוּ - לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא מֵמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד, וְעוֹד דָּבָר מוּעָט מִמַּעַט שְׁלֹשָׁה לוּגִּין. מְקֻוֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קְרָטוֹב, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין טְמֵאִין - פְּסוּלִין לַחַלָּה וְלַתְּרוּמָה וְלִטּוֹל מֵהֶן לַיָּדַיִם, וּפְסוּלִין לְהַקָּוּוֹת עֲלֵיהֶן. פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִּין, אֲפִלּוּ

תּוֹסֶפְתָּא

כֻּלָּן טְמֵאִין, כֵּיוָן שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ קֶרְטוֹב אֶחָד שֶׁל מֵימֵי גְּשָׁמִים - טְהוֹרִין. כְּשֵׁם שֶׁטְּהוֹרִין לִטְבִילָה - כָּךְ טְהוֹרִין לְכָל דָּבָר:

ו. לְמַעְלָה מֵהֶן, מִי תַּמְצִית שֶׁלֹּא פָּסְקוּ - שֶׁמַּטְבִּילִין בָּהֶן אֶת הַמַּיִם, וְאֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן אָדָם וְיָדַיִם וְכֵלִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל מָקוֹם שֶׁאָדָם טוֹבֵל - יָדוֹת וְכֵלִים טוֹבְלִין בּוֹ. מָקוֹם שֶׁאֵין אָדָם טוֹבֵל - אֵין יָדַיִם וְכֵלִים טוֹבְלִין בּוֹ. וְאֵלּוּ הֵן מֵי תַּמְצִיִּין: כָּל זְמַן שֶׁהַגְּשָׁמִים יוֹרְדִין וְהֶהָרִים בּוֹצְצִין. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים וְהֶהָרִים בּוֹצְצִין - הֲרֵי הֵן כְּמֵי תַּמְצִית. פָּסְקוּ מִלְּהִיוֹת בּוֹצְצִין - הֲרֵי אֵלּוּ כְּמֵי גֶּבְאִין:

ז. הַחוֹפֵר בְּצַד הַיָּם, בְּצַד הַנָּהָר, בְּמָקוֹם הַבִּיצִין - הֲרֵי הֵן כְּמֵי תַּמְצִיוֹת. הַחוֹפֵר בְּצַד הַמַּעְיָן, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּאֵין מֵחֲמַת הַמַּעְיָן, אַף עַל פִּי שֶׁפּוֹסְקִין וְחוֹזְרִים וּמוֹשְׁכִין - הֲרֵי הֵן כַּמַּעְיָן. פָּסְקוּ מִלִּהְיוֹת מוֹשְׁכִין - הֲרֵי הֵן כְּמֵי תַּמְצִיוֹת. מַעְיָן שֶׁמֵּימָיו מוּעָטִים וְרִבָּה עָלָיו וְהִרְחִיבוֹ - מְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרֶן וְאֵינוֹ מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין, אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְהַלֵּךְ מִתְּחִלָּתוֹ. מִקְוֶה שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו, בֵּין שֶׁמִּקְוֶה זֶה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בֵּין שֶׁמִּקְוֶה זֶה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - טְמֵאוֹת לְמַפְרֵעַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - תּוֹלִין, וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים - טְהוֹר:

ח. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּמִגּוֹרָה אַחַת שֶׁל דִּיסְקוּס בְּיַבְנֶה שֶׁנִּמְדְּדָה וְנִמְצֵאת חֲסֵרָה, וְהָיָה רַבִּי טַרְפוֹן מְטַהֵר, וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: הוֹאִיל וּמִקְוֶה זֶה בְּחֶזְקַת טָהֳרָה הוּא מֵעוֹלָם - לְעוֹלָם הוּא בְּטָהֳרָתוֹ, עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁנִּטְמָא. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הוֹאִיל וְטָמֵא זֶה בְּחֶזְקַת טֻמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁהוּא טָהוֹר. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: לְמָה זֶּה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה - שֶׁעֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: לְמָה זֶּה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְנוֹדַע שֶׁהוּא בַּעַל מוּם - שֶׁעֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: אַתָּה מַקִּישׁוֹ לְבַעַל מוּם וַאֲנִי מַקִּישׁוֹ לְבֶן גְּרוּשָׁה וּלְבֶן חֲלוּצָה, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, אִם דּוֹמֶה לְבַעַל מוּם - נִלְמְדֵהוּ מִבַּעַל מוּם! אִם דּוֹמֶה לְבֶן גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה - נִלְמְדֵהוּ מִבֶּן גְּרוּשָׁה וּמִבֶּן חֲלוּצָה! רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִקְוֶה פְּסוּלוֹ בְּעַצְמוֹ, וּבַעַל מוּם פְּסוּלוֹ בְּעַצְמוֹ, וְאַל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה וּבֶן חֲלוּצָה שֶׁפְּסוּלוֹ מֵאֲחֵרִים. מִקְוֶה פְּסוּלוֹ בְּיָחִיד, וּבַעַל מוּם פְּסוּלוֹ בְּיָחִיד, וְאַל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה וּבֶן חֲלוּצָה שֶׁפְּסוּלוֹ בְּבֵית דִּין. נִמְנוּ עָלָיו וְטִמְּאוּהוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: עֲקִיבָה! כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמְּךָ - כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. מִקְוֶה שֶׁהִנִּיחוּ רֵיקָן, וּבָא וּמְצָאוֹ מָלֵא - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה, וְחֶזְקַת הַמִּקְוָאוֹת - כְּשֵׁרוֹת. צִנּוֹר הַמַּקְלֵחַ לַמִּקְוֶה, וְהַמַּכְתֶּשֶׁת נְתוּנָה בְּצִדּוֹ, סָפֵק מִן הַמִּקְוֶה, וְסָפֵק מִן הַמַּכְתֶּשֶׁת לַמִּקְוֶה - פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהַפְּסוּל מוּכִיחַ. וְאִם יֵשׁ בּוֹ רֹב מִקְוֶה - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה:

ב. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפְלוּ שְׁלִשְׁת לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שְׁנַיִם וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ - הֲרֵינִי יָכוֹל לְתְלוֹת וְלוֹמַר: ׳לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ רִאשׁוֹנִים - שָׁם נָפְלוּ שְׁנַיִם׳. נָפְלוּ שְׁלִשְׁת לוֹגִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְאֵינוֹ יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ לַשְּׁנַיִים, וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶם נָפְלוּ - אֵינוֹ יָכוֹל לְתְלוֹת וְלוֹמַר: ׳לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ שְׁנַיִם - שָׁם נָפְלוּ רִאשׁוֹנִים׳. אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה - הֲרֵינִי אוֹמֵר לְתוֹךְ אַרְבָּעִים נָפְלוּ. אֶחָד שְׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר - הֲרֵינִי אוֹמֵר לְתוֹךְ שֶׁל שְׁאוּב נָפְלוּ:

ג. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפְלוּ שְׁלִשְׁת לוֹגִין לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלוּ, וְאַחַר כָּךְ יָרְדוּ גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְּאוּ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹמְרִין לוֹ שֶׁלֹּא יִטְבֹּל בְּאֶחָד מֵהֶן, וְאִם טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לַמִּקְוֶה. לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְמִי שֶׁנִּטְמֵאת אַחַת מִיָּדָיו, וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ הִיא, אוֹמְרִים לוֹ: שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה טָהֳרוֹת בְּאַחַת מֵהֶן. וְאִם עָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה סָפֵק יָדַיִם:

ד. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, בְּאֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וּבְאֶחָד אֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטָּמְאָה חֲמוּרָה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - תְּלוּיוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - אֵלּוּ וָאֵלּוּ מְנָחוֹת. רִאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת - טְהוֹרוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטָמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל בְּטָמְאָה קַלָּה - אֵלּוּ וְאֵלּוּ טְהוֹרוֹת. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטָּמְאָה קַלָּה וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בְּאֶמְצַע טָמְאָה קַלָּה וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - אֵלּוּ וְאֵלּוּ מְנָחוֹת, חֲרֵי אֵלּוּ מוֹכִיחוֹת. נֶאֱכְלוּ רִאשׁוֹנוֹת אוֹ נִטְמְאוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, עַד שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת - שְׁנִיּוֹת טְהוֹרוֹת. מִשֶּׁנַּעֲשׂוּ שְׁנִיּוֹת - שְׁנִיּוֹת תְּלוּיוֹת. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטָּמְאָה חֲמוּרָה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - תְּלוּיוֹת. נִטְמָא בְּאֶמְצַע טָמְאָה קַלָּה, וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת. נִגְּעוּ אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, רִאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וּשְׁנִיּוֹת - יְשָׁרְפוּ. טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטָּמְאָה קַלָּה, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת. נִטְמָא בְּאֶמְצַע טָמְאָה חֲמוּרָה, וְטָבַל בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - תְּלוּיוֹת. וְאִם נִגְּעוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ, שְׁנִיּוֹת - תְּלוּיוֹת, רִאשׁוֹנוֹת - יְשָׁרְפוּ:

ה. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים אַרְבָּעִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, וְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶן מִטָּמְאָה חֲמוּרָה וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - תְּלוּיוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - טְהוֹרוֹת. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - אֵלּוּ וָאֵלּוּ מְנָחוֹת, רִאשׁוֹנוֹת - תְּלוּיוֹת, וּשְׁנִיּוֹת - טְהוֹרוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּטָמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל בְּטָמְאָה קַלָּה - אֵלּוּ וָאֵלּוּ תְּלוּיוֹת:

הַשָּׁלֵם

ו. יָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ בִּשְׁנֵיהֶם, אֶחָד טָמֵא טָמְאָה חֲמוּרָה, וְאֶחָד טָמֵא טָמְאָה קַלָּה, הַטָּבוּל מִטָּמְאָה חֲמוּרָה - טָמֵא, וְהַטָּבוּל מִטָּמְאָה קַלָּה - טָהוֹר. אֶחָד טָמֵא טָמְאָה חֲמוּרָה, וְאֶחָד מֵקַר; הַטָּבוּל מִטָּמְאָה חֲמוּרָה - הַמֵּקַר טָהוֹר. אֶחָד טָמֵא טָמְאָה קַלָּה וְאֶחָד מֵקַר - שְׁנֵיהֶן תְּלוּיִין. לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְשֵׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, וְהָלְכוּ שְׁנַיִם בִּשְׁנֵיהֶן, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, בְּאֶחָד יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל, וּבְאֶחָד אֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל; בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל - סְפֵקוֹ טָמֵא. וְשֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל - סְפֵקוֹ טָהוֹר. וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים - שְׁנֵיהֶם תְּלוּיִין:

ז. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, הִקַּר בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טָהֳרוֹת - טְהוֹרוֹת. בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - יִשָּׂרְפוּ. בָּרִאשׁוֹן וְלֹא עָשָׂה, בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה - יִשָּׂרְפוּ. בָּרִאשׁוֹן וְעָשָׂה - אֵלּוּ וָאֵלּוּ מְנָחוֹת, הָרִאשׁוֹן טְהוֹרוֹת, וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרְפוּ. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּתְעַסְּקוּ בְּצִפּוֹר הָרְאוּיָה לְהוֹצִיא דַּם כְּסָלַע, וּלְאַחַר זְמַן נִמְצָא עַל גַּבֵּי זוֹ כְּסֶלַע וְעַל גַּבֵּי זוֹ כַּסֶּלַע - שְׁתֵּיהֶן מְקֻלְקָלוֹת:

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. גִּסְטְרָא שֶׁהִיא מְשֻׁקַּעַת בְּקַרְקַע, בּוֹר וְגַת, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים וְנִתְמַלְּאוּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּרוּרִין עַל גַּבֵּי כְלִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר, שֶׁאֵין הַמַּיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין הַמִּקְוֶה עַד שֶׁיִּפָּלוּ לְתוֹכוֹ:

ב. הָיָה בְּרֹאשׁוֹ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם וְיָרַד וְטָבַל בַּמִּקְוֶה וְהִשְׁלִימָה לְאַרְבָּעִים סְאָה - כָּשֵׁר. סְחָטָן לְתוֹכוֹ - פָּסוּל. הִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַסָּגוֹס וְזָבוּ הֵימֶנּוּ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם בַּמִּקְוֶה - כָּשֵׁר. עָקְרוֹ מִתּוֹכוֹ - פָּסוּל. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר, עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן לְתִלֵּשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשָּׁבֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אַף יַתֵּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְעָרֶה. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זֹלֶף בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין לַמִּקְוֶה - פָּסוּל. הוֹלִיכָן עִם הַקַּרְקַע - כָּשֵׁר:

תּוֹסֶפְתָּא

ג. לְגִיוֹן הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְכֵן בְּהֵמָה הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, זִלְפוּ בִּידֵיהֶם וּבִרְגְלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה לוֹגִין לַמְּקֹוָה - כָּשֵׁר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ עָשׂוּ מִקְוֶה בַּתְּחִלָּה - כָּשֵׁר. וְאֵיזֶה טִיט הַנִּמְדָּד עִם הַמַּיִם? רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הַנִּמְדָּד בְּלוֹג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַיּוֹצֵא בְּמַשְׁפֵּךְ. וְאִלּוּ הֵן קָנֶה הַמִּדָּה - זֶה הַסָּלוּל. הַטִּיט שֶׁבַּצְּדָדִין - עוֹלֶה לְמִדַּת אַרְבָּעִים סְאָה, וְאֵין מַטְבִּילִין בָּהֶן. שָׁלֹשׁ גַּמְמִיּוֹת שֶׁבַּנַּחַל, הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, וְהָאֶמְצָעִית שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם בְּתוֹכָן וְיוֹצֵא מֵהֶן, שֶׁל מֵימֵי רַגְלַיִם נִכְנָסת לְתוֹכָן וְיוֹצֵא מֵהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַבִּי מֵאִיר הָיָה אוֹמֵר: מַטְבִּילִין בְּעֶלְיוֹנָה. וַאֲנִי אוֹמֵר: בַּתַּחְתּוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין זוֹ וּבֵין זוֹ אֵין מַטְבִּילִין אֶלָּא בְּאֶמְצָעִית, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבָּעִים סְאָה:

ד. שְׁתֵּי בְּרֵכוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, זוֹ עַל גַּב זוֹ, וּבְרֵכָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת לָגִין בְּצַד הָעֶלְיוֹנָה, וְנִפְתְּקוּ שְׁנֵיהֶן וּבָאוּ לַתַּחְתּוֹנָה - כְּשֵׁרִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: ׳שָׁלְמוּ אַרְבָּעִים סְאָה עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין׳. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, זֶה בְּצַד זֶה, וְנָפְלוּ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין בְּתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן וְנִפְסְקוּ וּבָאוּ לַחֲבֵרוֹ - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם נִטְלָה מֵחֵיצָה - פָּסוּל, אֲבָל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּמִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין וְחָלְקוּ לִשְׁנַיִם, שֶׁזֶּה כָּשֵׁר לְהַקְווֹת עָלָיו, וְזֶה כָּשֵׁר לְהַקְווֹת עָלָיו:

ה. שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים עֶשְׂרִים סְאָה, אֶחָד שָׁאוּב וְאֶחָד כָּשֵׁר, יָרְדוּ שְׁנַיִם וְהִשִּׁיקוּם וְטָבְלוּ בָּהֶן, אֲפִלּוּ אֲדֻמִּים וְהִלְבִּינוּם אוֹ לְבֵנִים וְהֶאֱדִימוּם - הַטּוֹבְלִין כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, וְהַמִּקְוָאוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. שְׁלֹשָׁה לוֹגִין שֶׁנָּפְלוּ בַּמִּקְוֶה, וּבַעַל קֶרִי הַחוֹלֶה שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תִּשְׁעַת קַבִּין מַיִם, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין, אֲבָא יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר: מִכְּלִי אֶחָד מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה - מִצְטָרְפִין, וּמֵאַרְבָּעָה אֵין מִצְטָרְפִין. בָּא לוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין חוּץ מֵרָאשָׁיו

הַשָּׁלֵם

אֲצְבְּעוֹתָיו - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ לֹא בָּא אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ - טָמֵא. בָּא רֹאשׁוֹ אֲבָל לֹא רֻבּוֹ, רֻבּוֹ אֲבָל לֹא רֹאשׁוֹ, אוֹ שֶׁבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מִלְמַעְלָה אוֹ מִן הַצַּד - טְהוֹרִין, עַד שֶׁיָּבֹא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ כְּדַרְכּוֹ. מִקְצָתָן שְׁאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּדְבָשׁ וְחָלָב - טָהוֹר עַד שֶׁיִּהוּ כֻּלָּן שְׁאוּבִין, וַאֲפִלּוּ הוּא טָהוֹרִין - נִטְמְאוּ וְטִמְּאוּהוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: ׳טִמְּאֵנִי וְטִמְּאֻתִּיו׳:

ו. טָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין - טָמֵא. נָפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ אֲבָל לֹא עַל רֻבּוֹ, עַל רֻבּוֹ אֲבָל לֹא עַל רֹאשׁוֹ, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ מִלְמַטָּה אוֹ מִן הַצַּד - טָהוֹר, עַד שֶׁיִּפְּלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ כְּדַרְכּוֹ. מִקְצָתָן שְׁאוּבִין וּמִקְצָתָן אֵינָן שְׁאוּבִין, אוֹ שֶׁנָּפַל לְתוֹכָן יַיִן, דְּבַשׁ, וְחָלָב, טָהוֹר עַד שֶׁיִּהוּ כֻּלָּן שְׁאוּבִין, וַאֲפִלּוּ הוּא טָהוֹר וְהֵן טְהוֹרִין - נִטְמְאוּ וְטִמְּאוּהוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר: ׳טִמְּאֵנִי וְטִמְּאֻתִּיו׳. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: בַּטְּהוֹרִין - טָהוֹר, מִקַּל וָחֹמֶר, וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁעָשָׂה שְׁאָר מַשְׁקִים כַּמַּיִם לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בְּשׁוֹתָה רְבִיעִית - לֹא עָשָׂה אֶת הַטְּהוֹרִין כְּטִמְּאִים. מָקוֹם שֶׁלֹּא עָשָׂה שְׁאָר מַשְׁקִין כַּמַּיִם לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה בִּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין - אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הַטְּהוֹרִין כַּטְּמֵאִין? הֵשִׁיב אַבָּא יוֹסֵף חַרְנִי: מִקְוֶה יוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ שְׁאָר מַשְׁקִין כַּמַּיִם, וְעָשָׂה בּוֹ אֶת הַטְּהוֹרִין כַּטְּמֵאִין. הֵשִׁיב רַבִּי עַל דִּבְרֵי אַבָּא יוֹסֵף חַרְנִי: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּמִקְוֶה - שֶׁעָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין, תֹּאמַר בַּגּוּף - שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ אֶת הַצְּרוּפִין?

ישעיהו פרק יא

א וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו
יִפְרֶה: **ב** וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה
רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת
יְהוָה: **ג** וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו
יִשְׁפּוֹט וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ: **ד** וְשָׁפַט בְּצֶדֶק
דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ וְהֵכָּה־אֶרֶץ
בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע: **ה** וְהָיָה
צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו: **ו** וְגָר
זְאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל וּכְפִיר
וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם: **ז** וּפָרָה וָדֹב
תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל־
תֶּבֶן: **ח** וְשִׁעַשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת
צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדָו הָדָה: **ט** לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ
בְּכָל־הַר קָדְשִׁי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת־יְהוָה
כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים: {ס} **י** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ
יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ
וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד: {פ}
יא וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֲדֹנָי | שֵׁנִית יָדוֹ
לִקְנוֹת אֶת־שְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר
וּמִמִּצְרַיִם וּמִפַּתְרוֹס וּמִכּוּשׁ וּמֵעֵילָם וּמִשִּׁנְעָר
וּמֵחֲמָת וּמֵאִיֵּי הַיָּם: **יב** וְנָשָׂא נֵס לַגּוֹיִם וְאָסַף
נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יְקַבֵּץ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת
הָאָרֶץ: **יג** וְסָרָה קִנְאַת אֶפְרַיִם וְצֹרְרֵי יְהוּדָה
יִכָּרֵתוּ אֶפְרַיִם לֹא־יְקַנֵּא אֶת־יְהוּדָה וִיהוּדָה לֹא־
יָצַר אֶת־אֶפְרָיִם: **יד** וְעָפוּ בְכָתֵף פְּלִשְׁתִּים יָמָּה
יַחְדָּו יָבַזּוּ אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם אֱדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלוֹחַ יָדָם
וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם: **טו** וְהֶחֱרִים יְהוָה אֵת לְשׁוֹן
יָם־מִצְרַיִם וְהֵנִיף יָדוֹ עַל־הַנָּהָר בַּעְיַם רוּחוֹ וְהִכָּהוּ
לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בַּנְּעָלִים: **טז** וְהָיְתָה
מְסִלָּה לִשְׁאָר עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר מֵאַשּׁוּר כַּאֲשֶׁר
הָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם עֲלֹתוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

ישעיהו פרק יב

א וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי אָנַפְתָּ בִּי
יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי: **ב** הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח
וְלֹא אֶפְחָד כִּי־עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי
לִישׁוּעָה: **ג** וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי
הַיְשׁוּעָה: **ד** וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה
קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי
נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: **ה** זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה
מידעת מוּדַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ: **ו** צַהֲלִי וָרֹנִּי
יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: {ס}

ישעיהו פרק יג

א מַשָּׂא בָּבֶל אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ: **ב** עַל
הַר־נָשֵׂא הָרִימוּ נֵס הָרִימוּ קוֹל לָהֶם הָנִיפוּ יָד
וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי נְדִיבִים: **ג** אֲנִי צִוֵּיתִי לִמְקֻדָּשָׁי גַּם
קָרָאתִי גִבּוֹרַי לְאַפִּי עַלִּיזֵי גַּאֲוָתִי: **ד** קוֹל הָמוֹן
בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רָב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת גּוֹיִם
נֶאֱסָפִים יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא
מִלְחָמָה: **ה** בָּאִים מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מִקְצֵה הַשָּׁמָיִם
יְהוָה וּכְלֵי זַעְמּוֹ לְחַבֵּל כָּל־הָאָרֶץ: {ס} **ו** הֵילִילוּ
כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כְּשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא: **ז** עַל־כֵּן כָּל־
יָדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־לֵבָב אֱנוֹשׁ יִמָּס: **ח** וְנִבְהָלוּ |
צִירִים וַחֲבָלִים יֹאחֵזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן אִישׁ אֶל־
רֵעֵהוּ יִתְמָהוּ פְּנֵי לְהָבִים פְּנֵיהֶם: **ט** הִנֵּה יוֹם־יְהוָה
בָּא אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אַף לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה
וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה: **י** כִּי־כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ
וְיָרֵחַ לֹא־יַגִּיהַ אוֹרוֹ: **יא** וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל רָעָה
וְעַל־רְשָׁעִים עֲוֹנָם וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן זֵדִים וְגַאֲוַת
עָרִיצִים אַשְׁפִּיל: **יב** אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְאָדָם

מִכֶּתֶם אוֹפִיר: **יג** עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז וְתִרְעַשׁ
הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן
אַפּוֹ: **יד** וְהָיָה כִּצְבִי מֻדָּח וּכְצֹאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ
אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ יָנוּסוּ: **טו** כָּל־
הַנִּמְצָא יְדֻקָּר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפּוֹל
בֶּחָרֶב: **טז** וְעֹלְלֵיהֶם יְרֻטְּשׁוּ לְעֵינֵיהֶם יִשַּׁסּוּ
בָּתֵּיהֶם וּנְשֵׁיהֶם תִּשְׁכַּבְנָה: **יז** הִנְנִי
מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדָי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא יַחְשֹׁבוּ
וְזָהָב לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ: **יח** וּקְשָׁתוֹת נְעָרִים תְּרַטַּשְׁנָה
וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יְרַחֵמוּ עַל־בָּנִים לֹא־תָחוּס
עֵינָם: **יט** וְהָיְתָה בָבֶל צְבִי מַמְלָכוֹת תִּפְאֶרֶת גְּאוֹן
כַּשְׂדִּים כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־
עֲמֹרָה: **כ** לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּן עַד־דּוֹר
וָדוֹר וְלֹא־יֶהֱל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא־יַרְבְּצוּ
שָׁם: **כא** וְרָבְצוּ־שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם אֹחִים
וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ־
שָׁם: **כב** וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי
עֹנֶג וְקָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ:

ישעיהו פרק יד

א כִּי֩ יְרַחֵם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
וְהִנִּיחָם עַל־אַדְמָתָם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ
עַל־בֵּית יַעֲקֹב: **ב** וּלְקָחוּם עַמִּים֙ וֶהֱבִיאוּם אֶל־
מְקוֹמָם֔ וְהִתְנַחֲלוּם בֵּית־יִשְׂרָאֵ֖ל עַל אַדְמַ֣ת יְהוָ֑ה
לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְהָיוּ֙ שׁוֹבִ֣ים לְשֹׁבֵיהֶ֔ם וְרָד֖וּ
בְּנֹגְשֵׂיהֶֽם: {ס} **ג** וְהָיָה֙ בְּי֣וֹם הָנִ֤יחַ יְהוָה֙ לְךָ֔
מֵעָצְבְּךָ֖ וּמֵרִגְזֶ֑ךָ וּמִן־הָעֲבֹדָ֥ה הַקָּשָׁ֖ה אֲשֶׁ֥ר עֻבַּד־
בָּֽךְ: **ד** וְנָשָׂאתָ֙ הַמָּשָׁ֣ל הַזֶּ֔ה עַל־מֶ֖לֶךְ בָּבֶ֑ל וְאָמַרְתָּ֙
אֵ֣יךְ שָׁבַ֔ת נוֹגֵ֖שׂ שָׁבְתָ֥ה מַדְהֵבָֽה: **ה** שָׁבַ֥ר יְהוָ֖ה
מַטֵּ֣ה רְשָׁעִ֑ים שֵׁ֖בֶט מֹשְׁלִֽים: **ו** מַכֶּ֤ה עַמִּים֙
בְּעֶבְרָ֣ה מַכַּ֔ת בִּלְתִּ֖י סָרָ֣ה רֹדָ֑ה בָּאַ֤ף גּוֹיִם֙ מֻרְדָּ֔ף
בְּלִ֥י חָשָׂ֖ךְ: **ז** נָחָ֥ה שָׁקְטָ֖ה כָּל־הָאָ֑רֶץ פָּצְח֥וּ

רִנָּ֖ה: **ח** גַּם־בְּרוֹשִׁ֣ים שָׂמְח֔וּ לְךָ֖ אַרְזֵ֣י לְבָנ֑וֹן מֵאָ֣ז
שָׁכַ֔בְתָּ לֹא־יַעֲלֶ֥ה הַכֹּרֵ֖ת עָלֵֽינוּ: **ט** שְׁא֣וֹל מִתָּ֔חַת
רָגְזָ֥ה לְךָ֖ לִקְרָאת֑ בּוֹאֶ֗ךָ עוֹרֵ֤ר לְךָ֙ רְפָאִ֔ים כָּל־
עַתּוּדֵ֖י אֶ֣רֶץ הֵקִ֑ים מִכִּסְאוֹתָ֖ם כֹּ֥ל מַלְכֵ֖י
גּוֹיִֽם: **י** כֻּלָּ֣ם יַעֲנ֔וּ וְיֹאמְר֖וּ אֵלֶ֑יךָ גַּם־אַתָּ֥ה חֻלֵּ֖יתָ
כָּמֹ֣נוּ אֵלֵ֔ינוּ נִמְשַׁ֖לְתָּ: **יא** הוּרַ֤ד שְׁא֙וֹל֙ גְּאוֹנֶ֔ךָ
הֶמְיַ֖ת נְבָלֶ֑יךָ תַּחְתֶּ֤יךָ יֻצַּע֙ רִמָּ֔ה וּמְכַסֶּ֖יךָ
תּוֹלֵעָֽה: **יב** אֵ֚יךְ נָפַ֣לְתָּ מִשָּׁמַ֔יִם הֵילֵ֖ל בֶּן־שָׁ֑חַר
נִגְדַּעְתָּ֙ לָאָ֔רֶץ חוֹלֵ֖שׁ עַל־גּוֹיִֽם: **יג** וְאַתָּ֣ה אָמַ֔רְתָּ
בְּלִבְבְךָ֖ הַשָּׁמַ֣יִם אֶֽעֱלֶ֑ה מִמַּ֤עַל לְכוֹכְבֵי־אֵל֙ אָרִ֔ים
כִּסְאִ֖י וְאֵשֵׁ֣ב בְּהַר־מוֹעֵ֑ד בְּיַרְכְּתֵ֖י צָפֽוֹן: **יד** אֶֽעֱלֶ֥ה
עַל־בָּמֳתֵ֖י עָ֑ב אֶדַּמֶּ֖ה לְעֶלְיֽוֹן: **טו** אַ֚ךְ אֶל־שְׁא֣וֹל
תּוּרָ֔ד אֶל־יַרְכְּתֵי־בֽוֹר: **טז** רֹאֶ֙יךָ֙ אֵלֶ֔יךָ יַשְׁגִּיחוּ
אֵלֶ֖יךָ יִתְבּוֹנָ֑נוּ הֲזֶ֤ה הָאִישׁ֙ מַרְגִּ֣יז הָאָ֔רֶץ מַרְעִ֖ישׁ
מַמְלָכֽוֹת: **יז** שָׂ֚ם תֵּבֵ֣ל כַּמִּדְבָּ֔ר וְעָרָ֖יו הָרָ֑ס אֲסִירָ֖יו
לֹא־פָתַ֥ח בָּֽיְתָה: **יח** כָּל־מַלְכֵ֣י גּוֹיִ֔ם כֻּלָּ֖ם שָׁכְבוּ
בְכָבוֹד֙ אִ֣ישׁ בְּבֵיתֽוֹ: **יט** וְאַתָּ֣ה הָשְׁלַ֔כְתָּ מִקִּבְרְךָ֖
כְּנֵ֣צֶר נִתְעָ֑ב לְבֻ֤שׁ הֲרֻגִים֙ מְטֹעֲנֵ֣י חֶ֔רֶב יוֹרְדֵ֖י אֶל־
אַבְנֵי־בֽוֹר כְּפֶ֥גֶר מוּבָֽס: **כ** לֹא־תֵחַ֥ד אִתָּ֖ם
בִּקְבוּרָ֑ה כִּי־אַרְצְךָ֥ שִׁחַ֖תָּ עַמְּךָ֣ הָרָ֔גְתָּ לֹא־יִקָּרֵ֥א
לְעוֹלָ֖ם זֶ֥רַע מְרֵעִֽים: **כא** הָכִ֥ינוּ לְבָנָ֖יו מַטְבֵּ֑חַ בַּעֲוֹן
אֲבוֹתָ֗ם בַּל־יָקֻ֙מוּ֙ וְיִרְשׁוּ֙ אָ֔רֶץ וּמָלְא֥וּ פְנֵי־תֵבֵ֖ל
עָרִֽים: **כב** וְקַמְתִּ֤י עֲלֵיהֶם֙ נְאֻ֣ם יְהוָ֔ה צְבָא֑וֹת
וְהִכְרַתִּ֤י לְבָבֶל֙ שֵׁ֣ם וּשְׁאָ֔ר וְנִ֖ין וָנֶ֑כֶד נְאֻ֖ם־
יְהוָֽה: **כג** וְשַׂמְתִּ֥יהָ לְמוֹרַ֖שׁ קִפֹּ֑ד וְאַגְמֵי־מָ֔יִם
וְטֵאטֵאתִ֥יהָ בְּמַטְאֲטֵ֖א הַשְׁמֵ֑ד נְאֻ֖ם יְהוָ֥ה צְבָאֽוֹת:
{ס} **כד** נִשְׁבַּ֤ע יְהוָה֙ צְבָא֔וֹת לֵאמֹ֖ר אִם־לֹ֑א
כַּאֲשֶׁ֥ר דִּמִּ֖יתִי כֵּ֣ן הָיָ֑תָה וְכַאֲשֶׁ֥ר יָעַ֖צְתִּי הִ֥יא
תָקֽוּם: **כה** לִשְׁבֹּ֤ר אַשּׁוּר֙ בְּאַרְצִ֔י וְעַל־הָרַ֖י אֲבוּסֶ֑נּוּ
וְסָ֤ר מֵעֲלֵיהֶם֙ עֻלּ֔וֹ וְסֻבָּלוֹ֙ מֵעַ֣ל שִׁכְמ֔וֹ
יָסֽוּר: **כו** זֹ֣את הָעֵצָ֔ה הַיְעוּצָ֖ה עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ וְזֹ֣את
הַיָּ֔ד הַנְּטוּיָ֖ה עַל־כָּל־הַגּוֹיִֽם: **כז** כִּי־יְהוָ֥ה צְבָא֖וֹת

יָעֵץ וּמִי יָפֵר וְיָדוֹ הַנְּטוּיָה וּמִי יְשִׁיבֶנָּה: {פ}
כח בִּשְׁנַת־מ֥וֹת הַמֶּ֖לֶךְ אָחָ֑ז הָיָ֣ה הַמַּשָּׂ֔א
הַזֶּ֑ה: **כט** אַל־תִּשְׂמְחִי֙ פְּלֶ֣שֶׁת כֻּלָּ֔ךְ כִּ֥י נִשְׁבַּ֖ר שֵׁ֣בֶט
מַכֵּ֑ךְ כִּי־מִשֹּׁ֣רֶשׁ נָחָ֔שׁ יֵצֵ֖א צֶ֣פַע וּפִרְיוֹ֙ שָׂרָ֣ף
מְעוֹפֵ֔ף: **ל** וְרָע֥וּ בְכוֹרֵ֖י דַּלִּ֑ים וְאֶבְיוֹנִ֖ים לָבֶ֥טַח
יִרְבָּ֛צוּ וְהֵמַתִּ֥י בָרָעָב֙ שָׁרְשֵׁ֔ךְ וּשְׁאֵרִיתֵ֖ךְ
יַהֲרֹֽג: **לא** הֵילִ֣ילִי שַׁ֔עַר זַעֲקִי־עִ֖יר נָמ֣וֹג פְּלֶ֑שֶׁת
כֻּלֵּ֣ךְ כִּֽי מִצָּפ֥וֹן עָשָׁ֖ן בָּ֑א וְאֵ֥ין בּוֹדֵ֖ד
בְּמוֹעָדָֽיו: **לב** וּמֶה־יַּעֲנֶ֗ה מַלְאֲכֵי־גֽוֹי כִּ֣י יְהוָ֤ה יִסַּד
צִיּ֔וֹן וּבָ֖הּ יֶחֱסׇ֥וּ עֲנִיֵּ֖י עַמּֽוֹ: {פ}

ישעיהו פרק טו

א מַשָּׂ֖א מוֹאָ֑ב כִּ֣י בְלֵּ֤יל שֻׁדַּד֙ עָ֔ר מוֹאָ֖ב נִדְמָ֑ה כִּ֣י
בְלֵּ֤יל שֻׁדַּד֙ קִיר־מוֹאָ֖ב נִדְמָֽה: **ב** עָלָ֤ה הַבַּ֙יִת֙ וְדִיבֹ֔ן
הַבָּמ֖וֹת לְבֶ֣כִי עַל־נְבֹ֑ו וְעַ֗ל מֵידְבָא֙ מוֹאָ֣ב יְיֵלִ֔יל
בְּכָל־רֹאשָׁיו֙ קָרְחָ֔ה כָּל־זָקָ֖ן גְּרוּעָֽה: **ג** בְּחוּצֹתָ֖יו
חָגְר֣וּ שָׂ֑ק עַ֚ל גַּגּוֹתֶ֣יהָ וּבִרְחֹבֹתֶ֔יהָ כֻּלָּ֥ה יְיֵלִ֖יל יֹ֥רֵד
בַּבֶּֽכִי: **ד** וַתִּזְעַ֤ק חֶשְׁבּוֹן֙ וְאֶלְעָלֶ֔ה עַד־יַ֖הַץ נִשְׁמַ֣ע
קוֹלָ֑ם עַל־כֵּ֞ן חֲלָצֵ֤י מוֹאָב֙ יָרִ֣יעוּ נַפְשׁ֔וֹ יָרְעָ֖ה
לֽוֹ: **ה** לִבִּ֤י לְמוֹאָב֙ יִזְעָ֔ק בְּרִיחָ֖הּ עַד־צֹ֣עַר עֶגְלַ֑ת
שְׁלִשִׁיָּ֔ה כִּי | מַעֲלֵ֤ה הַלּוּחִית֙ בִּבְכִ֣י יַעֲלֶ֔ה־בּ֖וֹ כִּ֣י
דֶּ֣רֶךְ חוֹרֹנַ֔יִם זַעֲקַת־שֶׁ֖בֶר יְעוֹרֵֽרוּ: **ו** כִּי־מֵ֤י נִמְרִים֙
מְשַׁמּ֔וֹת יִהְי֖וּ כִּי־יָבֵ֣שׁ חָצִ֑יר כָּלָ֥ה דֶּ֖שֶׁא יֶ֥רֶק לֹ֥א
הָיָֽה: **ז** עַל־כֵּ֞ן יִתְרָ֤ה עָשָׂה֙ וּפְקֻדָּתָ֔ם עַ֖ל נַ֣חַל
הָעֲרָבִ֑ים יִשָּׂאֽוּם: **ח** כִּֽי־הִקִּ֤יפָה הַזְּעָקָה֙ אֶת־גְּבוּל
מוֹאָ֔ב עַד־אֶגְלַ֖יִם יְלִלָתָ֑הּ וּבְאֵ֥ר אֵילִ֖ים
יְלִלָתָֽהּ: **ט** כִּ֤י מֵי֙ דִּימוֹן֙ מָלְא֣וּ דָ֔ם כִּי־אָשִׁ֥ית עַל־
דִּימוֹן֙ נוֹסָפ֔וֹת לִפְלֵיטַ֖ת מוֹאָ֑ב אַרְיֵ֤ה וְלִשְׁאֵרִית
אֲדָמָֽה:

ישעיהו פרק טז

א שִׁלְח֤וּ כַר֙ מֹשֵׁ֣ל־אֶ֔רֶץ מִסֶּ֖לַע מִדְבָּרָ֑ה אֶל־הַ֖ר
בַּת־צִיּֽוֹן: **ב** וְהָיָ֕ה כְּעוֹף־נ֥וֹדֵד קֵ֖ן מְשֻׁלָּ֑ח תִּהְיֶ֥ינָה
בְּנ֖וֹת מוֹאָ֥ב מַעְבָּר֖וֹת
לְאַרְנֽוֹן: **ג** הביאו הָבִ֤יאוּ עֵצָה֙ עֲשׂ֣וּ פְלִילָ֔ה שִׁ֥יתִי
כַלַּ֖יִל צִלֵּ֑ךְ בְּת֣וֹךְ צָהֳרַ֔יִם סַתְּרִ֥י נִדָּחִ֖ים נֹדֵ֥ד אַל־
תְּגַלִּֽי: **ד** יָגֻ֤רוּ בָךְ֙ נִדָּחַ֣י מוֹאָ֔ב הֱוִי־סֵ֥תֶר לָ֖מוֹ מִפְּנֵ֣י
שׁוֹדֵ֑ד כִּי־אָפֵ֤ס הַמֵּץ֙ כָּלָ֣ה שֹׁ֔ד תַּ֥מּוּ רֹמֵ֖ס מִן־
הָאָֽרֶץ: {ס} **ה** וְהוּכַ֥ן בַּחֶ֖סֶד כִּסֵּ֑א וְיָשַׁ֨ב עָלָ֜יו
בֶּאֱמֶ֗ת בְּאֹהֶל֙ דָּוִ֔ד שֹׁפֵ֥ט וְדֹרֵ֖שׁ מִשְׁפָּ֣ט וּמְהֵ֑ר
צֶֽדֶק: **ו** שָׁמַ֣עְנוּ גְא֤וֹן־מוֹאָב֙ גֵּ֣א מְאֹ֔ד גַּאֲוָתֹ֥ו וּגְאוֹנ֖וֹ
וְעֶבְרָתֹ֑ו לֹא־כֵ֖ן בַּדָּֽיו: **ז** לָכֵ֥ן יְיֵלִ֖יל מוֹאָ֣ב לְמוֹאָ֑ב
כֻּלֹּ֣ה יְיֵלִ֔יל לָאֲשִׁישֵׁ֖י קִיר־חֲרֶ֥שֶׁת תֶּהְגּ֖וּ אַךְ־
נְכָאִֽים: **ח** כִּ֤י שַׁדְמוֹת֙ חֶשְׁבּ֔וֹן אָמְלָ֖ל גֶּ֣פֶן שִׂבְמָ֑ה
בַּעֲלֵ֤י גּוֹיִם֙ הָלְמ֣וּ שְׂרוּקָ֔יהָ עַד־יַעְזֵ֖ר נָגְע֣וּ תָּע֑וּ
מִדְבָּ֗ר שִׁלֻּחוֹתֶ֙יהָ֙ נִטְּשׁ֣וּ עָבְר֔וּ יָ֑ם: **ט** עַל־כֵּ֞ן אֶבְכֶּ֣ה
בִּבְכִ֣י יַעְזֵ֔ר גֶּ֥פֶן שִׂבְמָ֖ה אֲרַוֶּ֣ךָּ דִמְעָתִ֑י חֶשְׁבּ֥וֹן
וְאֶלְעָלֶ֖ה כִּ֣י עַל־קֵיצֵ֣ךְ וְעַל־קְצִירֵ֔ךְ הֵיָדֵ֖ד
נָפָֽל: **י** וְנֶאֱסַ֤ף שִׂמְחָה֙ וָגִ֔יל מִן־הַכַּרְמֶ֖ל וּבַכְּרָמִ֑ים
לְא־יֵרָנֵּ֣ן לָ֔א יְרִיעַ֖ יַ֣יִן בַּיְקָבִ֑ים לְא־יִדְרֹךְ֙ הַדֹּרֵ֔ךְ
הֵיָדֵ֖ד הִשְׁבַּ֥תִּי: **יא** עַל־כֵּ֞ן מֵעַ֤י לְמוֹאָב֙ כַּכִּנּ֔וֹר יֶהֱמ֖וּ
וְקִרְבִּ֥י לְקִ֖יר חָֽרֶשׁ: **יב** וְהָיָ֕ה כִּי־נִרְאָ֥ה כִֽי־נִלְאָ֖ה
מוֹאָ֑ב עַל־הַבָּמָ֣ה וּבָ֔א אֶל־מִקְדָּשׁ֖וֹ לְהִתְפַּלֵּ֑ל וְלֹ֥א
יוּכָֽל: {ס} **יג** זֶ֚ה הַדָּבָ֔ר אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר יְהוָ֑ה אֶל־מוֹאָ֖ב
מֵאָֽז: **יד** וְעַתָּ֞ה דִּבֶּ֣ר יְהוָ֗ה לֵאמֹר֙ בְּשָׁל֣וֹשׁ שָׁנִ֔ים
כִּשְׁנֵ֖י שָׂכִ֑יר וְנִקְלָ֤ה כְּבוֹד֙ מוֹאָ֔ב בְּכָל֙ הֲהָמ֣וֹן הָרָ֔ב
וּשְׁאָ֖ר מְעַ֣ט מִזְעָ֑ר לֹ֥וא כַבִּֽיר: {פ}

ישעיהו פרק יז

א מַשָּׂ֖א דַּמֶּ֑שֶׂק הִנֵּ֤ה דַמֶּ֙שֶׂק֙ מוּסָ֔ר מֵעִ֖יר וְהָיְתָ֥ה
מְעִי מַפָּלָֽה: **ב** עֲזֻבוֹת֙ עָרֵ֣י עֲרֹעֵ֔ר לָעֲדָרִ֖ים תִּהְיֶ֑ינָה
וְרָבְצ֥וּ וְאֵ֖ין מַחֲרִֽיד: **ג** וְנִשְׁבֶּ֤תֶת מִבְצָר֙ מֵאֶפְרַ֔יִם
וּמַמְלָכָ֖ה מִדַּמֶּ֑שֶׂק וּשְׁאָ֣ר אֲרָ֔ם כִּכְב֖וֹד בְּנֵ֣י־יִשְׂרָאֵ֑ל
נְאֻ֖ם יְהוָ֥ה צְבָאֽוֹת: {פ}
ד וְהָיָה֙ בַּיּ֣וֹם הַה֔וּא יֵדַ֖ל כְּב֣וֹד יַעֲקֹ֑ב וּמִשְׁמַ֥ן בְּשָׂרֹ֖ו

יֶרֶזֶה: **ה** וְהָיָה בֶּאֱסֹף קָצִיר קָמָה וּזְרֹעוֹ שִׁבֳּלִים
יִקְצֹוֹר וְהָיֶה כִּמְלַקֵּט שִׁבֳּלִים בְּעֵמֶק
רְפָאִים: **ו** וְנִשְׁאַר־בּוֹ עוֹלֵלֹת כְּנֹקֶף זַיִת שְׁנַיִם
שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים בְּרֹאשׁ אָמִיר אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה
בְּסְעִפֶּיהָ פְּרִיָּה נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **ז** בַּיּוֹם
הַהוּא יִשְׁעֶה הָאָדָם עַל־עֹשֵׂהוּ וְעֵינָיו אֶל־קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל תִּרְאֶינָה: **ח** וְלֹא יִשְׁעֶה אֶל־הַמִּזְבְּחוֹת
מַעֲשֵׂה יָדָיו וַאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו לֹא יִרְאֶה
וְהָאֲשֵׁרִים וְהַחַמָּנִים: {ס} **ט** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ |
עָרֵי מָעוּזּוֹ כַּעֲזוּבַת הַחֹרֶשׁ וְהָאָמִיר אֲשֶׁר עָזְבוּ
מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיְתָה שְׁמָמָה: **י** כִּי שָׁכַחְתְּ
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵךְ וְצוּר מָעֻזֵּךְ לֹא זָכָרְתְּ עַל־כֵּן תִּטְּעִי
נִטְעֵי נַעֲמָנִים וּזְמֹרַת זָר תִּזְרָעֶנּוּ: **יא** בְּיוֹם נִטְעֵךְ
תְּשַׂגְשֵׂגִי וּבַבֹּקֶר זַרְעֵךְ תַּפְרִיחִי גֶּד קָצִיר בְּיוֹם
נַחֲלָה וּכְאֵב אָנוּשׁ: {ס} **יב** הוֹי הֲמוֹן עַמִּים רַבִּים
כַּהֲמוֹת יַמִּים יֶהֱמָיוּן וּשְׁאוֹן לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם
כַּבִּירִים יִשְׁאֹונוּן: **יג** לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים
יִשְׁאֹונוּן וְגָעַר בּוֹ וְנָס מִמֶּרְחָק וְרֻדַּף כְּמֹץ הָרִים
לִפְנֵי־רוּחַ וּכְגַלְגַּל לִפְנֵי סוּפָה: **יד** לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה
בַלָּהָה בְּטֶרֶם בֹּקֶר אֵינֶנּוּ זֶה חֵלֶק שׁוֹסֵינוּ וְגוֹרָל
לְבֹזְזֵינוּ: {פ}

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה
בעלת החסד
מלכה ציונה
מועלם ז"ל
בת שרה ויצחק
ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת כי תבוא לאומן

יום **ראשון**	**י** 27	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין יד **ירושלמי:** מעשרות יג **תוספתא:** טהרות ח **נ"ך:** ישעיהו יא	עלות השחר (72 דק') .. 4:57 נץ החמה ..... 6:09 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:45 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:24 שקיעה ..... 7:09 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:21
יום **שני**	**יא** 28	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין טו **ירושלמי:** מעשרות יד **תוספתא:** טהרות ט **נ"ך:** ישעיהו יב	עלות השחר (72 דק') .. 4:58 נץ החמה ..... 6:10 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:24 שקיעה ..... 7:07 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:19
יום **שלישי**	**יב** 29	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין טז **ירושלמי:** מעשרות טו **תוספתא:** טהרות י **נ"ך:** ישעיהו יג	עלות השחר (72 דק') .. 4:58 נץ החמה ..... 6:10 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:06 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:18
יום **רביעי**	**יג** 30	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין יז **ירושלמי:** מעשרות טז **תוספתא:** טהרות יא **נ"ך:** ישעיהו יד	עלות השחר (72 דק') .. 4:59 נץ החמה ..... 6:11 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:05 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:17
יום **חמישי**	**יד** 31	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין יח **ירושלמי:** מעשרות יז **תוספתא:** מקואות א **נ"ך:** ישעיהו טו	עלות השחר (72 דק') .. 5:00 נץ החמה ..... 6:12 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:04 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:16
יום **שישי** **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:22	**טו** 1	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין יט **ירושלמי:** מעשרות יח **תוספתא:** מקואות ב **נ"ך:** ישעיהו טז	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק') .. 5:00 נץ החמה ..... 6:12 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:02 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:14
יום **שב"ק** **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:13	**טז** 2	**לימוד יומי:** **בבלי:** קידושין כ **ירושלמי:** מעשרות יט **תוספתא:** מקואות ג **נ"ך:** ישעיהו יז	**שבת קודש פרשת כי תבוא לאומן** עלות השחר (72 דק') .. 5:01 נץ החמה ..... 6:13 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:25 שקיעה ..... 7:01 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:13

"תְּהִלָּה לָאֵל מֻדְפָּס בְּכָל שָׁבוּעַ הַבִּי"ת הַקָּדוֹשׁ, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁאֵינֶנּוּ מַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ - נְעָרִים, זְקֵנִים, בַּחוּרִים, אַבְרֵכִים, לֹא מְשַׁנֶּה! אֵיזֶה כֵּיף זֶה! אֵיזוֹ זְכוּת זוֹ! אֵיזוֹ הַצָּלָה זֹאת! אֵיזוֹ בְּרָכָה זוֹ! אֵיזוֹ סְגֻלָּה זוֹ! אַתָּה מֵבִיא אֶת אוֹר הַתּוֹרָה אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת שֶׁלְּךָ!" (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)